



Møteinnkalling

I samsvar med møteplan holdes det møte i forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet

Tirsdag 16.01 2024 kl. 12.15

Møtet finner sted i møterom 546

Innkalling er sendt til:

Ragna Aarli, Christian Franklin, Berte-Elen R. Konow, Marit Ellingsen Tjelmeland, Randi Sæbøe, Adrian Melby Bekken og Oliver Basbøll Bogstrand

Innkalling er også sendt varamedlemmer

Saksliste og sakspapirer følger vedlagt i elektronisk form.

Eventuelle forfall bes meldt snarest til varamedlem og sekretær ved ingrid.muftuoglu@uib.no

Ragna Aarli
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

11.01.2024
INMU



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 1/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

SAKSLISTE

Sak	Saker til behandling
S 1/24	<u>Godkjenning av innkalling og saksliste</u>
S 2/24	<u>Tilråding om tilsetting i ph.d.-stilling (sak 70/23 på sirkulasjon)</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 3/24	<u>Tilråding av tilsetting i ph.d.-stilling</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 4/24	<u>Tildeling av små driftsmidler 2024</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 5/24	<u>Nye retningslinjer forskergrupper</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 6/24	<u>Rutiner for arrangementer</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 7/24	<u>Formidlingsrapport for foregående år og kommunikasjonsplan for forskning for kommende år</u> Muntlig orientering
S 8/24	<u>Evaluering av ph.d.-emna og ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 9/24	<u>Rekruttering og gjennomstrømming ph.d.-programmet</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 10/24	<u>Nytt innhold i emnemodulen PHDJUR901 i det obligatoriske ph.d.-programmet</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 11/24	<u>Ph.d.-kurs-pilot i vitenskapsteoretisk fordyping og analyse</u> Saksforelegg følger vedlagt



UNIVERSITETET I BERGEN
Det juridiske fakultet

S 12/24

Rekruttering forskerlinjen
Saksforelegg følger vedlagt

S 13/24

Fakultetets innspill til Forskningsrådets satsing på kunstig
intelligens
Saksforelegg følger vedlagt



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 4/23
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Tildeling av små driftsmidler til enkeltforskere og samarbeidsprosjekter (frie midler) 2024

Bakgrunn

Forskningsutvalget bevilger hvert år smådriftsmidler til forskergrupper og enkeltforskere forskningsprosjekter og aktiviteter. Formålet med midlene er å støtte opp under forskningsaktiviteter uten annen finansiering eller der ekstern finansiering ikke strekker til.

Forskergruppene er allerede blitt tildelt NOK 50 000 hver i generelt driftstilskudd for 2024, jf. FU-sak 74-22. Dette utgjør samlet NOK 700 000. Med en totalramme for små driftsmidler på NOK 900 000, er de gjenstående frie midlene til fordeling i år NOK 200 000.

De frie midlene kan søkes på av alle fast ansatte forskere i forbindelse med aktiviteter som omfatter samarbeid på tvers (faglig, institusjonelt og internt) eller samarbeid med eksterne partnere. Det kan ikke søkes om midler til ordinær forskergruppeaktivitet av disse midlene, men samarbeid på tvers av forskergrupper faller innenfor formålet med utlysningen.

Av utlysningen fremgår det at midlene det søkes om blant annet kan dekke kostnader forbundet med å invitere anerkjente fagpersoner, arrangere workshops, seminarer og konferanser, språkvask og vitenskapelig assistent, reiser, formidlings- og kommunikasjonstiltak.

Til søknadsfristen 5. januar 2024 kom det inn 8 søknader om aktiviteter til en samlet sum av NOK 393 900 samt en søknad om 30 t vitenskapelig assistent. Til sammenlikning ble det i fjor søkt om aktiviteter til en samlet sum av NOK 288 300. Samlet søknadssum overstiger beløpet fakultetet har til rådighet med ca. 100%. Forskningsutvalget må derfor prioritere hvilke tildelinger som skal gis, og noen søkere må dessverre gis avslag.

Noen av søknadene inneholder poster som ligger utenfor rammen av aktiviteter eller tiltak som kan finansieres over driftsmidlene som omfattes av denne utlysningen, og som av den grunn må avvises. Poster som avvises dreier seg om finansiering av ordinær aktivitet innenfor en enkelt forskergruppe. FU tok i fjor sikte på en omfordeling av eventuelle udisponerte driftsmidler som var tildelt forskergruppene for 2023, og vil gjøre det samme for 2024. Det kan dermed åpne seg en ny mulighet for å søke om støtte til disse aktivitetene.

Når det gjelder søknader som er kvalifisert for støtte, fremgår det av utlysningen at følgende momenter skal vektlegges:

- gjennomføring av eventuelle tiltak/planer finansiert ved tidligere tildelinger
- hvor konkrete planene er for den forskningsaktiviteten (seminarer/konferanser, gjesteforeleser, søknadsskriving o.l.) det søkes om

- i hvilken grad aktiviteten bidrar til å bygge opp eller videreutvikle nasjonale eller internasjonale faglige nettverk. Et eksempel kan være om forskningsaktiviteten er knyttet opp mot mulige nye prosjektsamarbeidspartnere.
- om søknaden bidrar til internasjonalt samarbeid med forankring på fakultetet
- om forskningsaktiviteten er ledd i en plan om konkret samarbeid av lengre varighet enn et éngangstiltak
- muligheter som finnes til å få hel eller delvis finansiering fra andre kilder

Ved denne tildelingen er det grunn til å være oppmerksom på at FUs kontroll med mulighetene som finnes til å få hel eller delvis finansiering fra andre kilder er blitt noe endret fra i fjor.

Ny rutine ved tildeling for fond og legater ved UiB

I år er det fakultetsvise underutvalg som skal gjennomgå søknader, vurdere søknader og lage en innstilling og oppdatere søknadsdatabasen med endelige protokoller fra årlige søknadsrunder for fond og legater ved UiB (Meltzerfondet, Bergen Universitetsfond, Arvid Frihagens offentligrettslige minnefond mm) (styresak 119-23). Ved fakultetet består underutvalget av prodekan og A-gruppens medlemmer av FU.

Et samlet FU har etter dette kun ansvar for fordeling av små driftsmidler, men underutvalget for fordeling av fondsmidler utgår fra FU.

Søkerne er også oppfordret til å søke fondsmidler og mange søkere har også oppgitt i søknaden at dette er gjort. Ved tildeling av små driftsmidler kan det vektlegges om søknaden kan forventes å bli finansiert av fondsmidler. Dette gjelder særlig søknader med store søknadssummer som ellers vil legge beslag på mesteparten av midlene som er tilgjengelige som små driftsmidler til enkeltforskere.

Rammen for fondsmidler til Det juridiske fakultet er betydelig høyere enn beløpet som er tilgjengelig for små drift. I Fakultetsnytt uke 1/24 er fagmiljøene blitt opplyst om følgende fondsrammer for fakultetet:

- 421 000 kroner til vitenskapelig virksomhet fra Meltzerfondet
- 100 000 kroner fra Professor Frihagens Offentligrettslige Minnefond
- 54 000¹ kroner fra Bergens Universitetsfond

Underutvalget for fordeling av fondsmidler har med andre ord nesten 600 000 til fordeling.

Ved Forskningsutvalgets fordeling av små driftsmidler i dette møtet må det tas høyde for at dobbeltfinansiering kan skje. Det foreslås i lys av dette at prodekan for forskning gis fullmakt til å avkorte tildelingsbeløp for forskere som får tildeling fra fondene som har søknadsfrist 12. januar 2024 for tilsvarende prosjekter og at Forskningsutvalget gir prodekanen en prioriteringsliste for eventuell ytterligere tildeling av små driftsmidler som det ikke er funnet rom for å støtte i første omgang.

¹ I utlysningen stod det tidligere 74 000 kroner. Beløpet ble korrigert av UiB sentralt 10.01.2024.

Tildelinger til enkeltforskere/samarbeidsprosjekter

Nedenfor følger en oversikt over de innkomne søknadene som oppgir søkerens navn, omsøkt beløp, formålet med søknadene og begrunnet forslag til tildeling. Alle søknadene inneholder gode prosjekter som innfrir formålet med de små driftsmidlene. Det foreslås at alle søkerne får tildeling til aktiviteter som ligger innenfor formålet for utlysningen, men også må tåle noe avkortet tildeling. Søknadene er vedlagt i fulltekst.

Søker	Formål	Søknads beløp	Forslag tildeling	Merknad
Anneken Sperr	Invitere 4 forskere fra Norden til komparativ nordisk workshop om myke virkemidler i norsk og nordisk politirett sommeren 2024.	35 500	31 500	Positivt tiltak på et område der vi tradisjonelt har vært sterke og trenger mer faglig aktivitet. Uferdig program som kan justeres og dermed tåler noe kutt.
Henrik Skar	Delfinansiering av reiser for potensielle forskerlinjestud/eventuelt professor II Peter Koerver Schmidt for deltakelse på årlig og viktig skatterettskonf. Denne gang i Cape Town oktober 2024.	10 000	0	Forskerlinjestudenten får dekket en faglig reise med inntil NOK 10 000 fra FU i løpet av sin skriveperiode. Midlertidige vitasser får også reisedekning fra FU. Professor II forventes å få dekket reisen av primærarbeidsgiver (CBS)/prosjekt.
Ingun Fornes	Forlenging av opphold for gjesteforsker dr. Faith Gordon våren 2024 for å samskrive artikkel om samfunnets håndtering av barn som har begått straffbare handlinger, men er under den strafferettslige lavalderen	8 500	8 500	Moderat søknadsum til et positivt nettverkstiltak som bør støttes i sin helhet.
Lilija Opprysk	Delfinansiering av konferansen "Ten years of Russia's war against Ukraine: Resilience and European cooperation" 20. februar 2024. Midlene skal dekke reise og opphold for 4	40 000	40 000	Godt planlagt og faglig solid program med et realistisk budsjett. Konferansen skal gå av stabelen før det er mulig å få

	av innleggsholderne, og til middag for bidragsyterne.			tildelt fondsmidler. Bør støttes i sin helhet.
Ignacio Herrera Anchustegui	Transportutgifter til forskningsreise (ikke konferanse) til Bilbao og Barcelona (5 000), språkvask (6 000) og 30 t vitenskapelig assistent.	11 000 + 30 t vit.ass.	0	Reise kan finansieres av personlige driftsmidler og behovet for språkvask og vit.ass kan dekkes av ordinære ressurser via FU.
Tore Lunde	Midler til forskningstermin: tre forskningsopphold på inntil tre uker (102 700 NOK) og deltakelse på konferanser (20 000 NOK).	122 700	20 000	Meltzerfondet har særskilte søknadskategorier for reiser og for forskningstermin. Siden 60% av fakultetets Meltzermidler derfra er prioritert til forskningstermin, oppfordres det til tilpasning av aktivitet slik at muligheten til slik finansiering kan benyttes. Det forslås at det kun gis tilslag på konferansedekning.
Torger Kielland og Malgorzata Cyndecka	Delfinansiering av konferansen Europe's Digital Agenda: Is the AI Act the Final Act? In search of common principles, som skal avholdes ved fakultetet 6.mai 2024. Midlene skal gå til dekking av reisekostnader for 2 innleggsholdere og middag med bidragsytere.	86 200	50 000	Positivt tiltak som er delfinansiert med 50 000 fra UIB AI. Programmet kan nedskaleres noe og programkomiteen bør også kunne tre inn som bidragsytere. Fondsfinansiering av avkortet beløp er mulig.
Ingrid Barlund og Ronny Gjendemsjø	Delfinansiering av BECCLE-konferansen 30.-31. mai. Midlene skal gå til gjennomføring av konferansen.	50 000	50 000	Faglig viktig møteplass siden 2015, arrangert som spleiselag fra ulike aktører (institutt for økonomi, SNF

				Fondet for anvendt forskning, NHH fondet, og egenfinansiering av BECCLE - alle tilsvarende sum på 50 000)
Forskergruppen BERG	Søker om reisemidler for inntil to forskerlinjestudenter for årets forskergruppereise til Max Planck-instituttet i München som er planlagt høsten 2024.	30 000	0	Forskerlinjestudenter får dekket en faglig reise fra FU med inntil kr 10 000 i løpet av sin skriveperiode.
Total søknadssum		393900	200000	

Samlet forslag til tildeling er NOK 200 000.

For alle tildelinger skal reglene om representasjon og bevertning i Statens Personalthåndbok kapittel 10 pkt. 10 følges.

Forslag til vedtak:

1. *FU slutter seg til forslaget til tildelinger av små driftsmidler til enkeltforskere, med de endringer som kom fram i møtet.*
2. *Prodekan for forskning gis fullmakt til å avkorte tildelingsbeløp for forskere som får tildeling fra fondene som har søknadsfrist 12. januar 2024 for tilsvarende prosjekter.*
3. *Prodekan for forskning gis fullmakt til å tildele ytterlige små driftsmidler, med utgangspunkt i følgende prioriteringsliste, dersom tildeling fra fondene frigir midler:*
 - a. *XXX*
 - b. *XXX*
 - c. *XXX*

Vedlegg:

1. Utlysningstekst for små driftsmidler
2. Søknader om små driftsmidler fra enkeltforskere (fulltekst)

Ragna Aarli
leder

Maria Lidal
rådgiver

10.01.2024
MARHO

Det juridiske fakultet

Utlysning av små driftsmidler 2024 (fri tredjedel)

Små driftsmidler er interne midler som deles ut til fast ansatte forskere og forskergrupper. Formålet med midlene er å støtte opp under forskningsaktivitet der forskergrupper eller enkeltforskere ikke selv har annen finansiering for sin virksomhet, eller der ekstern finansiering ikke strekker til. Det forutsettes at enkeltforskere og forskergruppeledere søker ekstern finansiering for å dekke større utgifter til nye forskningsprosjekter, store konferanser osv., og at små driftsmidler dekker nettopp de mindre driftsutgiftene. Prosjektledere for eksternfinansierte prosjekter kan søke om små driftsmidler, men vil ved ressursknapphet bli prioritert bak gode søknader fra fagmiljøer uten eksterne midler. To tredjedeler av de disponible midlene er øremerket forskergruppene i form av et generelt driftstilskudd. Forskergruppene blir tildelt NOK 50 000 hver i generelt driftstilskudd for 2024, jf. FU-sak 74-22. Dette utgjør samlet NOK 700.000.

En tredjedel av midlene er frie midler som kan søkes på av alle fast ansatte forskere i forbindelse med aktiviteter som omfatter samarbeid på tvers (faglig, institusjonelt og internt) eller samarbeid med eksterne partnere.

Denne utlysingen gjelder den frie tredjedelen av små driftsmidler.

Budsjettramme: NOK 200 000 (under forutsetning av at fakultetet vedtar total budsjettramme for små driftsmidler på NOK 900.000)

Omdisponering av midler kan kun skje etter søknad og for å realisere «tilsvarende» aktiviteter som den opprinnelige bevilgningen ble gitt til. Midlene må brukes innen 2024.

Søknadsfrist: 5. januar 2024

Hva det kan søkes om?

Midlene kan blant annet dekke:

- kostnader forbundet med å invitere anerkjente fagpersoner som skal holde gjesteforelesninger eller på annen måte bidra til forskningsaktiviteter på fakultetet, og ikke omfattes av ordningen med gjesteforskere eller forventes å ha finansiering fra egen institusjon
- kostnader forbundet med å arrangere workshops, seminar og konferanser for å bygge faglige/ flerfaglige nettverk med eksterne samarbeidspartnere
- kostnader som gjelder faglig samarbeid knyttet til utvikling av søknader om eksternfinansierte prosjekter
- språkvask og vitenskapelig assistent i tilknytning til publikasjoner som er et resultat av felles prosjekter
- formidlings- og kommunikasjonstiltak

Hvordan søke

Søknaden bør inneholde følgende informasjon:

- kort introduksjon til hva det søkes om
- budsjett, inkludert totalt søknadsbeløp
- redegjørelse for muligheter til, og eventuelle delbidrag fra, annen intern eller ekstern finansiering
- hvordan den omsøkte aktiviteten vi kunne bidra til å fremme eller styrke fakultetet som forskningsinstitusjon

Behandling av søknadene

Ved tildelingen vil følgende punkter vektlegges:

- gjennomføring av eventuelle tiltak/planer finansiert ved tidligere tildelinger
- hvor konkrete planene er for den forskningsaktiviteten (seminarer/konferanser, gjesteforeleser, søknadsskriving o.l.) det søkes om
- i hvilken grad aktiviteten bidrar til å bygge opp eller videreutvikle nasjonale eller internasjonale faglige nettverk. Et eksempel kan være om forskningsaktiviteten er knyttet opp mot mulige nye prosjektsamarbeidspartnere.
- om søknaden bidrar til internasjonalt samarbeid med forankring på fakultetet
- om forskningsaktiviteten er ledd i en plan om konkret samarbeid av lengre varighet enn et éngangstiltak
- muligheter som finnes til å få hel eller delvis finansiering fra andre kilder

Innsending av søknad

Søknader sendes til maria.lidal@uib.no

Ved spørsmål ta kontakt med Maria Holme Lidal



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 5/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Utkast til nye retningslinjer for forskergrupper

1. Sakens formål

Forskningsvirksomheten ved fakultetet har de siste ti årene vært organisert i tråd med [Retningslinjer for forskergruppene](#) vedtatt av Forskningsutvalget 28. mai 2013 og godkjent av Fakultetsstyret 11. juni 2013. I denne saken legges det frem et første utkast til nye retningslinjer for organisering av forskningsvirksomheten ved fakultetet i grupper. Nye retningslinjer skal legge til rette for å styrke forsknings- og fagmiljøet i tråd med den vedtatte strategiplanen for 2023-2030. I notatet legges det også frem en plan for forankring av endringer i organiseringen av forskergruppene i fagmiljøet. Forskningsutvalget bes om å komme med innspill til skissen for nye retningslinjer og forslaget til videre prosess for å få vedtatt nye retningslinjer.

2. Bakgrunn

Fakultetet har i dag 14 forskergrupper med svært forskjellig innretning, medlemsmasse, aktivitetsnivå og rolle i organisasjonen. Fem av fakultetets forskergrupper har i perioden 2023-2027 fått innvilget støtte til nettverksbygging og aktivitet fra Norges Forskningsråd (NFR). Nettverksstøtten som ble tildelt gruppene i 2022, var ett av NFRs tiltak for å styrke juridisk forskning, etter den nasjonale evalueringen av juridisk forskning (JUREVAL) i 2021. Beløpene som den enkelte gruppe disponerer over i prosjektperioden varierer fra 892 000 – 1 761 000.

Med støtten fra NFR følger det forpliktelser for forskergruppene til å utvikle søknader om eksterntfinansierte prosjekter i prosjektperioden. Fire av de fem forskergruppene med NFR-støtte har også forpliktet seg til å arrangere nasjonale ph.d.-kurs. De fem forskergruppene med NFR-støtte fremstår dermed som noe annet og mer forpliktende for medlemmene i gruppen enn fakultetets ordinære forskergrupper.

Det midlertidige tilskuddet fra NFR har åpnet et vindu til å utvikle et tosporet system der ulikt aktivitets- og ambisjonsnivå for virksomheten kan gi grunnlag for to ulike former for forskergrupper. I utkastet til nye retningslinjer som er vedlagt denne saken, er det gitt en skisse til hvordan et slikt tosporet system kan utformes. Videre i dette notatet gis det forklaring på hvorfor en slik omorganisering av forskningsvirksomheten kan være tjenlig for fakultetet og forklaringer på de valgene som er gjort ved utforming av utkastet til nye retningslinjer.

3. Dagens ordning med organisering av forskningsaktivitet i grupper

Organisering av forskningsaktiviteten i grupper skal legge til rette for felles innsats og samarbeid i fagmiljøene for å styrke kvaliteten, omfanget og synligheten av forskningen i samsvar med overordnede målsetninger i fakultetets forskningsstrategi. I de gjeldende retningslinjene for forskergruppene ved fakultetet er det pekt på at dette omfatter, blant annet:

- å styrke forskningssamarbeidet ved fakultetet
- å bygge et inkluderende og attraktivt fagmiljø for forskere på ulike nivå
- å bidra til å legge til rette for mer systematisk forskningsledelse
- å skape en plattform for vekst og utvikling av forskning og forskningsprosjekter
- å tilrettelegge for nettverksbygging med nasjonale og internasjonale fagmiljø
- å styrke profileringen av ansattes bidrag i den nasjonale og internasjonale forskningsfronten

De 14 forskergruppene ved fakultetet bidrar på ulikt vis til å realisere disse målsetningene. Enkelte forskergrupper har ukentlige møter og arrangerer flere workshops, seminarer og konferanser i løpet av et år. Andre forskergrupper har noen få faglige samlinger i løpet av året. Noen forskergrupper er tematisk tilpasset obligatoriske undervisningsfag og bidrar inn i undervisningen. Andre forskergrupper har en tematisk innretning med begrenset relevans for masterstudiet. I noen forskergrupper arbeider medlemmer aktivt sammen om publikasjoner. I andre forskergrupper arbeider medlemmene hver for seg med egen forskning og benytter møter og aktivitet i gruppen til faglige diskusjoner og oppdateringer. Innslaget og tilrettelegging av aktiviteter for medlemmer fra gruppe B (stipendiater eller postdoktorer) eller fra gruppe D (masterstudenter) varierer fra gruppe til gruppe.

Et mangfold i aktivitetsformer er i seg selv positivt fordi det gir fast ansatte forskere stor frihet og fleksibilitet i utøvelse av forskerrollen. For faste ansatte kan det også være positivt at arrangements- og møteaktiviteten i en gruppe ikke er større enn at man kan være aktivt medlem av flere grupper. Friheten innebærer også at det ikke trenger å være særlig byrdefullt å være leder for en forskergruppe.

For ansatte i midlertidige stillinger er mangfoldet ikke bare positivt. Grupper med lite aktivitet gir begrenset grunnlag for å gi stipendiater og postdoktorer et fagmiljø og fremstår mindre attraktivt for studenter som ønsker innsikt i hva en forskerkarriere kan innebære. Sett fra B- og D-gruppens ståsted innebærer mangfoldet i organisasjonsform at muligheten til faglig oppfølging og støtte underveis i forskningsprosjekter varierer.

En særlig utfordring med friheten til organisering av forskergrupper i dagens retningslinjer er at rollen som forskergruppeleder oppfattes som uklar. De negative erfaringene om dette varierer. Det kan handle om problemer med oppmøte i gruppen, særlig fra seniorer som «forventes» å være til stede og støtte opp under fagfellesskapet, opplevelse av utilstrekkelig administrativ støtte, mangelfull uttelling for tidsbruk knyttet til gjennomføring av oppgaven og opplevelser av at det fins uuttalte forventninger til rollen. Noen av de negative erfaringene må ses i sammenheng med at flere forskergruppeledere ikke er professorer, men førsteamanuenser og postdoktorer i kvalifiseringsposisjon.

4. JUREVALs vurdering av strukturer for forskeraktivitet i rettsvitenskap

Ved NFRs evaluering av juridisk forskning i Norge for perioden 2011-2021 (JUREVAL) pekte evalueringskomiteen på at det var visse strukturelle og organisatoriske trekk på tvers av institusjonene som ga rom for forbedring av forskningsaktiviteten ved alle institusjonene. Organisasjonstrekk som ble oppfattet som hemmende for utviklingen av forskning av høy internasjonal kvalitet, var både organisering i for mange små enheter og organisering i for store, brede forskningsområder. I den nasjonale rapporten ble det anbefalt at «samarbeidsbaserte forskningsmiljøer som er organisert rundt sentre eller grupper og hvor forskningsområdene verken er for smale eller for brede, bør prioriteres.»

I evalueringen som spesifikt gjaldt vårt fakultet var en av komiteens viktigste anbefalinger at antallet forskergrupper burde reduseres. I UiB-rapporten ble det uttalt at:

«Although the faculty's structure enables staff to focus their research on the university's expert areas and to cooperate, the assessment Committee suggests that the faculty reduce the number of research groups. Around 15 groups is rather a large number given the size of the faculty. The Committee recommends reducing the number of groups to approximately 10. This will make the groups both a bit larger and more robust.»

I kjølvannet av evalueringen har det vært en viss utvikling i gruppestrukturen ved fakultetet. Tre av de 15 evaluerte forskergruppene (rettsstat, rettsteori og folkerett) har av eget initiativ slått seg sammen. Det har imidlertid også blitt oppnevnt en ny forskergruppe (forskergruppen for rett, filosofi og psykisk helse). Per i dag er det følgelig 14 forskergrupper ved fakultetet. I strategiplanen for 2023-2030 er det videre uttalt at det er et mål at det faglige tyngdepunktet for klima- og energirett skal utvikle seg til et senter i løpet av strategiperioden. Forskergruppen for klima-, energi- og miljørett er i gang med å utvikle en plan for å realisere denne målsetningen. Fakultetet har med dette beveget seg noe i den retning JUREVAL etterlyste.

Når det er snakk om endring i organiseringen av forskergrupper, kan det være nyttig å se hen til ordninger ved søsterfakultetene i Oslo og Tromsø. JUREVALs observasjon om forbedringspotensial i organiseringen av forskningsaktiviteten (mht. for mange små enheter og for brede fagområder) gjaldt også disse fakultetene.

Som følge av JUREVAL omorganiserte Det juridiske fakultet i Oslo forskergruppene sine i 2022 til et tosporet system som sonderer mellom fakultetsoppnevnte «faggrupper» og «forskergrupper». Faggrupper er de mest fleksible enhetene og kan ha ulike ambisjoner. Slike grupper blir oppnevnt for tre år av gangen, må bestå av minimum tre personer og mottar et grunnbeløp på kr 40.000 til årlig drift. Forskergruppene er fastere grupperinger som skal bidra til at det utvikles gode søknader om eksterne midler fra fakultetets forskere og mottar mer støtte i sitt arbeid. Forskergruppene ved UiO oppnevnes nå for 5 år av gangen og skal ha minst fem medlemmer, fra minst to ulike grunnenheter ved fakultetet. Forskergrupper mottar et grunnbeløp på kr 80.000 til årlig drift. Etter omorganiseringen og behandling av søknader fra fagmiljøene om gruppestatus, oppnevnte fakultetet i 2022 ti forskergrupper (mot tidligere 16) og 18 nye faggrupper. Fakultetet ser for seg å ha 7-10 forskergrupper og om lag 20 forskergrupper til enhver tid.

I 2021 var forskningsaktiviteten ved Det juridiske fakultet i Tromsø organisert i ett forskningssenter og seks forskergrupper. En ny forskergruppe med tematisk fokus på «Crime Control and Security Law» var dessuten i ferd med å bli etablert. Det var allerede etablert et

tosporet system med grupper på nivå 1 og 2, med større forventninger til aktivitet og utvikling av søknader om eksterne midler til nivå 2-gruppene. JUREVAL-anbefalingen til Tromsø var også en omorganisering av forskergruppene til større og mer internasjonalt synlige enheter. En av forskergruppene (i sivilprosess og alternativ tvisteløsning) er nedlagt etter evalueringen som følge av at nøkkelpersoner har sluttet, men strukturen – med ett forskningscenter og seks forskergrupper – er ellers i behold.

5. Etablering av et tosporet system for forskergrupper

Samarbeid om forskning kan ha ulike former og formål, og grunnlaget for felles aktivitet kan variere. Det er viktig å huske på at forskergruppene bare er en av flere arenaer for faglig samarbeid og aktivitet. Faglig samarbeid og aktivitet finner også sted utenfor forskergruppene, ofte med eksterne samarbeidspartnere og uten fast støtte til drift, eventuelt med tilskudd fra den frie tredjedelen av fakultetets små driftsmidler eller andre finansieringskilder. Mangfold og variasjon i aktiviteter og samarbeidsformer er i seg selv positivt og bidrar til å skape et levende forskningsmiljø. Forskergruppene har imidlertid en særlig viktig funksjon for rekruttering og strategisk utvikling av fakultetet. Med et tosporet system for driftsstøtte til grupper med ulike ambisjoner og aktivitetsmål vil fakultetet kunne tilrettelegge for større mangfold og mer strategisk bruk av fakultetets midler enn i dag.

Ordningene for fakultetets driftsstøtte til forskergrupper er strategisk motivert og handler om å bevare og videreutvikle sterke fagmiljøer og bygge opp kompetanse på nye og særlig etterspurte fagfelt. Den totale forskningskompetansen blant fakultetets faste og midlertidige ansatte er av vesentlig betydning for hva fakultetet kan tilby av undervisning og dermed også for anseelsen til fakultet på utdanningsmarkedet.

NFRs nettverksstøtte har i realiteten ført til at fakultetet har fått to ulike kategorier av forskergrupper – grupper med og uten nettverksstøtte. Det foreslås å bygge videre på denne todelingen. I mangel av likeverdige betegnelser på gruppene foreslås det å videreføre betegnelsen «Forskergruppe» for begge spor – og differensiere med tall som reflekterer oppnevningssperioden.

Grupper omtalt som «Forskergruppe1» bygger i det vesentlige videre på den etablerte modellen for forskergrupper ved fakultetet som gir gruppen stor fleksibilitet når det gjelder møtetfrekvens og aktiviteter. Grupper omtalt som «Forskergruppe5» samler forskere med hyppigere møtetfrekvens, ambisjoner om å søke eksterne midler og mer langsiktig satsing i tråd med kravene som ble stilt for NFRs nettverksstøtte.

Sondringen mellom de to sporene har først og fremst et internt strategisk siktemål ved at det tjener som verktøy til å differensiere administrativ og økonomisk støtte. Det er imidlertid ønskelig at flere grupper ønsker å ta på seg mer langsiktige og strategiske forpliktelser for fakultetet. Bruk av likeverdige navn på de ulike sporene kan ha betydning for hvordan gruppene oppfattes eksternt, i søknadsarbeid, og senke terskelen for en overgang fra en gruppe med 1-årig til 5-årig perspektiv.

I utkastet til retningslinjer er det foreslått å oppstille visse minstekrav til begge gruppernes sammensetning og aktivitet. Disse kravene skal sikre at grupper med driftsstøtte fra fakultetet bidrar strategisk til fakultetets virksomhet:

- **Forskergruppe1** oppnevnes for 1 år og består av minst tre vitenskapelig ansatte ved fakultetet som omfatter representanter både fra gruppe A og gruppe B. I oppnevningsperioden må gruppen ha minst fire møter i året, hvorav minst ett møte skal være åpent annonsert. Gruppen gjenoppnevnes automatisk ved innsending av forenklet elektronisk rapport som viser at krav til medlemmer og aktiviteter er oppfylt.
- **Forskergruppe5** oppnevnes for 5 år og består av minst fem vitenskapelig ansatte ved fakultetet som omfatter representanter både fra gruppe A og gruppe B. Gruppen har et internasjonalt faglig nettverk og møtes regelmessig med ambisjoner om å fremme publisering innen fagfeltet og utvikle søknader om eksterntfinansierte prosjekter. I oppnevningsperioden må arbeid i regi av gruppen lede til minst én søknad om eksterne midler som kan gi fakultetet en rekrutteringsstilling. Gjenoppnevning skjer etter søknad innen utløpet av oppnevningsperioden.

Det tas sikte på at sontringen mellom Forskergruppe1 og Forskergruppe5 skal gi grunnlag for differensiert administrativ og økonomisk støtte. Siden Forskergruppe5 påtar seg et større ansvar for strategisk utvikling av faglig aktivitet og rekruttering, gis også disse gruppene større administrativ og økonomisk støtte fra fakultetets grunnbevilgning.

6. Administrativ og økonomisk støtte til gruppene

I de gjeldende retningslinjene for forskergruppene er det uttalt at Fakultetsstyret fastsetter rammen for tildeling av vitenskapelig assistent til forskergruppene og for personlige driftsmidler til forskergruppeledere. Det er også uttalt at rammen for det generelle driftstilskuddet fastsettes i forbindelse med budsjettbehandling hvert år, det vil si av Fakultetsstyret. Rammen for det spesielle driftstilskuddet følger av rammen for små driftsmidler som også fastsettes av Fakultetsstyret.

I praksis er budsjettposter som gjelder administrativ og økonomisk støtte til forskergruppene sjelden gjenstand for diskusjon i fakultetsstyret. Budsjettforelegget til Fakultetsstyret er heller ikke så detaljert at timetallet for tildeling av vitenskapelig assistent eller for generelt driftstilskudd til forskergruppene er synliggjort.

De nærmere rammene for støtte vil avhenge både av antall grupper og fakultetets generelle økonomi og det er ikke foreslått å tallfeste rammene i retningslinjene. I utkastet til nye retningslinjer er det foreslått at Forskningsutvalget fastsetter rammene for administrativ og økonomisk støtte til forskergruppene i forbindelse med årlig behandling av søknader om etablering og gjenoppnevning, med forbehold om godkjenning og eventuell justering i forbindelse med budsjettbehandlingen i Fakultetsstyret hvert år.

Det er også foreslått å presisere i retningslinjene at Forskningsutvalget kan gi ekstraordinært driftstilskudd til grupper som skal være vertskap for konferanser som går på omgang i et internasjonalt forskningsnettverk, slik som for eksempel Nordiske formuerettsdager, Nordisk workshop i strafferett mv. Denne typen arrangementer er viktige for fakultetet, men sprenger rammene for det som kan gis i faste tilskudd. Det er foreslått inntatt i retningslinjene at planer om slike arrangementer må meldes til forskningsdekan og forskergruppekoordinator minst 6 måneder før arrangementet skal finne sted. Tidsfristen skal gi fakultetet en planleggingshorisont og blant annet mulighet til å søke om kommunal mottakelse.

I dette notatet legges det frem et forslag til nye administrative og økonomiske rammer som kan gjelde for 2025. Som nevnt er disse rammene ikke tallfestet i retningslinjene.

Administrativ støtte:

Forskergruppene mottar i dag administrativ støtte fra fakultetet ved at det er oppnevnt en forskergruppekoordinator i forskningsadministrasjonen som fungerer som felles administrativ kontaktperson for gjennomføring av arrangementer, utvikling av nettsider etc. Forskergruppene får også tildelt 30 timer bruk av vitenskapelig assistent pr semester.

De fem forskergruppene som i dag har nettverksstøtte fra NFR fått tildelt en fast forskningsrådgiver som bistår ved rapportering og utvikling av nye prosjektsøknader. Disse gruppene har også et betydelig større timetall til bruk av vitenskapelig assistent i samsvar med søknaden til NFR.

Det foreslås å videreføre de administrative støtteordningene slik at en Forskergruppe1 fra 2025 kan få tildelt 30 timer vitenskapelig assistent pr semester mens en Forskergruppe5 kan få tildelt inntil 60 timer vitenskapelig assistent pr semester samt en fast forskningsrådgiver som bistår med søknadsutvikling og rapportering.

Økonomisk støtte:

Den viktigste finansieringskilden for aktivitet i forskergruppene har tradisjonelt vært små driftsmidler som Forskningsutvalget fordeler og forvalter. To tredjedeler av de små driftsmidlene i fakultetets budsjett, det vil si ca 600 000, har vært øremerket til forskergruppene. I perioden 2013–2023 fikk forskergruppene et årlig generelt driftstilskudd på kr 8.000 og etter søknad tildelt spesielt driftstilskudd til planlagte aktiviteter. Erfaringer med underforbruk av tildelte midler førte til at det regelmessig ble tildelt 50% mer enn budsjettrammen uten at dette førte til overforbruk. Med årene ble det imidlertid søkt om betydelig større beløp enn den overbudsjetterte rammen, noe som resulterte i til dels betydelig avkortede tildelinger. Det vedvarende problemet med underforbruk i mange grupper gjorde det svært vanskelig for Forskningsutvalget å «treffe» behovet med det spesielle driftstilskuddet.

Det søknadsbaserte systemet for spesielt driftstilskudd ble lagt om i 2023 slik at alle forskergruppene fikk tildelt et generelt driftstilskudd på kr 50.000. Til de 14 gruppene ble det dermed avsatt 700.000 i budsjettet. Det totale forbruket av driftsmidler i 2023 endte på 381 000. Det var kun tre forskergrupper som brukte hele den tildelte summen på kr 50.000, to av disse hadde også nettverksstøtte fra NFR, en av disse to hadde et betydelig overforbruk av midler. Kun to av fakultetets forskergrupper uten NFR-støtte brukte mer enn kr 25.000 av de tildelte driftsmidlene.

Ordningen med et flatt tilskudd på kr 50.000 i driftsmidler til alle forskergruppene er videreført for 2024. Med etablering av et tosporet system for forskergrupper foreslås det at tilskuddsordningen endres for 2025 slik at en Forskergruppe1 disponerer inntil kroner 30.000 mens en Forskergruppe5 disponerer inntil kroner 60.000. Det er foreslått å gi en retningslinje om at overforbruk av driftsmidler ett år, fører til tilsvarende mindre tilskudd neste år. En slik

regel åpner for planlagt overforbruk dersom det er hensiktsmessig, og kan dessuten bidra til å forebygge ukontrollert overforbruk.

Ordningen med fast driftstilskudd er en tildeling av «små driftsmidler». Mange forskergrupper deltar i nettverk der det er naturlig at fakultetet med jevne mellomrom er vertskap for relativt store arrangementer. Selv om utkastet til nye retningslinjer åpner for tildeling av ekstraordinært driftstilskudd i slike situasjoner, gjøres det oppmerksom på at slike arrangementer sjelden vil kunne fullfinansieres av små driftsmidler. Det vises til mulighetene for arrangementsstøtte fra UiBs fondsmidler, eksterne kilder som UH Nett Vest, NFR m.m for å kunne avvikle større arrangementer.

7. Forskergruppelederrollen

Utkastet til nye retningslinjer for forskergrupper oppstiller noen aktivitetskrav for gruppen og rammer for lederrollen som bidrar til å tydeliggjøre forventningene til en forskergruppeleder.

I dag har mange forskergrupper todelt ledelse der hver leder kan godskrive 10 timer i undrevisningsregnskapet og får til disposisjon personlige driftsmidler på kr 20.000 hvert år. Forskergrupper med én leder får tildelt 25.000 i personlige driftsmidler.

I utkastet til nye retningslinjer er det foreslått at en forskergruppe kun kan ha én leder. I grupper med mer enn 10 medlemmer, kan leder utpeke en nestleder. Formålet med denne endringen er å tydeliggjøre hvor lederansvaret ligger. For å spille det meransvaret som legges på leder er det foreslått at leder gis større administrasjonsfradrag og 2/3 av den personlige driftsbevilgningen dersom det utpekes en nestleder.

Det foreslås at en leder for Forskergruppe1 kan føre et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 20 timer i årsregnskapet. Dersom leder utpeker en nestleder, kan denne føre et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 10 timer.

Det foreslås videre at en leder for Forskergruppe5 kan føre et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 40 timer i årsregnskapet. Dersom leder utpeker en nestleder, kan denne føre et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 20 timer i årsregnskapet.

Det foreslås videre at satsen for personlige driftsmidler for leder av en Forskergruppe1 oppjusteres til inntil kroner 30.000, men slik at 1/3 av dette beløpet (kr 10.000) tilfaller en eventuelt utpekt nestleder.

Endelig foreslås det at leder av en Forskergruppe5 får inntil 60.000 i personlige driftsmidler, men slik at 1/3 av dette beløpet (20.000) tilfaller en eventuelt utpekt nestleder.

8. Ikrafttredelse av nye retningslinjer

Utkastet til nye retningslinjer for forskergrupper er basert på at NFR-tildelingen til fem av fakultetets forskergrupper reelt sett har etablert en tosporet modell for forskergrupper ved fakultetet, en situasjon som vil vedvare frem til utløpet av 2027.

Driftsmidler for 2024 er allerede fordelt som et flatt tilskudd på kr 50.000 til de eksisterende 14 gruppene og det er budsjettert med personlige driftsmidler til forskergruppelederne i størrelsesorden kroner 20.000/25.000. Dersom de nye retningslinjene vedtas før sommeren, foreslås det at disse trer i kraft 1. januar 2025.

Det foreslås videre at de fem forskergruppene med nettverksstøtte oppnevnes som Forskergruppe5 uten særskilt søknad fra 1. januar 2025.

Øvrige forskergrupper kan innen 15. november 2024 søke Forskningsutvalget om status som Forskergruppe1 eller Forskergruppe5 fra 1. januar 2025.

9. Videre prosess og forslag til vedtak

Forskningsutvalget bes om innspill til utkastet til nye retningslinjer som er vedlagt dette notatet. Det bes også om innspill og kommentarer til følgende forslag til videre prosess for å få forankret innholdet av nye retningslinjer for forskergrupper i fagmiljøet:

- Dekan & prodekan gjennomfører dialogmøter med forskergruppelederene for dagens 14 forskergrupper i perioden 19. januar – 14. februar. Møtene ble booket i desember.
- Utkast til nye retningslinjer, justert for innspill fra FU og forskergruppelederene, sendes på høring til ansatte fra A- og B-gruppen 10. mars – 10. april.
- Forskningsutvalget vedtar nye retningslinjer april møtet.

Forslag til vedtak:

1. *Forskningsutvalget slutter seg til den skisserte prosessen med å få vedtatt nye retningslinjer for forskergrupper.*
2. *Forslag til justeringer og endringer i det vedlagte utkastet til nye retningslinjer som framkom i møtet bes lagt frem for forskergruppelederene i dialogmøtene med dekan & prodekan i januar-februar.*

Ragna Aarli
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

Vedlegg:

1. Gjeldende retningslinjer
2. Utkast til nye retningslinjer

10.01.2024
RAA

Retningslinjer for forskergruppene

Vedtatt av Forskningsutvalget 28.05.2013. Godkjent av Fakultetsstyret 11.06.2013.

1. Formål

Organisering av forskningsaktiviteten ved fakultetet i forskergrupper skal styrke kvaliteten, omfanget og synligheten av forskningen i samsvar med de overordnede målsetninger i fakultetets forskningsstrategi, ved blant annet

- å styrke forskningssamarbeidet ved fakultetet
- å bygge et inkluderende og attraktivt fagmiljø for forskere på ulike nivå
- å bidra til å legge til rette for mer systematisk forskningsledelse
- å skape en plattform for vekst og utvikling av forskning og forskningsprosjekter
- å tilrettelegge for nettverksbygging med nasjonale og internasjonale fagmiljø
- å styrke profileringen av ansattes bidrag i den nasjonale og internasjonale forskningsfronten

2. Etablering og lederskap

Nye forskergrupper oppnevnes av dekanen etter søknad fra et fagmiljø og anbefaling fra Forskningsutvalget.

Forskningsdekanen utpeker forskergruppenes ledere.

3. Forskergruppeleders kvalifikasjoner og rolle

En forskergruppeleder må ha førstestillingskompetanse.

En forskergruppe kan ledes av inntil to personer hvorav minst én må ha fast stilling ved fakultetet.

Forskergruppelederen har det overordnede ansvaret for aktiviteten i forskergruppen, herunder

- planlegging av arrangement og satsinger
- rekruttering og miljøbygging
- profilering
- nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt

Som kompensasjon for lederoppgavene fastsetter fakultetsstyret en årlig personlig driftsbevilgning som forskergruppelederen kan disponere til eget forskningsformål, for eksempel til litteratur, utstyr, reiser eller forskningsassistanse. Forskergruppeleder fører et særlig administrasjonsfradrag på 10 timer i årsregnskapet.

Eventuelle undervisningsrelaterte oppgaver som for eksempel fordeling av veiledningsressurser til masterstudenter honoreres etter nærmere avtale særskilt i undervisningsregnskapet.

4. Medlemmenes kvalifikasjoner og rolle

Tilsettingsforhold ved fakultetet er et vilkår for medlemskap i fakultetets forskergrupper.

Medlemmer som går av med pensjon kan søke forskningsdekanen om fortsatt medlemskap.

Beslutning om emeritus/emerita-medlemskap treffes, i samråd med forskergruppeleder, for

en tidsavgrenset periode på inntil 5 år.

Studenter som skriver masteravhandling innenfor forskergruppens fagfelt kan gis studentmedlemskap i forskergruppen mens avhandlingsarbeidet pågår.

Alle medlemmer plikter å bidra til gjennomføring av forskergruppens program. Medlemmer med fast ansettelsesforhold har et særlig medansvar for rekruttering, miljøbygging og aktivitetsgjennomføring.

Ansatte kan være medlem av flere forskergrupper.

5. Driftsmidler

Fakultetet stiller til rådighet et visst timetall tjenester fra en vitenskapelig assistent for praktiske og administrative gjøremål for forskergruppen. Rammene for ressursen fastsettes av fakultetsstyret samtidig med fastsettelsen av størrelsen på de personlige driftsmidlene til forskergruppeleder, jfr. pkt 3.

Fakultetet avsetter forskningsstrategiske små driftsmidlene til aktivitet i forskergruppene. I forbindelse med den årlige utlysingen av driftsmidler kan forskergruppene søke Forskningsutvalget om et generelt driftstilskudd og om et spesielt driftstilskudd til konkrete planlagte aktiviteter for budsjettåret. Rammen for det generelle driftstilskuddet fastsettes i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen.

Forskergruppeleder kan søke Forskningsutvalget om driftstilskudd utenfor rammen av tildelingen fra små driftsmidler dersom det foreligger et særskilt og uforutsett behov.

6. Informasjon

Fakultetet utarbeider en nettside for den enkelte forskergruppe etter en fast mal.

Forskergruppelederen har publiseringsrettigheter på siden og har det redaksjonelle ansvaret for innholdet på nettsiden. Forskergruppelederen kan gi andre medlemmer av gruppen, herunder også vitenskapelige assistenter, publiseringsrettigheter.

7. Rapportering

Forskergruppelederen rapporterer om aktiviteten i forskergruppen i forbindelse med den årlige søknaden til Forskningsutvalget om tildeling av små driftsmidler.

8. Evaluering

Forskningsdekanen skal evaluere hver forskergruppe i løpet av en 4. års periode - regnet fra 1. august 2013. Evalueringen skal være skriftlig og presenteres som en orienteringssak for forskningsutvalget. Evalueringen skal blant annet basere seg på rapporter om virksomheten fra forskergruppen, og samtaler med gruppen og dens leder(e). Evalueringen skal gjøres kjent for forskergruppen før den fremmes som sak for forskningsutvalget.

9. Avvikling

Forskergrupper som ikke opprettholder et visst aktivitetsnivå kan besluttes nedlagt.

Beslutning om avvikling av en forskergruppe treffes av forskningsdekanen etter samråd med forskergruppeleder.

[Utkast til] Retningslinjer for forskergrupper ved Det juridiske fakultet

Vedtatt av Forskningsutvalget XX 2024. Godkjent av Fakultetsstyret xx 2024.

1. Formål

Organisering av forskningsaktiviteten ved fakultetet i forskergrupper skal legge til rette for felles innsats for å styrke kvaliteten, omfanget og synligheten av forskningen i samsvar med de overordnede målsetninger i fakultetets forskningsstrategi, blant annet ved

- arbeid for samarbeid og kvalitet i forskningen
- arbeid for et inkluderende og attraktivt fagmiljø, særlig for forskere i midlertidige stillinger
- å skape en plattform for vekst og utvikling av forskning og forskningsprosjekter
- nettverksbygging med nasjonale og internasjonale fagmiljø
- synliggjøring av forskergruppens bidrag i den nasjonale og internasjonale forskningsfronten og til rettsvitenskapens særlige samfunnsoppdrag
- arbeid for bidrag til relevante undervisningsfag
- å bidra til rekruttering av forskertalenter

2. Organisasjonsformer

Fakultetet anerkjenner at samarbeid om forskning kan ha ulike former og formål og at grunnlaget for felles aktivitet kan variere. Fakultetet støtter opp under mangfold og variasjon i forskningsaktivitet ved å differensiere mellom to ulike kategorier av forskergrupper.

Forskergruppe1 oppnevnes for 1 år og består av minst tre vitenskapelig ansatte ved fakultetet. Gruppen skal ha representanter både fra gruppe A og gruppe B. I oppnevningsperioden må gruppen ha minst fire møter, hvorav minst ett møte skal være åpent annonsert.

Forskergruppe5 oppnevnes for 5 år og består av minst fem vitenskapelig ansatte ved fakultetet. Gruppen skal ha representanter både fra gruppe A og gruppe B. Gruppen har et internasjonalt faglig nettverk og møtes regelmessig med ambisjoner om å fremme publisering innen fagfeltet og utvikle søknader om eksterntfinansierte prosjekter. I oppnevningsperioden må arbeid i regi av gruppen lede til minst én søknad om eksterne midler som kan gi fakultetet en rekrutteringsstilling.

Begge kategorier av forskergrupper skal være åpne for alle vitenskapelig ansatte som ønsker å bli medlem og kan ha eksterne medlemmer fra andre læresteder. Emeriti og ansatte fra gruppe C kan bli medlem av gruppen, men kan ikke bidra til å fylle minstekravene til medlemmer. Det samme gjelder for studenter på forskerlinjen, andre som skriver masteroppgave innenfor gruppens fagfelt samt vitenskapelige assistenter.

Alle vitenskapelig ansatte skal være medlem av en forskergruppe. Påmelding til en gruppe skjer ved epost til forskergruppekoordinator med kopi til leder for gruppen.

Forskergruppekoordinator har ansvaret for å legge nye medlemmer til forskergruppens epostliste og medlemsliste på nettsiden.

3. Etablering og gjenoppnevning av grupper

Søknader om etablering av en forskergruppe rettes til Forskningsutvalget innen 15. november hvert år. Dekanen oppnevner etter tilråding fra Forskningsutvalget nye forskergrupper med virkning fra 1. januar påfølgende år.

En Forskergruppe1 blir automatisk gjenoppnevnt ved innlevering av aktivitetsrapport innen 15. november hvert år som godtgjør at krav til medlemmer og aktiviteter er oppfylt. Gjenoppnevning av Forskergruppe5 skjer etter søknad innen samme frist det året oppnevningen utløper.

Søknad om etablering av en forskergruppe skal angi og beskrive

- påtenkte medlemmer
- gruppens planlagte aktiviteter
- hvordan gruppen vil bidra til rekruttering og integrasjon av midlertidig ansatte
- hvordan gruppen vil bidra til samarbeid og til fagutvikling
- hvordan gruppens aktivitet kan bidra til undervisningen ved fakultetet

Søknad om etablering eller gjenoppnevning av Forskergruppe5 skal dessuten inneholde

- 5-årsplan for videreutvikling av gruppens virksomhet når det gjelder faglig innretning, rekruttering av nye medlemmer, lederskap og søknader om eksterne midler

4. Forskergruppeleder

Forskningsdekanen utpeker forskergruppens leder etter anbefaling fra fagmiljøet.

Forskergruppe5 kan inngå avtale med forskningsdekanen om rullerende lederskap. Behov for bytte av leder i oppnevningsperioden skal tas opp med forskningsdekanen som også kan kreve et lederskifte.

En leder for en forskergruppe må ha førstestillingskompetanse og stilling ved fakultetet. Som hovedregel skal stillingstilknytningen til fakultetet være 100 %. Avvik fra hovedregelen må godkjennes av dekanen. Ledere for Forskergruppe5 må tilhøre ansattgruppe A og som et minimum ha 50 % stilling ved fakultetet.

Forskergruppen skal ha én leder. I forskergrupper med mer enn 10 medlemmer kan leder utpeke en nestleder.

Leder har det overordnede ansvaret for aktiviteten i gruppen, herunder

- ansvar for forvaltning av midler tildelt forskergruppen
- faglig program og utvikling
- rekruttering, brobygging mellom ansatte i faste og midlertidige stillinger og miljøbygging
- nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt
- synliggjøring av gruppens aktivitet

Som kompensasjon for lederoppgavene fastsetter fakultetsstyret en årlig personlig driftsbevilgning som leder kan disponere til eget forskningsformål, for eksempel til litteratur, utstyr, reiser eller forskningsassistanse. Dersom leder har utpekt en nestleder, tilfaller 1/3 av bevilgningen nestleder. Bevilgningen må anvendes i samsvar med rammene som er gitt for personlige driftsmidler til vitenskapelig ansatte på [fakultetets wiki-side](#).

Ledere for Forskergruppe1 fører et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 20 timer i årsregnskapet. Nestledere fører et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 10 timer i årsregnskapet.

Ledere for Forskergruppe5 fører et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 40 timer i årsregnskapet. Utpekte nestledere fører et særlig administrasjonsfradrag på medgått tid inntil 20 timer i årsregnskapet.

Ingen kan være leder av mer enn én forskergruppe.

5. Driftsmidler og andre ressurser

Fakultetet avsetter forskningsstrategiske driftsmidler til aktivitet i forskergruppene og personlige driftsmidler til ledere for forskergrupper. Overforbruk av driftsmidler ett år kan føre til redusert tildeling påfølgende år.

Fakultetet har en forskergruppekoordinator som felles administrativt kontaktpunkt for forskergruppene. Fakultetet stiller også til rådighet et visst årlig timetall tjenester fra en vitenskapelig assistent for praktiske og administrative gjøremål for forskergruppene.

Forskergruppe5 får tildelt en forskningsrådgiver som bistår med søknadsutvikling og rapportering i eksternfinansierte prosjekter.

Rammene for driftsmidler og ressurser fra vitenskapelige assistenter fastsettes av Forskningsutvalget i forbindelse med den årlige behandlingen av søknader om oppnevning og gjenoppnevning av forskergrupper. Rammene fastsettes med forbehold om godkjenning og eventuell justering av Fakultetsstyret i budsjettbehandlingen påfølgende år.

Det kan gis ekstraordinært tilskudd til grupper som skal være vertskap for konferanser som går på omgang i et internasjonalt forskningsnettverk. Planer om slike arrangementer må meldes til forskningsdekan og forskergruppekoordinator minst 6 måneder før arrangementet skal finne sted.

6. Informasjon

Fakultetets forskningsadministrasjon utarbeider en nettside for forskergrupper etter en fast mal. Forskergruppelederen har det redaksjonelle ansvaret for innholdet på nettsiden, men kan gi andre medlemmer av gruppen, inkludert vitenskapelige assistenter, publiseringsrettigheter.

7. Rapportering

Lederen for forskergruppen gir årlig en forenklet elektronisk rapport om aktiviteten i gruppen innen 15. november hvert år. Manglende rapportering kan medføre bortfall av driftstilskudd til gruppen og personlige driftsmidler til leder.

8. Nedleggelse

Forskergruppe1 som ikke avgir rapport som viser at medlems- og aktivitetskrav til gruppen er oppfylt innen 15. november, mister status som forskergruppe med krav på videre driftsmidler fra fakultetet.

En forskergruppe5 som ikke opprettholder medlems- og aktivitetskrav, kan besluttes nedlagt. Beslutning om avvikling av en forskergruppe treffes av forskningsdekanen etter samråd med leder for gruppen.



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 6/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Retningslinjer og rutiner for arrangementer ved fakultetet og i fakultetets regi

Arrangementsaktiviteten ved fakultetet har de seneste årene økt, og vil etter alt å dømme øke ytterligere i årene fremover. (jf. Fakultetsstyresak 104-23) Det totale antallet arrangementer som ble koordinert av administrasjonen i 2023 var 39.¹ Ni av disse arrangementene ble gjennomført utenfor huset, altså på hotell o.l. Ti av arrangementene ble gjennomført bare i oktober. Det var ulike formater og størrelser på de ulike arrangementene.

I denne saken fremmes det forslag til retningslinjer for å hvilke større arrangementer som skal prioriteres lagt til fakultetet og en arrangementsguide med beskrivelse av rutiner for hvordan arrangementer i fakultetets regi gjennomføres.

Økt antall konferanser, seminarer og workshops i regi av fakultetet

Fakultetets eksterntfinansierte prosjektportefølje har i den siste perioden være økende, og inkluderer i perioden 2023-2027 nettverksprosjekter tilknyttet fem forskergrupper ved fakultetet. Nettverksprosjektene er et tiltak fra Forskningsrådet etter Evalueringen av rettsvitenskapelig forskning i Norge (JUREVAL). Disse prosjektene bidrar til økt nettverksaktivitet i form av seminarer, workshops, symposier og konferanser, nasjonale og internasjonale, de neste fire årene.

Samtidig har arbeidsmåten ved fakultetet generelt blitt mer samarbeidsorientert, både i og på tvers av forskergrupper, men også nasjonalt og internasjonalt. Forskningsmiljøene bruker små og store faglige sammenkomster som redskap for å bygge nettverk, posisjonere seg og ikke minst for forskningssamarbeid. For yngre forskere er nettverksbygging i form av faglige arrangementer viktig for deres videre akademiske karriere.

Det økende antallet arrangementer er en positiv utvikling, og fakultetet ønsker å støtte oppunder den voksende aktiviteten på best mulig måte. Samtidig er fakultetet ikke rigget for å bære et stort antall arrangementer, verken arealmessig, teknisk eller ressursmessig. Det er stort press på undervisningsrom og møterom, og det er begrenset med undervisningsrom som kan tilby stabile hybridløsninger. Vi har heller ikke en infrastruktur for organisering av bevertning ved større arrangementer, og det er et økende press på administrative ressurser. Det er derfor et behov for å innføre retningslinjer for hvilke større arrangementer som skal prioriteres lagt til fakultetet og for en oppdatert arrangementsguide som kan veilede forskerne i planleggingen av arrangementer. Formålet med dette er å sikre forutsigbarhet og

¹ Pr. 14.11.2023

god kvalitet på aktivitetene, samt sikre tilstrekkelig personalressurser til planlegging og gjennomføring av disse.

Arrangementer på og utenfor fakultetet

En løsning for å sikre en bærekraftig gjennomføring av alle arrangementene, er at flere arrangementer legges utenfor fakultetet. Til nå har både hoteller og aulaen vært benyttet. UiB har også flere arenaer som kan bookes, slik som for eksempel NG5.

Selv om forarbeidet fremdeles er likt, er fordelene ved å holde arrangementer utenfor fakultetet er at det krever færre administrative ressurser ved gjennomføringen, da de eksterne alternativene ofte tilbyr administrativ bistand i tillegg til teknisk støtte, hybride løsninger og infrastruktur og bevertning. Nominelt koster dette noe mer enn å arrangere på fakultetet, slik at dette må synliggjøres i budsjetteringen. Fordelen som oppnås er at administrative ressurser ikke bindes opp i like stor grad som hvis alt skulle foregått ved fakultetet.

For å illustrere forskjellen på eksternt og intern gjennomføring av et arrangement viser vi her hva en typisk todagers-konferanse med 50 deltagere vil koste:

Budsjettmal pr 2023 ved arangering på hotell 50 deltakere over 2 dager				
Kostnader	Kommentar	Antall	pris per enhet	Total m moms
Hotellrom 2 netter a 1200		7	2 400	16 800
Flybilletter		7	5 000	35 000
Beverting dag 1	Basert på priser hos Ørnen Scandic	50	620	31 000
Beverting dag 2		50	620	31 000
Konferansemiddag på hotellet	Statens satser er 1 507	50	800	40 000
Vit.asser (1 person, har tatt utgangspunkt i timer per person a 300 kroner timen)	Ved hotell kan antall vit.asstimer reduseres	20	300	6 000
Trykking av navneskilt og program		50	30	1 500
Leie av lokale	Inkludert i dagpakke	0	0	0
Gave til innleggsholdere (kopper)		7	250	1 750
Annet				5 000
Kostnader totalt				168 050

Budsjettmal pr 2023 ved arrangement på fakultetet 50 deltakere over 2 dager				
Kostnader	Kommentar	Antall	pris per enhet	Total m moms
Hotellrom 2 netter a 1200		7	2 400	16 800
Flybilletter		7	5 000	35 000
Beverting dag 1	Sammen Catering	50	350	17 500
Beverting dag 2		50	350	17 500
Konferansemiddag	Statens satser er 1 507	50	1 000	50 000
Leie av lokale, her Aud. 3	Ca 4,80 pr sete, pr time. Aud. 3 har 150 plasser.	1	10080	10 080
Vit.asser (1 personer, har tatt utgangspunkt i 300 kroner timen)		35	300	10 500
Trykking av navneskilt og program		50	30	1 500
Gave til innleggsholdere (kopper)		7	250	1 750
Annet				5 000
Kostnader totalt				165 630

* *Fakultetet må betale leie for bruk av lokale(undervisningsrom). Kostnadene går direkte av fakultetets grunnbevilgning, og har til nå ikke blitt synliggjort.*

Valget mellom å holde større arrangementer på fakultetet og legge disse arrangementene ut til andre arenaer handler imidlertid ikke bare om økonomi. I mange tilfeller ønsker fagmiljøet å gi de tilreisende opplevelsen av tilhørighet til fakultetet. I andre tilfeller kan fagmiljøet ønske

å holde arrangementet på et sted uten nærhet til sentrum, der deltakerne holdes samlet også på kveldstid.

Det foreslås å etablere følgende retningslinjer for avvikling av større arrangementer ved fakultetet og i fakultetets regi

1. Større arrangementer (med 20+ deltakere) som ønskes lagt til fakultetet skal meldes til administrasjonen i god tid og helst 3 måneder før arrangementet skal holdes.
2. Arrangementer som går på omgang mellom universiteter/institusjoner samt andre arrangementer av særskilt strategisk betydning skal prioriteres for støtte til eget valg av sted
3. Ved ressursknapphet på lokaler, personell eller økonomi avgjør fakultetsledelsen etter innstilling fra administrasjonen om et arrangement som kan holdes på fakultetet, må legges et annet sted eller ikke kan avholdes i fakultetets regi.

Forslag til vedtak:

1. Forskningsutvalget vedtar følgende retningslinjer for avvikling av større arrangementer ved fakultetet og i fakultets regi:

- (1) Større arrangementer (med 20+ deltakere) som ønskes lagt til fakultetet skal meldes til administrasjonen i god tid og helst minst 3 måneder før arrangementet skal holdes.*
- (2) Arrangementer som går på omgang mellom universiteter/institusjoner samt andre arrangementer av særskilt strategisk betydning skal prioriteres for støtte til eget valg av sted.*
- (3) Ved ressursknapphet på lokaler, personell eller økonomi avgjør fakultetsledelsen etter innstilling fra administrasjonen om et arrangement som kan holdes på fakultetet, må legges et annet sted eller ikke kan avholdes i fakultetets regi.*

2. Forskningsutvalget godkjenner arrangementsguiden med de endringer som fremkom i møtet.

Vedlegg:

1. Oversikt over innmeldte arrangementer
2. Arrangementsguide

Ragna Aarli
leder

Maria Holme Lidal
rådgiver

Henning Simonsen
seniorrådgiver

10.01.2024
MARHO

Oversikt over innmeldte arrangementet gjennomført i regi av fakultetet i 2023

Start	Slutt	Arrangement
10.01.2023	11.01.2023	Fakultetsseminar Solstrand for alle fast ansatte vitenskapelige og administrasjon: studiekvalitet - ny studieordning, og ny strategi
19.01.2023		Internasjonal dag
25.01.2023	26.01.2023	Arbeidslivsdagen , Juristforeningen
27.01.2023		Heildagsseminar om ulovlegheitsoppfølging av tiltak i strandsona
23.02.2023		Allmøte om organisering av fakultetet
09.03.2023		DIMENSIONS konferanse
09.03.2023	10.03.2023	Adm. Lederseminar JUS UiB, UiO (UiT)
13.03.2023		Festskriftoverlevering, 70-årsmarkering Ernst Nordtveit.
28.03.2023	29.03.2023	David Doublet-seminar
22.05.2023		Kick-off CENTENOL
01.06.2023	02.06.2023	Internasjonal konferanse i komparativ rett 'Nordic legal Culture – Myth or reality"
01.06.2023	02.06.2023	BECCLE-konferanse
08.06.2023		Jan Fridthjofs 80-årsdag - fagseminar
16.06.2023		Kandidatarrangementet
19.06.2023		DIMENSIONS konferanse/seminar
11.08.2023		Disputas Johannes L. Mella
14.08.2023	15.08.2023	DIMENSIONS konferanse/seminar
17.08.2023		Exploring the Insanity Defense in the Global South - presentasjoner på Bergen Exchanges
23.08.2023	24.08.2023	Det digitale pengesamfunnet
31.08.2023	01.09.2023	Den nordiske helseerettskonferansen
21.09.2023	23.09.2023	Forskningsdagane
28.09.2023	29.09.2023	Bedre læring, bedre jurister
03.10.2023	04.10.2023	Åpningskonferanse CENTENOL
03.10.2023	05.10.2023	Nordisk ph.d.-kurs i skatterett
05.10.2023		Skatterettskonferanse

17.10.2023	18.10.2023	Phd-planleggingsseminar
18.10.2023	20.10.2023	Det nasjonale doktorgradsseminaret (DNDS)
23.10.2023	24.10.2023	Bergen Climate Energy and Law Days 2023
26.10.2023		Habilitetsseminar med bl.a. Peter Frølich
26.10.2023	27.10.2023	Planlegging - nasjonalt ph.d.-seminar rettskultur/komparativ rett
26.10.2023	27.10.2023	Kick-off LawBalance
26.10.2023	27.10.2023	Prøveførelsing + Disputas H Jorem
01.11.2023	03.11.2023	Nordisk workshop i strafferett
02.11.2023		Bergen Energy Lab
13.11.2023		HMS-dagen ved fakultetet
17.11.2023		Norske rettshistorikerdager
23.11.2023	24.11.2023	BOA-teamet - seminar
24.11.2023		Boklansering for ei bok Barnekomvensjonen i norsk rett - prinsipper og praksis
28.11.2023		Frivillighetsbegrepet (Seminarserien: 'Retten i endring')

Arrangementsguide

Det juridiske fakultet, UiB

Innhold

Forberedelser	1
Møterom	2
Påmeldingsskjema	3
Videoopptak / Livestrømming	4
Promotering av arrangement	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Tilganger	6
Møtemat, drikke og bevertning	7
Reisebestilling	7
Overnatting	8
Reiseregning	9
Vitenskapelig assistent	9
Bestillinger av varer, tjenester og gaver	9
Administrativ støtte	10
Annet	10

MERK: Dette dokumentet er skrevet for arrangementer knyttet til forskning og formidling. For arrangementer knyttet til utdanning, kontakt studieadministrasjonen.

Forberedelser

Ta gjerne kontakt med administrasjonen så tidlig som mulig dersom du planlegger et arrangement.

- Arrangementer i regi av forskergruppene:
 - Henning Simonsen - Henning.Simonsen@uib.no
 - Maria Holme Lidal - Maria.Lidal@uib.no
- Arrangementer i regi av forskningsprosjekter:
 - Randi Sæbøe - Randi.Saboe@uib.no
 - Henning Simonsen - Henning.Simonsen@uib.no
 - Ingrid Birce Müftüoglu - Ingrid.Muftuoglu@uib.no
 - Daniel Nygård - Daniel.Nygard@uib.no
 - Maria Holme Lidal - Maria.Lidal@uib.no
- Arrangementer finansiert av Meltzerfondet, SPIRE, Frihagens offentligrettslige minnefond, t, Bergen universitetsfond eller Små driftsmidler
 - Maria Holme Lidal - Maria.Lidal@uib.no

Økonomi

Det er viktig at den som skal arrangere vet hvor kostnadene skal belastes. Ved bestillinger må delprosjektnummer oppgis – ta kontakt med kontaktperson i administrasjonen eller med fakultetsøkonom Lars Petter Holgersen Lars.Holgersen@uib.no dersom du ikke vet ditt delprosjektnummer. Administrasjonen eller fakultetsøkonom kan også bistå med å sette opp budsjett og beregne kostnader.

Møterom

Fakultetets møterom

Fakultetet har 4 tilgjengelig møterom:

- JUR – Møterom 544 (6 personer)
- JUR – Møterom 545 (8 personer)
- JUR – Møterom 546 (16 personer)
- JUR – Møterom 448, JUS2 (8 personer)

Informasjon:

- Bestilling: Bestilles via kalenderen i Outlook.
- IT / Tjenester: Det er ikke tilgjengelig IT-assistanse for de interne møterommene, og det ytes ingen konferansetjenester når man booker et internt møterom. Behov for teknisk assistent må eventuelt bestilles hos Vivian Gjelsvik i forkant, og kostnaden belastes arrangør. Arrangør må selv sjekke rommets beskaffenhet, ordne tilgang, ordne bord og stoler, sjekke teknisk oppsett, etc.

Undervisningsrom

Alle undervisningsrom (seminarrom og auditorier) på alle fakulteter ved UiB kan bestilles til arrangementer. Ledige tider i undervisningsrom blir tilgjengelig etter at undervisningsplanleggingen er ferdig (ca. 1. juni / ca. 1. desember for påfølgende semester).

Informasjon:

- Oversikt over rom ved UiB: <https://rom.app.uib.no/romInfo/q.php/>
- Bestilling: <https://tp.uio.no/uib/rombestilling/>
- IT / Tjenester: IT-assistenten vil kunne bistå ved behov (avhengig av kapasitet). Behov for teknisk assistent utover dette må eventuelt bestilles hos Vivian Gjelsvik i forkant, og kostnaden belastes arrangør. Arrangør må selv sjekke rommets beskaffenhet, ordne tilgang, ordne bord og stoler, sjekke teknisk oppsett, etc.
- Husk: Sjekk korttilgang ved bruk av undervisningsrom på andre fakulteter: <https://www.uib.no/eia/77423/kortsenteret>

Konferansehotell

UiB har rammeavtale for konferanser hvor det er rabatterte priser på leie av konferanselokaler, inkludert konferansetjenester (avtaleperioden løper til 21.03.2024). Dette er anbefalt for større arrangementer med eksterne gjester.

Arrangør må selv kontakte hotell / konferanselokale og innhente pristilbud. Når pristilbud er innhentet kan Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no (alternativt Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no) kontaktes. De vil da legge inn en sak på UiB-hjelp, slik at innkjøpsavdelingen får opprette ordrenummer til fakturering.

I Bergen sentrum med og uten overnatting

- Augustin Hotel
- Hotel Zander K
- Hotel Terminus
- Clarion Hotel Admiral
- Clarion Hotel Bergen
- Hotel Scandic Bergen City
- Hotel Scandic Ørnen
- Thon Hotel Rosenkrantz Bergen

I Bergen sentrum uten overnatting

- Bergen Live (Snekkerbrakken Bergen Festning)
- Grieghallen AS (over 300 personer)
- Litteraturhuset i Bergen
- Opus XVli
- Radisson Hotel Bryggen

Flesland/Sandsli med og uten overnatting

- Comfort Hotel Bergen Airport
- Scandic Flesland Airport
- Quality Hotel Edward Grieg (Sandsli)

Bergensregionen med og uten overnatting:

- Fleischers hotel, Voss
- Scandic Voss
- Myrkdalen Hotel (Voss-Myrkdalen)
- Fretheim Hotel, Flom
- Hotell Ullensvang, Ullensvang i Hardanger
- Haaheim Gaard(Tysnes)
- Thon Hotel Sandven (Norheimsund)
- Solstrand Hotel & Bad (Os)

Andre lokaler

Bergen Global – Jekteviksbakken 31.

Bergen Global (UiB/CMI) disponerer et konferanserom i Jekteviksbakken 31 med en kapasitet til ca. 60 deltakere. Rommet har utstyr for hybride møter og videooptak. Rommet lånes ut til arrangementer som er åpne for publikum, der arrangementet gjøres i samarbeid med Bergen Global. Alle fagmiljøer ved UiB er velkommen til å kontakte Bergen Global for forespørsel om samarbeid.

<https://www.bergenglobal.no/contact/>

Lokaler ved UiB

Arrangementskontoret ved UiB leier ut bl.a. Universitetsaulaen, Knut Fægri hus og Lønningen lystgård. <https://www.uib.no/foransatte/45391/booking-av-lokaler>

Læringsarenaen i Nygårdsgaten 5

Lokaler tilgjengelig til faglige seminarer, konferanser, kurs og tjenesteutviklingsaktiviteter for både interne- og eksterne målgrupper. Bookes også via arrangementskontoret.

<https://www.uib.no/l%C3%A6ringsarenaen/162481/fasiliteter-og-tjenester-i-l%C3%A6ringsarenaen>

Påmeldingsskjema

For enkelte arrangementer er det fornuftig med forhåndspåmelding for å kunne ha oversikt over antallet deltakere, og for å få kontaktinformasjon til deltakerne. Påmeldingsskjema kan opprettes av arrangør i Skjemaker, som er et web-basert selvhjelps skjemaverktøy tilgjengelig for alle ansatte ved UiB.

Opprette påmeldingsskjema: skjemaker.app.uib.no (logg på med UiB brukernavn og passord)

Informasjon om Skjemaker: it.uib.no/Skjemaker

Typisk informasjon til påmeldingsskjema:

- Navn
- Tittel

- Institusjon
- E-post
- (Telefonnummer)
- (Allergier / Matpreferanser)
- (Deltakelse på lunsj / middag)

Videoopptak / Livestrømming

Profesjonelle opptak i auditoriet krever mye planlegging og utstyr, og tilbys normalt ikke av DLF. Eksterne aktører i Bergen har spesialisert seg på denne typen produksjoner, og kan engasjeres mot betaling. Per dags dato er fakultetets interne tilbud automatiske opptak ved hjelp av mikrofonene i rommet og fastmontert kamera via Zoom. Se nærmere informasjon om dette nedenfor.

Automatisk opptak / strømming

Følgende auditorier har installert utstyr for opptak og strømming av forelesning:

- Jussbygg II Aud
- Dragefjellet skole Aud 4
- Jussbygget Sem.rom 1
- Jussbygget Sem.rom 2
- Jussbygget Aud 3
- Jussbygget Aud 2
- Jussbygget Aud 1

Opptak gjøres automatisk ved hjelp av mikrofonene i rommet og fastmontert kamera via Zoom. Arrangementansvarlig må selv trykke på "rec" på Zoom, og må -på slutten av arrangementet kopiere videofilen ut av maskin på eget minnepinne / harddisk for viderebruk eller arkivering.

Videoproduksjon

Dragefjellet lærings- og formidlingscenter (DLF) gjør produksjoner for miljøer tilknyttet fakultetet. DLF kan sette opp tilpassede flerkamera produksjoner både i lokaler ved fakultetet og eksternt. DLF fokuserer på opptak med høyere produksjonsverdi der formidlingen beveger seg bort fra tradisjonelle opptak av samtaler, konferanser eller monologer foran kamera.

Ta kontakt på e-post-adressen dlf@uib.no dersom du har spørsmål angående oppdrag.

Merk at DLF har begrenset kapasitet og må prioritere oppdrag. Ta derfor kontakt i god tid dersom du ønsker videoproduksjon fra arrangementet.

Promotering av arrangementer

Nettside – UiB.no

For å opprette et arrangement på nettsidene, ta kontakt med:

- Arrangementer i regi av forskergruppene: Vitenskapelig assistent tilknyttet forskergruppen (Evt. Henning.Simonsen@uib.no)
- Arrangementer i regi av forskningsprosjekter: Forskningsrådgiver tilknyttet prosjektet.
- Øvrige arrangementer: Ingrid.Straume@uib.no

Den som skal opprette kalenderoppføringen for arrangementet på UiBs nettsider vil trenge følgende informasjon:

- Tittel på arrangementet
- Ingress (kort introduksjonstekst, 1-2 setninger)
- Hovedtekst
- Tid og sted for arrangementet
- Illustrasjonsbilde (med informasjon om opphavsrett)
- Kontaktperson for arrangementet
- Evt. område for publisering av arrangementet i tillegg til «Det juridiske fakultet» (eks. forskergrupper, prosjekt)
- Evt. informasjon om: påmelding, videostrømming, med-arrangører.

OBS: Bilder må klareres for bruk på nettsiden. Fakultetet har bilder av fakultetsbygningene og Bergen som kan benyttes. Mange sider har bilder som tilbys under Creative Commons-lisens. Du kan også finne illustrasjonsbilder på <https://www.colourbox.com/>, som kan lastes ned iht. UiBs avtale med Colourbox. Dersom du ønsker bilde fra Colourbox: Send e-post til desk@uib.no med lenke til bildet du ønsker å bruke.

OBS: For at arrangementet skal vises på de norske sidene, som er mest besøkt, må arrangementssiden finnes i norsk oversettelse. Dette bør derfor gjøres selv om foredraget/seminaret går på engelsk.

Fakultetets sosiale medier

Fakultetet benytter ulike sosiale medier for å nå ulike målgrupper:

Instagram: hovedsakelig for å nå studentene. (Ta kontakt med: Aurora.Paulsen@student.uib.no/hanna.slaatta@uib.no)

Facebook: For å nå alle (Ta kontakt med: kommunikasjonsrådgiver fra KA)

X (twitter): Nå forskere og media (Ta kontakt med: kommunikasjonsrådgiver fra KA).

I tillegg kan man kontakte Kommunikasjonsavdelingen (desk@uib.no) for å poste eller dele i deres kanaler, som Facebook, X, Tiktok og LinkedIn.

Fakultetsnytt

Send e-post med tittel på arrangementet, arrangementsbilde, tid og sted, kort sammendrag og lenke til arrangementsside på nettet til: fakultetsnytt.jur@uib.no. Mailen må sendes senest torsdag innen kl. 12 for å komme med i den ukentlige utsendelsen.

Mitt UiB (Studentsidene)

For å nå studentene direkte kan det legges ut melding til studentene (Eivind.jerve@uib.no/hanna.slaatta@uib.no).

Medieinnsalg og ekstra kommunikasjon

Direkte E-post fra arrangør til potensiell deltaker i sitt nettverk er undervurdert og bør brukes mer. Kommunikasjonsrådgiver kan hjelpe til med innhold.

Dersom man har et forskningsresultat/publikasjon, et nytt forskningsprosjekt eller et spennende arrangement, så kan det være verdt å forsøke et medieinnsalg. Send e-post til fakultetets kommunikasjonsrådgiver for å avveie mediepotensialet og eventuelt videre hjelp.

Du kan få hjelp til:

- Direkte kontakt med lokale, riksdekkende og utenlandske redaksjoner (aviser, radio, TV, forskning.no, fagtidsskrifter mm.)
- Pressemeldinger: NTB. Kommunikasjonsrådgiver og Kommunikasjonsavdelingen har også avtale med internasjonale pressemeldingstjenester for forskningsformidling (EurekAlert for USA og AlphaGalileo for Europa)

Kommunikasjonsrådgiver og kommunikasjonsavdelingen kan bidra med:

- Kommunikasjonsstrategier/planer, medietrening og råd for medie håndtering.
- Kommunikasjonshjelp til større arrangementer, som Arendalsuka, Forskningsdagene, Cristiekonferansen, ONS mm.
- Måling og analyser av kommunikasjonstiltak.

Tilganger

Internett

- Eduroam. Et internasjonalt samarbeid mellom forsknings- og utdanningsinstitusjoner for trådløst Internett. Eduroam gir trådløs tilgang til Internett både på egen institusjon og ved besøk hos andre eduroam-medlemmer. Gjester med brukerkonto fra andre eduroam-institusjoner kan logge seg på med vanlig brukerkonto (e-post og passord) fra egen institusjon. <https://it.uib.no/Eduroam>
- UiB-nett for gjester. Krever identifikasjon med mobiltelefonnummer eller UiB-brukerkonto. https://it.uib.no/Tr%C3%A5dfast_tilkobling_til_uib-nett_for_gjester

Adgangskort til fakultetet

Fakultetet har et begrenset antall adgangskort som kan lånes ut til gjester. Adgangskort bestilles via Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no.

Lån av kontor

Utlån av kontor til gjester avhenger av kapasitet. Ønske om kontor meldes i god tid via Henning Simonsen: Henning.Simonsen@uib.no (alternativt Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no)

Gjestekonto (IT)

Aktuelt dersom gjesten skal ha et lengre opphold, og trenger å kunne logge på UiB-maskin og få tilgang til printere. Bestilles via henning.simonsen@uib.no

Møtemat, drikke og bevertning

Servering av mat og drikke i tilknytning til arrangementer må følge UiBs retningslinjer og satser for representasjon og bevertning: <https://www.uib.no/foransatte/112130/representasjon-og-bevertning>

Husk å hente inn informasjon fra deltakerne om allergier og ønske om vegetar / vegansk mat.

Catering

UiB har rammeavtale med følgende leverandører, som må benyttes ved arrangementer i regi av UiB:

- Sammen Catering
- Safari catering
- Godt Brød
- Søtt + Salt

Sammen har bestillingsfrist 3 dager før leveranse. Sammen tilbyr oppdekking og/eller levering av mat til møterom mot et tillegg i prisen. Meny og priser finnes her:

<https://www.sammen.no/no/bergen/mat/sammen-catering>

Kontakt Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no (alternativt Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no) for bestilling av catering.

Kafe / Restaurant

Det finnes ikke rammeavtaler for kafe og restaurant, slik at arrangør står fritt til å velge serveringssted så lenge det er innenfor UiBs satser. Arrangør må be om forhåndsgodkjenning fra dekan eller fakultetsdirektør for arrangementet, og selv kontakte ønsket serveringssted for å reservere bord og bestille mat.

Når avtale er gjort kan Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no (alternativt Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no) kontaktes. Hun vil da legge inn en sak på UiB-hjelp, slik at innkjøpsavdelingen får opprette ordrenummer til fakturering.

Aperitiff

Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no eller Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no kan kontaktes for å bestille drikkevarer fra Vinmonopolet. Varene må hentes av arrangør eller bestille med frakt (pristillegg tilkommer) dersom ikke annet er avtalt.

Reisebestilling

Eksterne - Reisen bestilles av UiB

UiB kan bestille reiser gjennom reisebyrået Berg-Hansen. Arrangør må selv holde kontakt med gjesten og innhente informasjon om ønsket flyplass og tidspunkt for reisen. Arrangør kan finne aktuell reiserute og pris i søkemotoren hos [Berg-Hansen](#) (pålogging med Feide).

Når man har funnet ønsket reiserute kontaktes Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no (alternativt Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no) for å bestille reisen hos Berg-Hansen. UiB-ansatte som ikke har bestillerrolle kan ikke selv kontakte Berg-Hansen for reisebestilling for eksterne.

Inkluder følgende informasjon:

- Fullt navn på den reisende (navnet som står i passet)
- E-post og mobiltelefon (med retningsnummer)
- Dato og tidspunkt for utreise og fra hvilken flyplass
- Dato og tidspunkt for hjemreise og til hvilken flyplass

- Eventuelle tillegg: innsjekket bagasje, om billetten skal kunne endres av den reisende, særlige behov (ekstra kostnad tilkommer)
- Hvilket delprosjektnummer kostnaden skal føres på

Reisedokumentene sendes direkte til den reisende på oppgitt e-postadresse.

Eksterne - Gjest bestiller reisen og får refundert utgifter

Gjester kan legge ut for billetten og få refundert i ettertid via reiseregning. UiB dekker kun reiser på økonomiklasse. Den reisende må ta vare på kvittering for refusjon. Reiseregning sendes inn i etterkant av reisen – se eget punkt om reiserefusjon).

Gruppereiser

UiB kan bestille gruppereiser gjennom reisebyrået Berg-Hansen. Kontakt Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no (alternativt Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no) for å undersøke muligheten for gruppereiser gjennom Berg-Hansen.

Overnatting

Hotell

UiB har rammeavtaler med følgende hotellkjeder, som må benyttes dersom UiB skal dekke utgifter til hotell for gjester:

- Nordic Choice (Clarion Admiral, Comfort Bergen, Clarion Collection Havnekontoret, Hotel Oleana, Clarion Bergen, Hotel No 13. Quality Edvard Grieg, Clarion Bergen Airport)
- Thon Hotel (Hotel Orion, Hotel Bristol, Hotel Rosenkrantz, Hotel Bergen Airport)
- Scandic Hotels (Hotel Norge, Scandic Torget, Scandic Neptun, Scandic Byparken, Scandic Bergen City Håkonsgaten, Scandic Ørnen, Scandic Kokstad, Scandic Flesland)
- Best Western (Ole Bull Hotel & Apartments, Bergen Harbour Hotel)
- First Hotels/Tribe Hotels AS
- Øvrige lokale hoteller: Hotel Park Pensjon, Hotel Terminus, Hotel Zander K, Hotel Augustin, Hotel Hordaheimen

Arrangør må selv kontakte ønsket hotell og be om tilbud for overnatting på UiBs avtalepris. Når man har fått et tilbud kan man be om ordrenummer som hotellet inkluderer i faktura til UiB. Alle fakturaer til UiB må ha ordrenummer, ellers risikerer man at fakturaen blir avvist:

<https://www.uib.no/oka/77554/sendefaktura-til-universitetet-i-bergen>

Privat

Gjester kan bestille privat overnatting via f.eks. AirBnB, og få dekket utgiftene i etterkant ved å levere reiseregning.

UiBs gjesteforskerboliger

UiB har et begrenset antall gjesteforskerleiligheter som kan bestilles til gjesteforskere som skal være her over lengre tid. Søk og reservasjon av gjesteleiligheter gjøres av arrangør via:

<https://www.uib.no/foransatte/90675/uib-gjesteboliger>

Kostnad for leie kan belastes gjesteforsker eller fakultetet. Fakultetet må i begge tilfeller garantere for leie og for eventuelt skadeverk i boligene.

Nøkler må hentes i ekspedisjonen på Internasjonalt Senter, Studentsenteret mellom kl. 09:00 og kl. 14:00 hverdager. Arrangør må hente nøkler på vegne av gjesten dersom han/hun ikke kan gjøre dette selv. Innsjekk er etter kl. 15 på avtalt startdato for leie, og utsjekk er før kl. 10 på avtalt sluttdato for leie.

Reiseregning

UiB bruker "Betalmeg" fra DFØ, som er en selvbetjeningsløsning der eksterne kan sende inn reiseregninger og utgiftsrefusjoner. Refusjon av utgifter skjer etter at reisen har blitt gjennomført.

<https://www.uib.no/foransatte/140957/betalmeg>

For å kunne bruke løsningen må UiB gi ekstern bruker tilgang ved første reiseregning. Behov for tilgang meldes i UiB Hjelp:

<https://hjelp.uib.no/tas/public/ssp/content/detail/service?unid=bf993896e1b448faaf90039e3122ff39&from=18ed9bbc-c819-4018-b907-465f8194fbc0>

Følgende informasjon må skrives inn i behovsskjema

- Fornavn og etternavn
- Privat adresse (med gateadresse, postnummer og land)
- Privat e-postadresse
- Mobilnummer med landkode (aktiv mobil som brukes)
- Bankkontonummer
- Organisasjonsnavn
- Koststed (navn og nummer)
- Delprosjekt (navn og nr.)
- Startdato for reise/Dato for utlegg

For norske gjester må norsk fødsels- og personnummer og bankkonto skrives inn. For utenlandske gjester må bankinformasjon og foto av pass lastes opp. For land som har IBAN (stort sett alle land i Europa) trengs følgende informasjon: IBAN, BIC/SWIFT kode, Bankens navn og adresse.

Nå ekstern bruker er registrert av lønnskontoen vil vedkommende motta en e-post med informasjon om tilgang. Man kan bruke MinID, BankID eller BankID på mobil for å logge på. For utenlandske uten BankID eller MinID bruker man to-faktorløsning og vil motta engangspassord på SMS ved pålogging.

Ved spørsmål om reiseregning / Betalmeg - Send inn skjema på hjelp.uib.no/ velg kategorien «Lønn, reise og fravær» i skjemaet. Henvendelsen din sendes til Seksjon for Lønn som vil følge opp.

Vitenskapelig assistent

Tilknytning av vitenskapelig assistent gjøres via Henning Simonsen: Henning.Simonsen@uib.no Er det fakultetet v/Forskningsutvalget (FU) som er den tiltenkte finansieringskilden så må det søkes til forskningsdekanen (med kopi til Henning.Simonsen@uib.no).

Timepris for vitenskapelig assistent som finansieres over *grunnbevilgningen* (smådriftsmidler, personlige driftsmidler, SPIRE, støtte fra fakultetet) eller *gavemidler* (Meltzer, Universitetsfondet) er ca. 270 kr. (inkl. sosiale kostnader). Timepris for vitenskapelig assistent som finansieres gjennom eksterne prosjekter (hvor det legges på en overhead) er ca. 580 kr.

Det kan ta tid å finne vitenskapelig assistent, så gi beskjed om behov i god tid før arrangementet. Oppgi hvilket delprosjektnummer kostnaden skal finansieres fra dersom du vet dette, og et anslag for hvor mange timer og i hvilken periode det vil være ønskelig med vitenskapelig assistent.

Bestillinger av varer, tjenester og gaver

Gaver

Typiske gaver ved arrangementer i regi av UiB:

- Kopp med UiB-emblem og Det juridiske fakultet
- Paraply med UiB-emblem

Sist oppdatert 10.01.2024/MARHO

- Slips med UiB-emblem
- Sjal med UiB-emblem
- Konfekt
- Blomster
- Bøker

Bestilles via Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no / Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no

Annet

Typiske bestillinger i forbindelse med arrangementer

- Navnekort
- Bordkort
- Penner
- Notatblokk
- Garderobestativ
- Ekstra bord
- IT-assistent
- Fotograf
- T-skjorter
- Bærenett

Bestilles via Ingrid Straume Ingrid.Straume@uib.no / Vivian Gjelsvik Vivian.Gjelsvik@uib.no.

Administrativ støtte

Eventuell administrativ støtte (utover hjelp med bestillinger og reiseregning) må avklares med fakultetsdirektør/ledelsen i tråd med vedtak vedtatt i FU (sak 5-24).

Annet

Fakultetet har vannmugger som kan brukes til arrangementer.



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 8/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Evaluering av ph.d.-emna og ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet

UiB sitt kvalitetssystem for ph.d.-utdanninga vart vedteken av fakultetsstyret i 2017 med føremålet å understøtte ein kultur for systematisk utvikling av kvalitet i ph.d.-emne og ph.d.-program. Ei kartlegging gjort av Forskings og innovasjonsavdelinga (FIA) i 2021 synte at fakulteta ved UiB viste stor variasjon i korleis dei evaluerer ph.d.-emne, emneporteføljen, og vurdering av rammene i opplæringsdelen. I samband med dette vart det utarbeidd felles retningslinjer for evaluering som gjeld for alle ph.d.-programma ved UiB (sjå https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/retningslinjer_for_evaluering_av_emner.pdf).

Som programstyre for ph.d.-programmet er det FU som sit på det endelege ansvaret for å evaluere fakultetet sin portefølje av ph.d.-emne, og rammene for opplæringsdelen jf. https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/retningslinjer_for_evaluering_emneportefoljen_og_rammene_i_opplaeringsdelen.pdf.

FU vedtok i møte 1.03.2022 ein plan for gjennomføring av evaluering av ph.d.-emna og ph.d.-programmet ved fakultetet (vedlegg 1). I perioden 2022-2023 har det vore gjennomført evaluering av alle emne på ph.d.-programmet (vedlegg 2). Leiar for ph.d.-programmet, Jørn Jacobsen, har deretter utarbeidd ei overordna evaluering av emneporteføljen og rammene for ph.d.-programmet (vedlegg 3).

Som det går fram av sjølvevalueringane frå dei modulansvarlege i vedlegg 2, og særleg den overordna evalueringa som samanfatar desse, er det potensial for vidare utvikling av programmet. Det er særleg utfordringar knytt til at kandidatane har ulike bakgrunnar og erkjenningsinteresser, variabel røynsle med forskning og ulik språkkompetanse. Det kan og vere vanskeleg å finne ein god balanse mellom dei obligatoriske modulane og kurs til fordjuping som fyller dei frie studiepoenga. Det visast til framlegget om nytt emneinnhold for modul 2, PHDJUR901, i sak 9/24 for dette møtet som følgjer opp evalueringa og tek sikte på å løyse nokre av dei utfordringane som har komme til syne.

På denne bakgrunn framsettes følgjande

forslag til vedtak:

Forskningsutvalet er nøgd med evalueringsarbeidet og sluttar seg til synspunkta i den overordna evalueringa når det gjeld plan for oppfølging og vidare utvikling av programmet.

Ragna Aarli
leiar

Karoline Aksnes
ph.d.-koordinator

Vedlegg:

1. Saksnotat FU 01.03.2022 om evalueringssyklus
2. Emneevalueringar (sjølvevaluering)
3. Overordna evaluering av ph.d.-programmet

10.11.2024

KARAKS

Arkiv saksnr.

FU-sak 14/22

Evaluering av emner, emneportefølje og rammer for ph.d.-programmet

UiBs kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen ble vedtatt av universitetsstyret i 2017 og følger de samme overordnede prinsippene for evaluering og rapportering som kvalitetssystemet for utdanningen. Systemet skal understøtte en kultur for systematisk utvikling av kvalitet i emner og studieprogram.

En undersøkelse av praksis våren 2021 viste at det er stor variasjon i hvordan fakultetene gjennomfører emneevalueringer, evaluering av emneporteføljen og vurdering av rammene i opplæringsdelen for ph.d.-programmet. Den overordnede programbeskrivelsen for ph.d.-programmet ved vårt fakultet ble sist revidert 24. oktober 2019 og det er ikke etablert faste rutiner for emneevaluering. Dette notatet skisserer hvordan evalueringsmodellen i UiBs kvalitetssystem kan implementeres for opplæringsdelen i ph.d.-programmet.

Retningslinjer for evalueringen

Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) har utarbeidet retningslinjer for emneevaluering, evaluering av emneporteføljen og vurdering av rammene i opplæringsdelen. Disse retningslinjene er vedlagt dette saksnotatet. Retningslinjene skal bidra til ens praksis fakultetene imellom. I tråd med systemet for emneevaluering på masterstudiet legger retningslinjene opp til en systematisk veksling mellom enkle og mer omfattende evalueringsrutiner:

- En enkel årlig egevaluering av emner av den emneansvarlige
- En større emneevaluering av den emneansvarlige som inkluderer kandidatevaluering hvert tredje år
- Evaluering av emneporteføljen og rammene for opplæringsprogrammet hvert tredje år av programstyret for ph.d.-programmet.

Forskningsutvalget er «programstyre» for ph.d.-programmet ved vårt fakultet. Forskningsutvalget er dermed både ansvarlig for at evaluering finner sted og rapporteringsinstans for enkle og større emneevalueringer fra den emneansvarlige.

Evalueringsverktøy og emner som skal evalueres

Studieadministrasjonen har utviklet standardiserte digitale evalueringsskjema for liten og stor emneevaluering på masterstudiet. Ph.d-sekretariatet bes om å ta initiativ til å få etablert tilsvarende digitale evalueringsskjema for enkel egenevaluering og større emneevalueringer (inkludert kandidatevaluering) av de obligatoriske emnene i opplæringsdelen på ph.d.-programmet.

Følgende seks obligatoriske emner er gjenstand for evaluering:

PHDJUR900 Introduksjon til rettsvitenskapen og avhandlingskriving

PHDJUR901 Rettslige kilder og rettsvitenskapens metodemangfold

PHDJUR902 Rettsteoretiske perspektiv i rettsvitenskapen

PHDJUR903 Rettsvitenskap og empiri

PHDJUR904 Tekstkvalitet

PHDJUR905 Formidling av rettsvitenskaplig forskning

Etablering av evalueringssyklus

Siden det ikke har vært gjennomført noen evaluering etter revisjonen av opplæringsdelen for ph.d-programmet i 2019, tas det sikte på å gjennomføre en *større* evaluering fra den emneansvarlige som inkluderer kandidatevaluering av samtlige emner med utgangspunkt i kandidatullet som startet på opplæringsprogrammet i februar 2022 (kull 2022). Disse kandidatene tar de fire første modulene i opplæringsdelen (900-903) i løpet av 2022 og de to siste modulene (904-905) våren 2023.

For emnene PHDJUR900, 901, 902 og 903 vil det da bli gjennomført stor emneevaluering i 2022 med kandidatevaluering fra kull 2022. Emnene PHDJUR904 og 905 gjøres til gjenstand for enkel emneevaluering (egenevaluering) i 2022 når kull 2021 tar disse modulene og stor emneevaluering med kandidatevaluering fra kull 2022 i 2023.

På bakgrunn av evalueringene fra de emneansvarlige og kandidatevalueringene vil forskningsutvalget kunne foreta en evaluering av emneportefølje og programevaluering av opplæringsprogrammet i andre halvdel av 2023 etter at kull 2022 har evaluert alle modulene.

Ved ny oppstart av opplæringsdelen av ph.d-programmet våren 2023 og våren 2024 legges det opp til enkel emneevaluering (egenevaluering) uten kandidatevaluering. Neste større emneevaluering med kandidatevaluering vil følge kullet som starter våren 2025 og avsluttes våren 2026. Forskningsutvalget vil da kunne gjennomføre evaluering av emneportefølje og programevaluering i

andre halvdel av 2026 og slik ha innarbeidet den 3-årssyklusen for kvalitetssikring som er forutsatt i UiBs kvalitetssystem.

Forslag til vedtak:

«Forskningsutvalget slutter seg til planen for etablering av evalueringssyklus og tar sikte på evaluering av emneporteføljen samt programevaluering i siste halvdel av 2023 etter at alle emnene har vært gjenstand for stor evaluering med candidatevaluering»

Ragna Aarli

Ieder FU

Karoline Aksnes

Phd-koordinator

Vedlegg:

UiBs retningslinjer for emneevaluering, evaluering av emneporteføljen og vurdering av rammene i opplæringsdelen

Emneevalueringar

Self-Evaluation – PHDJUR900 2022

In February 2022 the course PHDJUR900 was carried out for the new group of PhD's at the faculty, with a total of 11 participants. The course was given in English. The course had four meetings, this year concentrated to one week due to the corona-situation as well as some participants not regularly located in Bergen. The meetings were designed as lectures/presentations, which aimed to introduce central topics relating to legal scholarship and the PhD-work. The first meeting gave a general overview of topics relating to science in general and legal scholarship place within it. The second addressed legal doctrinal work – the core of legal scholarship. The third meeting discussed other forms of legal scholarship where it typically utilises other forms of research perspectives, such as historical or sociological perspectives. The fourth and final meeting was more directed towards the experience of writing a thesis. Reading literature ahead of each meeting was mandatory. After the course, all participants submitted a text where they were to reflect on how their project relates to contemporary legal scholarship, from a methodological perspective. All of the papers were approved, and all participants completed the course.

As this is the first evaluation under the new evaluation regulations, there is no prior evaluation report to relate to.

I am the only teacher at the course. On an overall level, the course seeks to provide an introduction to legal science as of today, and seeks thereby to reflect the current state of the art. My general impression from the course was that the lectures worked well and were appreciated by the participants. At several points, discussions were initiated, and the participants were engaged and showed a high level of interest in and reflection on the subjects addressed. Some subjects were more interesting to some than to others, often reflecting their own research interest and projects. The fact that the course was in English did not seem to provide any obstacle to the meetings and the discussions in them. The texts submitted afterwards showed that the participants had gained a good understanding of and engagement with the questions that the course aimed to introduce.

The participants were invited to respond to a survey after the course. 7 responded to the entire survey, and 1 to part of the survey. This means that 64% (entire survey) or 73% (including partial response) of the participants responded to the survey. Questions were asked about their overall assessment of the course, the relevance of the lectures, the usefulness of writing a short text after the meetings were completed, whether it suited them to have all the meetings in one week, and whether they generally had comments to the course. The participants were generally satisfied with the course, and all enjoyed having all meetings within one week. Some suggested that the discussions groups should be mixed from time to time to get to know other participants better, which is a good idea to be followed up on. Also, some felt that the literature was a bit much to digest as well as not always well connected to the discussions. However, the amount of reading and the total amount of work required by the participants is not excessive for gaining 3 credits by the course.

In general, the design of the course in terms of mandatory reading, lectures and a paper to be submitted at the end of the course, works well. The mandatory reading is, however, what I take to be the main challenge for the course. It is difficult to find proper materials that work at this general level, most articles are too specialised or complex to work well as introductions to the issues relating to the course. I am, however, aware of one book project that I think will solve much of this problem for the future, and I think this will allow for better integration of the literature into the course in overall.

Jørn Jacobsen,

Course leader PHDJUR900

Self-Evaluation – PHDJUR901 2022

In April/May 2022 the course PHDJUR901 was carried out for the new group of PhD's at the faculty, with a total of 11 participants. The course was given in English. The course had three meetings, spilt over two weeks. Some candidates participated digitally for the first session.

Two of the meetings were designed as roundtable discussions, focused on applying international law, legal history and comparative law in the Ph. D-projects of the candidates present. Each of these meetings had assigned reading meant to create a common frame of reference for the candidates and an entry-point for discussion. Between these two meetings, the second meeting focused on ethical challenges in legal research. The first part of the second meeting was designated to explain the particular Norwegian system with national Research Ethics Committees. Also this meeting has assigned reading and focuses on concrete and practical issues and the second and third part of the meeting arranged for group and plenary discussions of the practical cases in research ethics and the relevance of the cases in each project.

After the course, all participants – bar one – submitted a text where they were asked to reflect on the space and need for alternative approaches, or the application of such, in their own Ph.D. All submitted papers were approved. Two candidates failed to complete the course, one had to discontinue for personal reasons and one candidate as mentioned failed to submit the paper.

As this is the first evaluation under the new evaluation regulations, there is no prior evaluation report to relate to.

The course is taught by myself (the two meetings dealing with different approaches) and Prof. Aarlie (the meeting on ethics). The course attempts to inspire the candidates to consider the impact of other approaches to legal studies than core domestic dogmatic approaches and raise awareness of ethical obligations and considerations.

As such, it is a challenging course to teach. Some candidates are already writing within the areas covered, or one of the many other alternatives to purely dogmatic approaches. Others are writing squarely within domestic law. Already from the outset, this gives a very differentiated group with a highly differentiated interest and understanding of alternative

approaches. The scope of the course limits the possibility for in-depth discussions within the different topics addressed.

The result is a discussion which seemingly engages some candidates significantly more than others, while all candidates during the debate appear to have either planned on using, are using, or would need to consider the use of one or more alternative approaches to purely dogmatic studies of domestic law.¹

Also the ethics section will tend to be coloured by the specific subjects of the candidates. Ethical considerations based on guidelines for the research community (plagiarism, supervisory relationship etc) were justly recognized as relevant to all projects and easily engaged the group for discussions. The relevance of ethical concerns for the research object varied on the other hand widely and the involvement in discussions accordingly,

Holding the course in English also proved to entail some barriers. As much of the terminology is new to many of the candidates, its translation provides an added barrier for discussion and requires the use of some time to gain a common understanding of the terms employed. That, however, is in itself an important learning outcome for the candidates in regard to future academic discussion across language barriers.

These matters aside, the candidates demonstrated a high level of interest in and reflection on the subjects addressed. The size of the group was ideal to combine discussions in groups with plenary sessions.

The 10 candidates that completed all the meetings were invited to respond to a survey after the course. Six responded to the entire survey. This means that 60% of those invited responded to the survey. Questions were asked about their overall assessment of the course, the relevance of the lectures, the relevance of the examples in the ethics section, the relevance of the two methodological meetings for the candidates' projects and the usefulness of writing the paper after the course. An opening for general comments was also provided.

¹ This, of course, is in itself an over-simplification. Also purely dogmatic studies will oft require an at least underhanded use of *i.a.* legal history. Few topics today will also be without at least some impact from international sources.

With a score of 1 – 5, with 5 being the best score, five of the respondents graded the course a 4 or 5. The last participant graded the course a 3. Overall that is a satisfactory outcome. Given the diversity of the topics covered and the different starting points of the candidates, it is difficult to add value to all the projects. This is also demonstrated by the assessment of the usefulness of the final paper, where four candidates gave a grade of either 2 or 3. Again it is to be expected that candidates with already alternative approaches either as their core focus or central to their projects will have been understanding in their overall assessment, but found the usefulness of the paper to be limited. One way to rectify this would be more individual assignments, but these would then not be supported neither by the literature assigned nor by the course discussion to any substantial degree. The ethics section also received a high score, but the candidates desired more focus on practical examples. To comply with the wishes of the candidates, the first “lecture” part of this meeting should rather be carried out with a video that the participants can watch by themselves (i.e. the Covid-solution in 2020-2021)

For the methodological meetings, one candidate found these unhelpful, rating them a 2, whereas the remaining respondents gave a score of 4 or 5. It is unfortunate that one candidate did not find any relevance, but this is probably more indicative of a fault in the course leader identifying relevance than of a lack of significance.

In general, the design of the course in terms of mandatory reading, meetings, and a paper to be submitted at the end of the course, works well. The main challenge of the course remains the width of the topics addressed, as well as approaches that could be covered. How to solve this will require some further pondering.

Knut Einar Skodvin

Course leader PHDJUR901

Self evaluation PHD course PHDJUR902 Fall 2022

Lecturer: Sanne Taekema

In August 2022, the course PHDJUR 902 Introduction to Legal Theory was held. It was conducted over the course of two weeks, with four sessions, and with one additional (online) comeback meeting in the second week of September. The course group was small (6 participants). The course language was English, and there was just one teacher. The set-up of the course was interactive, which meant concretely that the readings for each session had to be done beforehand and each participant was asked to prepare discussion questions before each session about the readings. The reading was supported by short introductory videos for each session, discussing the theme of the session in relation to the main ideas of the authors of the texts. The participants were asked to provide a short paper at the beginning explaining their research and how they felt legal theory could be linked to it. At the end of the course, an essay was written to reflect on the same question. Those essays were discussed in the last meeting.

This model enabled an interactive seminar structure, where the questions and comments of the participants were leading for the discussion and the explanations and broader views needed were given in response to the issues that the participants identified. There are two main reasons for this way of proceeding: to pitch the interventions of the lecturer at the right level, so that each participant is able to follow what is going on and able to show understanding of the texts, and to bring the theories closer to the concerns of the participants, so that they can regard the theories from the perspective of their own (usually less theoretical) background. It also makes it possible to engage with any insecurities participants may have about their own understanding.

In terms of content, the first two sessions concerned general theories about the concept of law. The first session focused on legal positivism and critical views from a moral perspective; in the second we discussed legal realist and critical legal studies ideas on the concept of law. The third session's topic was the authority of law and problematizing this in the global legal context. The fourth session discussed different views of legal reasoning, particularly judicial reasoning. The final session was devoted completely to discussing the essays, based on peer review by another participant, and more generally discussing the relevance of legal theory for legal doctrinal projects.

The student evaluation was filled out by 5 out of the 6 participants. The questions concerned the relevance of the course, the format of the course, the scheduling, the assignments and the readings. The response was positive and the points that raised critical remarks will be taken up in the changes for next year.

Looking back on how the course went, including the views of participants expressed in the student evaluation, the format of the course seems to fit its purpose very well. Participants are very engaged, feel safe to express their thoughts and doubts, and really take the idea of thinking about possible links to their own work to heart. Due to a big legal conference elsewhere during the first week of the course, the scheduling was not optimal. Unfortunately, even though we tried to accommodate PhDs going to that conference, many ended up not participating (and will be added to the coming year's group). This made the group rather small, which was not a problem, but also left us with three seminars very close together in the second week, which did not work well (also something remarked upon in the student evaluation). So the planning for this year will be a bit stricter (two seminars per week, with at least a day in between), to make sure there is enough time between seminars to read and reflect.

Concerning the readings for the course, I concur with some of the participants that there are one or two texts that are less than ideal. For those, replacements will be sought. With regard to the assignments, I will also propose a small change, so that the first short assignment is just a brief summary of the research project, rather than already asking them to link it to a theoretical perspective. The other assignment worked well, so that can remain unchanged.

Sanne Taekema

Course leader (and sole lecturer) of PHDJUR 902

Evaluering av kurs “Empirical perspectives in legal science” 2022

Kurset fant sted 28. november – 8. desember 2022 og omfattet fire møter. Se kursbeskrivelse vedlagt. Det var 9 deltakere på kurset.

Evaluering ble gjennomført i form av et digitalt møte i etterkant av kurset (dette etter dialog med deltakerne). Kurset ble gjennomført som planlagt og deltakerne opplevde den generelt som meningsfull. Den fungerte imidlertid ikke helt optimalt på noen punkt. Dette gjaldt særlig at særlig møte tre og fire hadde stort fokus på kvantitativ forskning og disse møtene opplevdes ikke som tilstrekkelig forankret i stipendiatenes arbeid og behov. De fleste som deltok skrev avhandlinger med «tradisjonelt» rettsdogmatisk fokus, og hadde liten eller ingen erfaring av empirisk metode. Særlig kursets møte 3 og 4 treffet her ikke helt fordi stipendiatene ikke arbeidet med de perspektiver som ble diskutert. Det var her også en viss avstand mellom de utenlandske gjesteforelesernes forventinger og utgangspunkt og stipendiatenes perspektiv.

Det ble særlig etterlyst i evalueringen at ha mer fokus på empirisk tekstanalyse, og særlig kvalitative metoder som ligger nært de analyser av rettspraksis og forarbeider som flere av stipendiatenes avhandlinger omfatter. Det ble også uttrykket ønsker om å ha enda mer diskusjon omkring konkrete metodiske utfordringer som de har i sine avhandlinger.

I lys av evalueringen bestemte jeg meg for at endre kurset for å forbedre den på disse punkt. Konkret bestemte jeg meg for at:

- Kun å ha interne forelesere. Her tok jeg inn Ida Benedicte Juhasz og Daniil Butenko som begge har stor kunnskap og erfaring av empirisk metode.
- Styrke fokus på kvalitativ tekstanalyse, og koble denne delen tettere mot mulige analyser av rettskilder.
- Generelt å forankre kurset mer i stipendiatenes arbeid.
- Justering av litteraturen noe for å omfatte metodiske perspektiver av stor relevans for tekstanalyse.

Linda Gröning

PHDJUR904 Tekstkvalitet. Emneevaluering 2023

Dette er den første emneevalueringen for PHDJUR904.

PHDJUR904 ble gjennomført i januar-februar med (fysisk) forelesning 2. februar og tekstkommenteringssamlinger (én pr. gruppe) 15. februar, 27. februar og 3. mars. Det var ni deltakere som ble delt inn i tre grupper med tre deltakere i hver, men en av deltakerne i den første gruppen måtte bytte til den siste gruppen slik at antallet i gruppene varierte fra to til fire.

Alle gjennomførte (besto) emnet.

Jeg hadde all undervisning på emnet (forelesning og seminarledelse).

For den enkelte deltaker består opplegget av følgende elementer i kronologisk rekkefølge:

- Forelesning (2 timer)
- Klargjøring og innsending av egen tekst
- Lesing av de øvrige tekstene i gruppen og utarbeidelse av sammenfattende punktliste og av løpende kommentarer til den teksten man er utpekt som hovedkommentator for
- Gruppesamling (like mange timer som det er deltakere i gruppen, i år 2–4 timer)
- Mindre etterarbeid i form av ferdigstilling og innsending av løpende kommentarer til teksten man er hovedkommentator for

Alle elementene beskrevet ovenfor er obligatoriske for deltakerne.

Den sammenfattende punktlisten danner utgangspunktet for en samtale mellom forfatter og hovedkommentator. Det er forutsatt at alle deltakerne har lest alle tekstene og i likhet med seminarleder dermed kan bidra med kommentarer.

Vedlagt følger den skriftlige informasjonen til deltakerne om årets opplegg.

Forelesningen gis på norsk. Dette skyldes blant annet at tekstkvalitet dreier seg mye om den språklige dimensjonen, og at jeg ikke har den samme sensitiviteten for nyanser i engelsk som i norsk. Det skyldes også at teksteksemplene er på norsk og at det vil være krevende å finne tilsvarende teksteksempler på engelsk som vil illustrere på en like slående måte for deltakerne de generelle aspektene ved tekstkvalitet som trekkes frem i forelesningen. Men ettersom ikke alle deltakerne er norsktalende, hadde jeg et separat, to timer langt møte med de to ikke-norsktalende deltakere 13. februar hvor hovedpunktene i forelesningen ble gjennomgått på engelsk. Disse deltakerne ble fritatt

for å være til stede på selve forelesningen. Gruppesamlingen (tekstkommenteringen) med disse deltakerne foregikk på engelsk.

Uavhengig av forelesningsspråket er opplegget sårbart med tanke på det mulige scenarioet at det bare er én ikke-norsktalende deltaker, kombinert med at ingen andre skriver på avhandling på engelsk. I dette scenarioet vil den ikke-norsktalende ikke kunne kommentere andres tekster. Så langt har vi unngått dette, men enkelte år har det vært nær ved at dette scenarioet ble en realitet. I år ble vi reddet av den tilfeldigheten at det var en engelskskrivende person fra forrige kull som deltok på årets gjennomføring av emnet i stedet.

Min vurdering er at gruppesamlingene forløp uten problemer og bidro til at læringsutbyttet ble oppfylt. Deltakerne virket godt forberedt på tekstene som skulle kommenteres. Dette gjaldt ikke bare teksten man skulle være hovedkommentator for, men også den andre av de to tekstene deltakeren ikke hadde skrevet selv. Innspillene fra deltakerne var konstruktive, og tonen på samlingene opplevde jeg som god.

Som ledd i emneevalueringen er det gjennomført en spørreundersøkelse blant deltakerne. Åtte av de ni deltakerne har svart. Undersøkelsen er gjennomført av den administrativt ansvarlige for forskerutdanningen. Rapporten følger vedlagt.

Svarene tyder ikke på at det er behov for omfattende endringer, men svarene illustrerer at det er noen utfordringer knyttet til at ikke deltakerne er norsktalende. Dette dreier seg vanligvis om én til to deltakere hvert år. Mitt klare inntrykk er likevel at tekstkommenteringssamlingen med de to ikke-norsktalende ble gjennomført på likt høyt nivå og med like stort utbytte som de to andre samlingene, jf. de to kommentarene på engelsk under det første spørsmålet i rapporten.

To deltakere mener at emnet er i overkant arbeidskrevende. Gitt at emnet gir 3 studiepoeng, som tilsvarer to arbeidsuker (75 timer), har jeg vanskelig for å se at arbeidsoppgavene (jf. kulepunktene ovenfor) overskrider denne rammen. Her må det tas med i vurderingen at det ikke er pensumlitteratur på emnet. Det som skal leses, er bare tekstene fra de andre deltakerne på samme gruppe, maksimalt 3 x ca. 15 sider.

To deltakere mener at tiden som brukes på hver tekst på gruppesamlingen, er i knappeste laget. Min erfaring er at det som oftest ikke er tid til å kommentere alt som kan kommenteres, men etter min oppfatning er dette heller ikke et mål. Å utvide tiden fra dagens 45 minutter (i praksis 50–55 minutter) vil innebære mer ressursbruk (= flere timer i undervisningsregnskapet) og dessuten ulik tidsbruk på de ulike tekstene.

Mitt inntrykk er at det hvert år er deltakere som ikke er kommet lenger i skriveprosessen enn at de må skrive tekst spesielt for dette emnet, for å oppfylle kravet om ca. 15 sider. Enkelte deltakere har vært helt åpne om dette. I lys av dette bør det etter min mening ikke stilles ytterligere krav til teksten som leveres inn, jf. kommentaren i andre kulepunkt i det andre spørsmålet. Det kan imidlertid vurderes om PHDJUR904 bør bytte plass med PHDJUR905 eller PHDJUR906 i forskerutdanningsløpet, slik at deltakerne har kommet lenger i skriveprosessen når de tar PHDJUR904.

I emnebeskrivelsen er læringsutbyttebeskrivelsen som følger:

Kunnskap

Kandidaten skal ha

- kunnskap om hva et begrep om tekstkvalitet i akademiske tekster kan omfatte
- kunnskap om trekk ved akademiske tekster som fremmer gjennomsiktighet i fremstillingen
- kunnskap om språklige virkemidler som fremmer presisjon og sammenheng i teksten

Ferdigheter

Kandidaten skal

- kunne skrive egne akademiske tekster med tilstrekkelig presisjon, stringens og sammenheng
- bruke språklige virkemidler med skjønnsomhet
- identifisere tekstkvalitetsproblemer i egne og andres tekster
- kunne kommentere tekstkvalitetsdimensjonen ved andres tekster i samtale med forfatteren
- kunne sitere og henwise på måter som oppfyller krav om redelighet i forskning

Generell kompetanse

Kandidaten kan

- skrive tekster i et klart språk, tilpasset leseren
- kommentere fremstillingsmessige aspekter ved andres tekster

Noen av disse punktene gjelder egen tekst, mens andre gjelder kommenteringen av andres tekst. Det er min vurdering at undervisningsopplegget med en kombinasjon av forelesning som fremhever sentrale aspekter ved tekstkvalitetsdimensjonen, og en tekstkommenteringsamling hvor deltakerne kommenterer hverandres tekster med hensyn til denne dimensjonen, samsvarer godt med denne læringsutbyttebeskrivelsen.

I læringsutbyttebeskrivelsen på programnivå er det først og fremst punktet (under «Ferdigheter») at «[k]andidaten skal ha erfaring med og kompetanse til å gi konstruktiv og kritisk tilbakemelding på

andres faglige arbeid, både skriftlig og muntlig», som er relevant. Opplegget med tekstkommenteringsamling og en utpekt hovedkommentator for hver tekst samsvarer godt med dette punktet.

Ettersom emnet har en praktisk innretning, oppleves det mindre relevant å vurdere om det faglige innholdet er i tråd med forskning på feltet.

Avslutningsvis nevnes at samarbeidet med de nærmeste ansvarlige for det faglige og det administrative ved fakultetets forskerutdanning, henholdsvis Jørn Jacobsen og Karoline Aksnes, oppleves som utmerket også denne gangen.

Bergen, 23. mars 2023

Eivind Kolflaath
(emneansvarlig for PHDJUR904)

Årleg egenrevisering av kurset **PHDJUR905 Formidling av rettsvitenskapleg forskning**

Kurset vert halde for PhD-kandidatane om lag ein gong kvart år.

Sigrid Eskeland Schütz er emneansvarleg, og kurset har som mål å bidra til å gje stipendiatane innsikt i føremål bak, og metodar for, å formidle rettsvitenskap gjennom erfaring med formidlingsarbeid og refleksjon rundt rolla som rettsvitenskapsmann/kvinne i ulike medium.

Emnet gjev ei grunnleggande innføring i formidling av rettsvitenskapleg forskning, etikk knytt til forskingsformidling, handtering av media og forskaren si rolle i media. I kurset får kandidatane trening i formidling, som å skrive kronikk i avis eller formidle på andre arenaer som forskarprofilnettsider, pod-kast, delta i juridiske debattar eller på annan måte formidle rettsvitenskapleg forskning.

Det er eit krav at kandidatane deltek på alle samlingar, noko kullet gjorde.

Samlingane våren 2022 starta 15. mars kl. 10.15-12.00, med førelesingar og diskusjon. Terje Einarsen føreleste om "Formidling - med vekt på den tradisjonelle kronikken", og rådgjevar på kommunikasjon, Kim Einar Andreassen om "Tenk som en journalist." Vi legg vekt på dialog og refleksjon med studentane under føredraga, og emnet skapte her engasjement og gode diskusjonar. Det er knapt med tid, men truleg nok til å gje kandidatane grunnlag for sjølvstudium.

Etter samlinga 15. mars arbeidde den enkelte, med frist 21. mars, med utkast til eit mediebidrag etter eige val, som vart sendt emneansvarleg, vurdert til bestått, og så sendt ut til alle deltakarar. Nettsidene gjev god informasjon om kva mediebidrag studentane kan utforme i kurset, og mange døme på slike. Det vert gjeve informasjon om at bidraga kan vere førsteutkast, og ikkje treng gjennomarbeidast ferdig. Mitt inntrykk er at arbeidsbyrda på kurset er høveleg, og at det er rom for å legge mykje i kurset for dei som ynskjer det. Nokre publiserer etter kursslutt det ein har arbeidd med.

Deltakarane treftest i grupper (ei norsk og ei engelsk) høvesvis 28. / 29. mars kl. 10.15-12.00 for å kommentere og diskutere kvarandre sine bidrag under leiing av emneansvarleg. Kvaliteten på bidraga vart analysert med omsyn til innretning, formidlings-kvalitet, faginnhald og målgruppe, og bidraga vart diskutert i lys av forskaren sitt val av strategi, medium og moglege utfordringar ved faktisk publisering eller formidling. Eg prøver å overlata til ulike studentar å starte kommenteringa av med-studentar sine bidrag for å skape eigarskap og engasjement, og ikkje leggje for mange av mine føringar på vurderinga. Studentane har gjennomgåande lese bidraga kritisk og engasjerer seg i diskusjonane. Eg prøver å halde tråden på at vi samla er innoom ei rad ulike sider ved det å formidle, frå språk, teknikk til etikk m.v. Det er ikkje problem å fylle to timar når ein skal gjennom tre til fem bidrag, og det er god temperatur og stemning i rommet.

Kursopplegget er utforma på norks. Etersom det var to engelspråklege kandidatar, heldt eg parallelt opplegg for desse, sett bort frå gruppediskusjonen, der dei deltok på gruppe med andre med engelske bidrag. Samlinga med førelesingar på engelsk for dei to engelskspråklege kandidatane gjekk greitt, men ideelt bør gruppa her vere større, gjerne tre til fire som minimum, for å få opp gode diskusjonar.

Bergen 29.05.2022

Mvh Sigrid Eskeland Schütz

Rapport frå evalueringane av emna på Ph.d.-programmet 2022

1. Utgangspunkt

Denne rapporten er utarbeidd av leiaren for Ph.d.-programmet med utgangspunkt i denne sitt overordna ansvar for programmet. Rapporten er den første slike rapporten som er gjort på bakgrunn av det noverande evalueringsregime. Der er såleis ikkje tidlegare rapportar å relatere denne rapporten til.

Ph.d.-programmet er i dag samansett av seks undervisingsmodular (PHDJUR900 – PHDJUR905), i tillegg til ein ytterlegare modul (PHDJUR906) som samlar eit utval av obligatoriske aktivitetar; prosjektpresentasjon for faggruppe, deltaking på Det nasjonale doktorandseminaret (DNDS) og deltaking på to David Doublet-seminar (DD) som er fakultetet sitt eige årlege interne Ph.d.-seminar. Sistnemnte modul evaluerast ikkje her, men det generelle inntrykket er at dei nemnte aktivitetane alle fyller viktige funksjonar i Ph.d.-programmet.

Dei seks undervisingsmodulane er leia av ulike fagpersonar ved fakultetet, som kvar har evaluert sine modular, mellom anna ved bruk av spørjeskjema som kursdeltakarane har fått høve til å svare på i etterkant av gjennomført kurs. Sjølv om det har vore tale om eit relativt lite kull på i utgangspunktet 11 deltakarar, er svarprosenten relativt god og tilbakemeldingane tilstrekkeleg eintydige at dei gjev haldepunkt for denne evalueringa. I tillegg har underteikna gjort sine egne inntrykk ut frå både uformelle og tilfeldige tilbakemeldingar frå deltakarar og kontakt med dei respektive emneansvarlege. Eg omtalar dette samla sett som «evalueringmaterialet» i det vidare.

Det generelle inntrykket er at modulane og undervisingsopplegget desse er bygd opp om, fungerer godt. Dei emneansvarlege har gjort eit godt arbeid med å finne undervisingsformer og -innhald som er eigna for den aktuelle tematikken. Dei emneansvarlege får generelt god tilbakemelding både på opplegga dei har laga og måten dei fyller rollene sine. Floraen av forskarar som underviser på modulane gjer òg at dei som gjennomfører programmet får møte ulike forskarar og forskartypar, noko som i seg sjølv er av ei målsetting med opplegget. Kursa er samstundes konsentrerte i tid, noko som gjer at deltakarane mellom dei ulike kursa får høve til å arbeide med sine respektive prosjekt, som undervisinga på dei ulike modulane er lagt opp med utgangspunkt i. Det er få som ikkje har gjennomført modulane.

Når det kjem til innhaldet i modulane er inntrykket at det i seg sjølv er – overordna sett – velgrunna og langt på veg adekvat for å nå læringsmåla for kursa. Undervisingsopplegget samla sett legg seg nært opp til forskingsfronten og utviklinga av rettsvitenskapen som fagdisiplin. Arbeidsmengda som opplegget inneber er samla sett i alle fall ikkje for omfattande ut frå studiepoenga (sjå samstundes under om litteratur). Det er såleis ikkje grunn til å vurdere

større omleggingar eller endringar av undervisingsopplegget. Samstundes er det noverande undervisingsopplegget relativt nytt (innført i 2019) og dermed enno ein prøvings- og utviklingsfasen. I så måte er det nyttig at evalueringsmaterialet peikar ut forbettringspotensial i opplegget. Fleire av desse er konkrete, mest relevante for den einskilde modulen og langt på veg allereie funne løysingar på av dei emneansvarlege. Desse meir spesifikke forbettringspunkta vert difor ikkje omtala nærare her. Det visast berre til evalueringane til dei einskilde emneansvarlege.

I denne rapporten vil det fokuserast på dei følgjande punkta som er av meir overgripande eller gjennomgåande karakter: Auka relevans for flest mogleg, norsk versus engelsk undervising og litteraturen som vert brukt i undervisinga. Eg kommenterer på kvar og ein av desse på generelt grunnlag, samstundes som at i kva grad og på kva måte desse slår ut i dei einskilde emna kan variere både mellom emna og frå år til år for det einskilde emnet.

2. Nærare om auka relevans av undervisingsopplegget for flest mogleg

Ei gjennomgåande utfordring med undervisinga på Ph.d.-programmet, som òg tidlegare år har synleggjort, er at det er relativt ulike bakgrunnar og erkjenningssinteresser blant dei som skal gjennomføre programmet. Det gjeld til dømes om dei har bakgrunn frå forskarlinja på fakultetet eller ikkje, noko som gjev svært ulike utgangspunkt for deltaking i undervisingsopplegget. Vidare har deltakarane ulike faglege interesser, der nokre har ei meir pragmatisk erkjenningssinteresse og andre meir teoretisk erkjenningssinteresse. Undervising som skal nå og vere relevant for alle som er med på programmet, er slik sett utfordrande, noko som vert særleg tydeleg i så små kull som det er tale om her. Her er det eit pågåande arbeid med å finne inngangspunkt og undervisingsmåtar som får «alle med». Her er det såleis potensial for å vidareutvikle undervisingsopplegget, med tanke på å finne problemstillingar, tema og undervisingsmåtar som i større grad kan skape ei meir felles erkjenningssinteresse blant dei deltakande, som utgangspunkt for undervisinga som skal gjennomførast. Ei særleg rolle og ansvar med tanke på å sjå interesser, behov og potensiale for dei ulike deltakarane på kvart kull bør her ligge på underteikna som overordna ansvarleg for programmet og den som underviser på den innleiande modulen. Erfaringar gjort der bør kommuniserast vidare til dei som skal undervise kullet seinare.

Eit anna tiltak som bør vurderast er om det kan utviklast generelle undervisingsressursar som kan vere tilgjengeleg som «start-pakke» for dei som skal ta ph.d.-programmet, men som ikkje har bakgrunn frå forskarlinja. Det kan til dømes vere videoar som kan gjenbrukast og gjerast tilgjengeleg for dei som ønsker å førebu seg ekstra. Det kan avlaste undervisinga, kanskje særleg på første modul og legge til rette for at undervisingsopplegget vert lagt på eit høgare nivå, og dermed meir av ei forlenging av forskarlinje-undervisinga snarare enn ein stor overlapp med den.

Utfordringa med auka relevans for flest mogleg avspeglar seg elles kanskje mest av alt i modul 2, der tema har vore bruk av rettshistorie, komparativ rett og internasjonal rett i

avhandlingsprosjekta. Denne modulen er særleg sårbar for at nokon av deltakarane kan ha stor interesse og ekspertise på det, til dømes då dei skriv avhandlingar akkurat innanfor desse områda, medan andre gjer studiar av heilt anna karakter, der desse tematikkane ikkje opplevast som relevante. Evalueringa og den emneansvarlege sine refleksjonar stadfestar denne utfordringa, som òg er blitt forsterka av at det er stadig fleire frivillige kurs som ph.d.-kandidatane kan ta i slike emne, dersom dei vil ha særleg fordjuping i dei.

Trass i den emneansvarlege sitt gode arbeid med dette emnet, er det slik sett grunn til å gjere endringar på dette punktet. Her er det allereie no sett i verk arbeid med å omarbeide emnet til å omfatte noko som så langt ikkje har vore i tilstrekkeleg grad dekkja inn av ph.d.-programmet, forskingsdesign og problemformulering (og vidareføring av den forskningsetiske bolken på emnet som del av det). Det er tematikk som utan vidare skal opplevast som høgrelevant for ph.d.-kandidatar sjølv med ulike fagprofilar og erkjenningssinteresser, og bør slik sett bidra til å styrke opplevinga av relevans av ph.d.-programmet, noko som igjen vil styrke utbyttet deltakarane har av det.

3. Norsk versus engelsk undervising

Ei utfordring som evalueringa på nytt stadfestar er språkforma for undervisinga. Majoriteten av deltakarane er norsktalande og skriv avhandlingane sine på norsk, samstundes som at vi normalt har eit visst innslag av ikkje-norsktalande med òg. Fagområdet er òg i stor grad prega av nasjonalt fagspråk. Dermed kan ein lett hamne i ein situasjon der engelsk undervising vert hemmande for majoriteten av deltakarane. Her har dei kursansvarlege noko ulike strategiar, noko det bør vere rom for ut frå karakteren av undervisingsopplegg og -emne.

Det er i evalueringa spelt inn at eit alternativ er å ha parallell-løp for norske og engelsk-talande deltakarar. Det er likevel ikkje ei ordning å føretrekke: Den er ressurskrevande, og bidrar til å splitte opp allereie små kull, og dermed svekke den inkluderinga og sosialiseringa i kandidatgruppa og fagmiljøet som er ei av målsettingane for ph.d.-programmet. Det skal leggast til at dei engelsktalande deltakarane ofte er viktige bidragsytarar og fornyarar i fakultetet sitt forskingsmiljø, noko som bør vernast om.

Mitt syn her er at vi bør halde fram med å bygge opp undervisingsopplegget på ein fleksibel måte, som gjer at veksling mellom og kombinasjon av undervisingsselement på norsk og engelsk kan tilpassast dei aktuelle kulla og dei ulike undervisingsemna. I og med at undervisingsopplegget meir og meir orienterer seg mot meir generelle trekk ved rettsvitenskapen og rettsvitenskaplege arbeidsmåtar, vert det over tid lettare å gjennomføre undervisinga på engelsk, samanlikna med meir «fagsubstansielle» tema knytt til norsk rett.

4. Litteratur som vert brukt i undervisinga

Litteraturen som vert brukt er eit tilbakevendande tema i evalueringar av undervisingsopplegget. For delar av undervisingsopplegget er det utfordrande å finne adekvat litteratur å bruke. Mykje av den aktuelle litteraturen er komplisert og/eller innlegg i pågåande diskusjonar. Begge deler gjer den mindre eigna som innføringslitteratur. I tillegg kjem

utfordringa med språkformene som nemnt i førre punkt. Den einskilde emneansvarlege bør fortløpande vurdere litteraturen som er brukt på emna. Det synes vere ei utvikling, særleg internasjonalt, i retning av å dyrke fram litteratur som fungerer som innføring i fagområde og metodar, som kan gjere litteraturvalet enklare. Det bør òg vurderast, til dømes på første undervisningsemne, om det er nødvendig å ha den litteraturmengda som kurset har i dag, eller om andre arbeidskrav som fungerer betre i samanhengen, kan erstatte delar av denne litteraturen (eller i alle fall kan gjerast frivillig).

5. Avsluttande merknad

Påpeikingane som er gjort ovanfor vert teke med i det vidare arbeidet med å utvikle ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultetet. Det skjer her eit større og meir omfattande utviklingsarbeid, der til dømes nye frivillige kurs og tilbod kan ha relevans med tanke på dei utfordringane og det utviklingspotensialet som er peika på i denne rapporten.

Bergen, 21. desember 2023

Jørn Jacobsen,

Leiar for ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultetet, Universitetet i Bergen



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 9/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Gjennomstrømming i ph.d.-programmet

Bakgrunn

Denne saka gir eit overblikk over gjennomstrøminga i ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultetet i perioden 2014-2022. Bakgrunnen for gjennomgangen er at det i ph.d.-utdanningsmeldinga for UiB i 2022 kom fram at kandidatar ved Det juridiske fakultet i gjennomsnitt brukar lenger tid på å ferdigstille avhandlinga enn ved andre fakultet i statistikken for 2022. Tala for ein lenger periode syner at statistikken for 2022 var unormalt høg for fakultetet, og at fakultetet i eit lenger tidsperspektiv ikkje skil seg ut frå andre fakultet på denne måten. I den følgjande saka ser vi nærare på gjennomstrøminga i ph.d.-programmet ved fakultet, og gir meir kontekst for statistikken.

Merk at Ph.d.-utdanningsmeldinga for 2023 skal leggjast fram for forskingsutvalet i april 2024 og at denne vil sjå nærare på antall kandidatar i programmet, nye avtalar osb. Denne saka vil difor fokusere utelukkande på gjennomstrøming i ph.d.-programmet.

Gjennomstrømming i ph.d.-programmet

I ph.d.-utdanningsmeldinga for Universitetet i Bergen for 2022 er det lagt ved ein tabell¹ med nøkkeltal for gjennomstrøming i ph.d.-utdanninga:

¹ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/5001_vedlegg_-_ph.d.-utdanningsmeldingen_2022_.pdf

Tabell 1: Nøkkeltall for ph.d.-utdanningen for 2022 per fakultet. Dersom ikke annet er oppgitt er tallene hentet fra kontrollrapporter i Tableau, utarbeidet for rapportering til DBH, HK-dirs [Database for statistikk om høgere utdanning](#). Tallene i parentes er gjennomsnitt for perioden 2019-21.

	HF	JUR	MN	MED	PSYK	SV	KMD ¹	Total
Antall kandidater ²	120 (153,7)	50 (52,7)	470 (489,7)	575 (605,0)	120 (122,0)	155 (149,3)	40 (32,0)	1530 (1604,3)
Nye avtaler ³	20 (15,0)	10 (6,7)	76 (88,7)	113 (89,3)	30 (16,7)	29 (21,0)	8 (3,7)	286 (241,0)
Avlagte doktorgrader	12 (17,3)	4 (6,3)	54 (75,7)	99 (100,3)	24 (17,0)	22 (21,0)	5 (-)	220 (238,7)
Gjennomstr. brutto	6,9 (6,0)	8,0 (5,8)	4,3 (4,4)	4,7 (4,8)	5,5 (5,5)	5,4 (5,5)	4,5 (-)	4,9 (4,9)
Gjennomstr. netto	3,9 (3,4)	5,0 (4,5)	3,3 (3,4)	3,4 (3,5)	3,2 (3,2)	3,9 (4,1)	3,5 (-)	3,5 (3,5)
Gjennomføring 6 år (%)	50,0 (44,2)	50,0 (48,9)	79,5 (76,4)	70,4 (73,6)	55,6 (73,0)	68,2 (59,1)	-	69,6 (69,8)
Avbrutte avtaler ⁴								58 (61,7)
Underkjenninger ⁵								4 (8,7)
Mindre omarbeidinger ^{5,6}								21 (14,0)

¹ Inkluderer kandidater som er tatt opp i ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid og i HF sitt ph.d.-program

² Tall fra våren 2022. Rundet av til nærmeste 5-tall av personvern hensyn

³ Tall hentet fra FS940.001, 14. august 2023. Gjennomsnittet er hentet fra kontrollrapport i Tableau

⁴ Tall oppgitt på institusjonsnivå av personvern hensyn

⁵ Tall hentet fra FS936.001, 14. august 2023. Tall oppgitt på institusjonsnivå av personvern hensyn.

⁶ Ordningen har fungert siden 2020, og derfor er gjennomsnittet regnet for perioden 2020-21.

I det vidare vil vi fokusere på punktet «gjennomstrømming brutto» som syner *gjennomsnittleg brutto årsverk for personar som har avlagt doktorgrad. Brutto årsverk vert rekna frå finansieringsdato til dato for innlevert avhandling*².

I tabellen ser vi at JUR i 2022 er det fakultetet ved UiB der kandidatane i gjennomsnitt har brukt lengst tid på avhandlinga, med ein gjennomstrømming brutto-verdi på 8 år. Men vi ser også at verdien for dei to føregående åra (i parentes i tabellen) er mykje lågare, på 5,8 år. Det er då grunn til å tenkje at verdien på 8 år er eit unormalt høgt tal også for fakultet. Ein konsekvens av å ha eit ph.d.-program med så få kandidatar som juridisk fakultet har, er at naturlege svingingar i kandidatmassen kan gi store utslag i statistikken. Det vil difor lett oppstå kunstig høge eller låge verdiar på enkelt-år utan at det nødvendigvis er representativt for det overordna biletet.

For å få eit meir heilskapleg inntrykk har vi kikka på tala for ein lenger periode. Om vi ser på tala³ frå 2014 - 2019 (sjå tabell under), ser vi at verdien for fakultetet varierer frå 4,7 – 5,99 årsverk for ein ph.d.-avhandling. Dette samsvarar med gjennomsnittet for 2019-21 (i tabell 1) som synta 5,8. Det bekreftar også at verdien frå 2022 var unormalt høg og heller ikkje speglar ein tendens over tid.

Tabell 2: Brutto gjennomstrømming avlagde doktorgrader ved jurfak/ uib/ nasjonalt:

Årstal	JUR	UiB	Nasjonalt
2014	5,02	4,71	4,76
2015	4,76	5,19	5
2016	5,99	4,73	5,05

² Forklaring henta frå DBH

³ Tal henta frå DBH (Database for statistikk om høgare utdanning), «Gjennomstrømming i doktorgradsutdanning».

2017	4,7	4,95	4,87
2018	5,55	4,89	4,83
2019	5,49	4,96	4,73

Ut i frå desse tala kan vi altså ikkje identifisere ein klar trend eller utvikling i gjennomstrøminga ved fakultetet, verken i retning lenger eller kortare leveringstid for avhandlingar i denne perioden. Tala frå 2020 og vidare må også sjåast i samanheng med korona-pandemien. Alle kandidatane som har vore stipendiatar i denne perioden har fått 1-2 månader ekstra tillagt tid. Vi har ikkje konkrete data på korleis korona-tida har påverka gjennomstrøminga, men rapportar⁴ frå HK-dir melder om at det nasjonalt er meldt om forseinkingar og lågare framdrift blant ph.d.-kandidatar under pandemien og at dette sannsynlegvis vil vise i gjennomføringstala i åra framover. I tillegg hadde vi ein periode med generelt høgt sjukefråvær i samfunnet etter korona-perioden. Både tillagt tid og eventuelt sjukefråvær/ permisjonar blir rekna inn i kandidaten sin normerte ph.d.-periode, noko som gjer at normert tid då i praksis blir lenger enn 4 år. Kandidatane kan då levere på normert tid, men likevel ha brukt meir enn 4 år i brutto gjennomstrøming. Det fins i dag ikkje gode tal som syner ei "netto-oversikt" over gjennomstrømingstid der permisjonar ol. er trekte frå. HK-dir har tidlegare forsøkt dette, men gjekk bort frå det i 2017 grunna kompleksitet, arbeidsmengde og kvalitetsutfordringar⁵.

Andre faktorar som påverkar statistikken

Sidan statistikken tel med alle kandidatane som er registrert i ph.d.-programmet vil det påverke statistikken kor vidt kandidatar som er over normert tid blir skrivne ut av ph.d.-programmet eller ikkje. Sidan desse kandidatane ikkje lenger er tilsette ved fakultetet har det få økonomiske eller praktiske konsekvensar for fakultet om dei får vere tilknytt ph.d.-programmet vidare. Men det påverkar gjennomsnittet for gjennomføringstid på kandidatar i programmet å ha kandidatar som har vore registrert i programmet i mange år. Ved Det juridiske fakultetet har vi fleire kandidatar som har vore 10 år i programmet. Det vert fortløpande gjort vurderingar av kor vidt desse skal skrivast ut eller ikkje. Sidan det ikkje har andre konsekvensar for fakultetet enn statistikken for gjennomstrøming, og det ofte vil vere til stor nytte for kandidaten å behalde tilgang til bibliotek-ressursar mm., har det vore tradisjon for å la kandidatar behalde tilknytninga så lenge dei jobbar aktivt med avhandlinga og har ein klar plan om å fullføre ph.d.-prosjektet.

Ein annan faktor som er verdt å merke, er at desse gjennomførings-tala er basert på kandidatar som gjekk på den førre opplæringsdelen på ph.d.-programmet. Den nye opplæringsdelen, som starta i 2020, er designa med tanke på legge betre til rette for gjennomstrøming på normert tid. Kullet som starta i 2020, og såleis kjem inn under den nye opplæringsdelen, er framleis innnanfor normert tid. Vi kan ikkje sjå resultatata for den nye opplæringsdelen i gjennomstrømmings-statistikken enno. Frå 2024 og utover vil dei første kandidatane på den nye opplæringsdelen kunne fullføre på normert tid. Men sidan korona-pandemien påverka både format på kurs, og arbeidskvardagen til dei to første kulla av den nye opplæringsdelen, vil vi nok først med kullet som byrja i 2022 kunne lese gjennomstrømmings-statistikk for kandidatar på den nye opplæringsdelen utan påverknad av korona-perioden. Desse har normert tid for innlevering i 2026/2027.

⁴ Sjå HK-dir notat 5/2023, Konsekvenser av koronapandemien for høgere utdanning:
<file:///C:/Users/kak019/Downloads/Notat%20konsekvenser%20av%20korona%20UH.pdf>

⁵ Sjå HK-dir notat 4/2022, Avtalelengder og tidsbruk i ph.d.-utdanninga:
<https://www.khrono.no/files/2022/09/03/Tidsbruk%20i%20phd%20utdanninga.pdf>

Ph.d.-programmet frå 2023 og framover: Nye kandidatar og avlagde doktorgrader

I 2023 starta 6 nye stipendiatar ved fakultetet. Vi fekk også ein ph.d.-kandidat inn på programmet som er finansiert av Marie Curie MSCA-midlar.

Vi hadde 2 disputasar i 2023, noko som er færre enn normalt. Til gjengjeld ligg det an til at vi får over gjennomsnittet mange disputasar i 2024. Per januar 2024 har vi 3 avhandlingar inne til vurdering: 2 ph.d.-grader og 1 dr.philos. Vi har fått signal frå fleire kandidatar om at dei planlegg innlevering i løpet av 2024. Sjølv om det er uråd å spå i forkant, har vi god grunn til å tru at vi kan få 8-10 innleveringar i 2024.

På same tid har veksten i nye kandidatar i ph.d.-utdanninga vore liten. Vi har vore høgt over måttalet ei stund og det vart berre utlyst 1 open stilling hausten 2023. Det vart og utlyst 3 ph.d.-stillingar knytt til forskingsprosjekt. Per januar 2024 har vi kun fått tilsett ein ny stipendiat medan kandidaten som vart innstilt til den opne stillinga først vil tiltre til hausten. To prosjektstillingar må utlysast på nytt for å få kvalifiserte søkjarar.

Biletet for 2024 ser såleis ut til at vi får langt fleire fullførte doktorgrader enn vi får nye kandidatar inn på programmet. Dette vil påverke statistikken for gjennomføring i 2024 på ein svært positiv måte, men skaper noko bekymring for rekrutteringa til ph.d.-programmet i framtida. Det er enno for tidleg å sei om utfordringa med rekruttering er ein naturleg variasjon eller ein meir langvarig trend. Det er uansett noko vi merkar oss, og vil fokusere på framover.

På denne bakgrunn fremmast følgjande

forslag til vedtak:

Forskningsutvalet tar saka til orientering

Ragna Aarli
leiar

Karoline Aksnes
ph.d.-koordinator

10.01.2024

KARAKS



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 10/24
Møtedato: 16.01.2024

Journalnummer:

Nytt innhold i emnemodulen PHDJUR901 i det obligatoriske ph.d.-programmet

Den obligatoriske opplæringsdelen til ph.d.-programmet ble i 2019 lagt om til å inneholde sju ulike moduler, med emnekode PHDJUR900-PHDJUR906. Basert på erfaringer, utvikling av innholdet i de ulike modulene og økt fokus på behovet for kunnskap om eksternfinansiering i rettsvitenskapen, foreslås det at modulen PHDJUR901 Rettslige kilder og rettsvitenskapens metodemangfold (3ECTS) omdannes til å omhandle prosjektdesign og forskningsetikk.

Forslag til ny emnebeskrivelse med læringsutbytte for **PHDJUR901 Prosjektdesign og forskningsetikk** er vedlagt dette notatet (vedlegg 1). Nye emner vedtas av fakultetsstyret og forslaget innebærer så store omlegginger av innholdet for modulen at det må anses som et nytt emne. Forskningsutvalget bes om å slutte seg til forslaget slik at det kan vedtas av styret 6. februar og gjennomføres i vårsemesteret 2024. En mer detaljert plan for programinnhold og litteratur vil bli lagt fram for Forskningsutvalget i marsmøtet.

Bakgrunn

PHDJUR901 *Rettslige kilder og rettsvitenskapens metodemangfold/Legal sources and the methodological pluralism of legal science* er i dag utformet som emne som har som mål å gi fordypning i rettskilde- og metodelære som kandidatene kjenner fra studiet, samt bygge denne ut med perspektivemner som omfatter rettshistorisk, komparativ og folkerettslig metodikk. Emnet skal også gjøre kandidatene bevisste på forskningsetiske rammer og gjøre dem i stand til å identifisere etiske utfordringer ved egen forskning og argumentasjon. Den gjeldende emnebeskrivelse som ble vedtatt av fakultetsstyret 5. november 2019 er vedlagt (vedlegg 2).

Professor Knut Einar Skodvin er oppnevnt som emneansvarlig og har hatt ansvaret for undervisningen i metodemangfold mens Ragna Aarli har hatt ansvaret for undervisningen i forskningsetikk.

Som det fremgår av saken om emneevaluering av (8/24) av ph.d.-programmet i 2022 gjør rammebeskrivelsen for JUR901 det vanskelig å sikre relevans for alle. Rettsvitenskapen er blitt mer mangfoldig og fragmentert og dagens kandidater har naturlig nok ulike bakgrunner og erkjennelsesinteresser. Enkelte kan oppleve rammen for dagens emne som for snever til å styrke arbeidet med å utvikle eget prosjekt. Andre kan oppleve rammen som for lite dyptpløyende fordi det finnes mer spesialiserte miljøer for metodisk fordypning i rettshistorie, komparativ og folkerettslig metodikk.

Økt mangfold og faglig differensiering i rettsvitenskapen har på den annen side økt behovet for mer overordnet refleksjon om prosjekt-design og formulering av vitenskapelige problemstillinger. Større åpenhet for det artikkelbaserte formatet på en ph.d.-avhandling trekker i samme retning. Mange kandidater ønsker råd om veivalg når det gjelder overordnede grep for avhandlingen. Forslaget til omlegging av emneinnholdet må ses i lys av disse utviklingstrekkene.

Ph.d. prosjektet som et «livsløp»

I teksten «Forskarutdanning i rettsvitenskap – med Bergen som døme» (vedlegg 3) har ph.d.-programleder Jørn Jacobsen, ph.d.-koordinator Karoline Aksnes, forskningsrådgiver Ingrid Birce Müftüoglu og prodekan Ragna Aarli pekt på muligheten for å skape indre sammenheng mellom de ulike modulene i opplæringsprogrammet ved å knytte det opp til en form for «livsløp» for et forskingsprosjekt der opplæringen også dyktiggjør kandidatene til å skaffe finansiering for nye prosjekter. Teksten beskriver en utvikling i sju steg:

1. Innføring i forskingskonteksten
2. Identifisering og utforming av problemstilling
3. Prosjektetablering, inkludert forskningsfinansiering
4. Utvikling av teoretisk rammeverk
5. Materialinnsamling og arbeid med materialet
6. Skrivning av tekst
7. Ferdigstilling og formidling av forskning

Den nye emnebeskrivelsen for JUR901 skal særlig sikre opplæring som er relevant for kandidatens valg i steg 2-3 og bidra til å øke bevisstheten om forskningsfinansiering som forutsetning for vekst og utvikling av rettsvitenskapelig forskning.

Rammer, ressurser og gjennomføring av ny modul i 2024

Læringsmålet for den nye modulen er at kandidatene med utgangspunkt i sitt eget prosjekt skal få et bevisst forhold til design av forskningsspørsmål og forskningsprosjekter i rettsvitenskap. Dette inkluderer også forskningsetiske problemstillinger som knytter seg til ulike typer valg samt kunnskap om design av søknader om forskningsmidler for rettsvitenskapelige prosjekter. Knut Einar Skodvin stiller seg bak omformingen av emnet, men ønsker ikke å beholde emneansvaret.

I fakultetsstyremøtet 12. desember ble professor Henrik Palmer Olsen ved Københavns universitet engasjert i 10% som professor II for å bidra inn mot forskerutdanningen. Han har vært prodekan for forskning og ph.d.-programleder i København og har betydelig erfaring med utvikling av søknader og tilslag på midler til rettsvitenskapelige forskningsprosjekter. Palmer Olsen har også inngående kjennskap til forskningen ved vårt fakultet etter å ha ledet komiteen som evaluerte rettsvitenskap i Norge i 2022 (JUREVAL).

Det nærmere innholdet av undervisningstilbudet i modul JUR901 og gjennomføringen av modulen vil bli ivaretatt av Henrik Palmer Olsen, professor Synne Sæther Mæhle som leder forskerlinjen og professor Ragna Aarli som fortsatt vil ivareta de forskningsetiske perspektivene. Aarli var leder for det nasjonale Granskingsutvalget for redelighet i forskning i 2017-2021. Ansvar for å koordinere og rapportere fra emnet legges til Ragna Aarli.

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

- 1. Forskningsutvalget slutter seg til forslaget om å endre innholdet i PHDJUR901 til en modul om prosjektdesign og forskningsetikk og tilrår styret å vedta det nye emneinnholdet med virkning fra 2024.*
- 2. Professor Ragna Aarli oppnevnes som ansvarlig for koordinering og rapportering fra emnet.*
- 3. Forskningsutvalget ber om å bli forelagt et mer detaljert utkast til program med arbeidskrav og litteraturliste for gjennomføring av modulen i 2024 i marsmøtet.*

Vedlegg

1. Ny emnebeskrivelse PHDJUR901 Prosjektdesign og forskningsetikk
2. Samledokument for emne i ph.d.-programmet med emnebeskrivelse av PHDJUR901
Rettslege kjelder og rettsvitenskapen sitt metodemangfold
3. Forskarutdanning i rettsvitenskap – med Bergen som dømme

Ragna Aarli
leder

Karoline Aksnes
ph.d.-koordinator

10.01.2024
KARAKS

(PHDJUR901)

Namn på emnet (nynorsk)

Namn på emnet (bokmål)

Namn på emnet (engelsk)

Studiepoeng

Studienivå

Undervisningsspråk

Undervisningssemester

Mål og innhald

(PHDJUR901)

Prosjektdesign og forskningsetikk

Prosjektdesign og forskningsetikk

Research design and ethics

3

Ph.d.

Norsk, engelsk ved behov

Vår

Mål:

Emnet fokuserer på samanhengar mellom forskingsspørsmål og prosjektdesign. Målet er å gjere ph.d.-kandidaten medviten om val, og konsekvensar av val, av ulike typar av forskingsspørsmål, problemformuleringar og design av forskingsprosjekt i rettsvitskap. Ved å setje søkjelyset på desse samanhengane i prosjekta til den einskilde, skal kandidatane også få ei djupare forståing av rolla som rettsforskar og bli betre rusta til val om ein vidare akademisk karriere.

Emnet har eit særleg ansvar for opplysing av forskingsetiske spørsmål knytt til rettsvitskapeleg forsking generelt og visse prosjektdesign spesielt.

Innhald:

Emnet tar utgangspunkt i erkjenningssinteressa til kvar einskild kandidat og skal gi innsikt i korleis ulike problemformuleringar og design av innhald og format på avhandlinga vil kunne tene målet for prosjektet. Kandidatane vil bli utfordra til å

identifisere det rettsvitskapelege potensialet i prosjektet og til å gjere val om framdrift, innhald og utforming i lys av dette.

Emnet tar vidare opp korleis utviklinga av rettsvitskapen heng saman med forskingsfinansieringssystemet og korleis kandidatar kan innrette seg for å byggje ein akademisk karriere.

Eit særleg fokus i emnet er forskningsetiske spørsmål i rettsvitskapelege prosjekt. Emnet gir ei innføring i det forskningsetiske systemet, særlege utfordringar i rettsvitskapen og spesielle utfordringar knytt til visse typar prosjektdesign.

Læringsutbytte

Kunnskap

Kandidaten skal ha kunnskap om

- ulike typar forskingsspørsmål i rettsvitskapelege prosjekt
- samanhengar mellom forskingsspørsmål og prosjektdesign
- etiske problemstillingar og regelverk som er aktuelle for rettsvitskapeleg forskning
- korleis forskningsetiske spørsmål og konflikhtar kan løysast

Ferdigheiter

Kandidaten skal ha ferdigheit til å

- identifisere forskingsspørsmål i eige prosjekt og gjere medvitne val om framgangsmåte for å gi svar på spørsmåla

- *forklare korleis forskingsspørsmål og design av eige forskingsprosjekt heng saman*
- *identifisere etiske problemstillingar i eige prosjekt og ta standpunkt til moglege konflikhtar med anerkjende forskingsetiske normer*

Generell kompetanse

Kandidaten skal ha generell kompetanse til å

- *formulere nye rettsvitenskaplege forskingsspørsmål og designe eit prosjekt som er eigna til å gje svar på dei spørsmåla som er reist*
- *forklare korleis rettsvitenskapen kan opplyse eit nytt forskingsspørsmål og grunngi kvifor eit prosjekt bør støttast og gjennomførast*
- *Forstå etiske implikasjonar av og i rettsvitenskaplege arbeid og ta standpunkt til om anerkjende forskingsetiske normer er brote*

Krav til forkunnskapar

PHDJUR900

Krav til studierett

Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet

Arbeids- og undervisningsformer

Seminarundervisning og arbeid med eigen tekst. Undervisinga vil leggje til rette for at kandidatane skal gjere bruk av dei tema emnet tek opp i arbeidet med eiga avhandling, samt drøfting av spørsmål knytt til dette i gruppa

Obligatorisk

Obligatorisk frammøte

Emnebeskrivelsar for emne i opplæringsdelen.

Ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet, UiB
Vedtatt av fakultetsstyret 5. november 2019.

Innhald

PHDJUR900 Introduksjon til rettsvitenskapen og avhandlingsskriving.....	2
PHDJUR901 Rettslege kjelder og rettsvitenskapen sitt metodemangfald	4
PHDJUR 902 Rettsteoretiske perspektiv i rettsvitenskapen	6
PHDJUR903 Rettsvitenskap og empiri.....	8
PHDJUR904 Tekstkvalitet	10
PHDJUR905 Formidling av rettsvitenskapleg forskning	12
PHDJUR906 Rolleforståing og prosjektutvikling.....	14

PHDJUR900 Introduksjon til rettsvitenskapen og avhandlingskriving

Emnekode	PHDJUR900
Namn på emnet (nynorsk)	<i>Introduksjon til rettsvitenskapen og avhandlingskriving</i>
Namn på emnet (bokmål)	<i>Introduksjon til rettsvitenskapen og avhandlingskriving</i>
Namn på emnet (engelsk)	<i>Introduction to legal science and writing a ph.d.-thesis</i>
Studiepoeng	3
Studienivå	<i>Ph.d.</i>
Undervisningspråk	<i>Norsk, engelsk ved behov</i>
Undervisningssemester	<i>Haust eller vår</i>
Mål og innhald	<p>Mål: <i>Emnet har som mål å gi ei innføring i rettsvitenskapen som vitenskapleg disiplin. Emnet skal gje ei innføring i både rettsvitenskapen sine særtrekk samanlikna med andre former for juridisk verksemd og samanlikna med andre vitkapsdisiplinar. Emnet skal vidare gje ei innføring i ulike rettsvitenskaplege tradisjonar og posisjonar, slik som pragmatisme, konstruktivisme og kritiske posisjonar i rettsvitenskapen. Emnet har òg som mål å gje ein introduksjon til kva som er typisk ved og forventa av rettsvitenskaplege ph.d.- avhandlingar, i tillegg til dei typiske utfordringane som er knytt til det å skrive ei rettsvitenskaplege avhandling.</i></p> <p>Innhald: <i>Emnet tek opp tema knytt til kva som særpregar rettsvitenskapen som vitkapsdisiplin, både samanlikna med anna juridisk verksemd, og med tanke på tilhøvet mellom rettsvitenskapen og andre vitkapsdisiplinar. Emnet tek for seg den norske rettsvitenskapen si historie, slik som pragmatisme, konstruktivisme og kritiske posisjonar, særtrekk og likskapar samanlikna med rettsvitenskaplege tradisjonar i andre land. Emnet tek vidare opp dei meir konkrete trekka ved rettsvitenskaplege avhandlingar, slik som form, omfang og innhald. Det vert òg lagt vekt på å synleggjere kva typiske utfordringar som ph.d.-kandidatar kan vente seg å støyte på gjennom skriving av ei avhandling. På alle punkt vert det lagt vekt på å sjå tematikken opp mot dei særlege avhandlingstema som deltakarane på kurset har.</i></p>
Læringsutbytte	<p>Kunnskap</p> <p>Kandidaten skal ha</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kunnskap om hovudtrekka ved rettsvitenskapleg forskning som eigen vitkapsdisiplin</i> • <i>Kunnskap om dei mest sentrale rettsvitenskaplege retningane i disiplinen, rettsvitenskapen sin historie og ulike rettsvitenskaplege tradisjonar</i> • <i>Kunnskap om typiske kjenneteikn ved rettsvitenskaplege avhandlingar og ulike forventingar til slike avhandlingar.</i> • <i>Kunnskap om typiske utfordringar med skriving av rettsvitenskaplege avhandlingar.</i> <p>Ferdigheter</p> <p>Kandidaten skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kunne forklare rettsvitenskapen sine særtrekk og disiplinen sin eigenart, både historisk og i relasjon både til anna juridisk verksemd og til andre vitkapsdisiplinar</i> • <i>Kunne identifisere ulike rettsvitenskaplege posisjonar og argument som baserer seg på slike</i> • <i>Kunne identifisere kjenneteikn ved rettsvitenskaplege avhandlingar og val og utfordringar knytt til skriving av slike</i> • <p>Generell kompetanse</p> <p>Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Skal ha generell kompetanse til å skilje rettsvitenskap frå anna juridisk verksemd</i> • <i>Skal ha generell kompetanse til å ta del i rettsvitenskaplege diskusjonar og praksisar</i> • <i>Skal ha kompetanse til å forme og diskutere rettsvitenskaplege avhandlingar.</i>
Krav til forkunnskapar	<i>Ingen</i>
Krav til studierett	<i>Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet.</i>
Arbeids- og undervisningsformer	<i>Seminarundervisning og arbeid med eigne tekst. Undervisninga vil legge til rette for at kandidatane skal gjere bruk av dei tema emnet tek opp i arbeidet med eiga avhandling, samt drøfting av spørsmål knytt til dette i gruppa.</i>
Obligatorisk	<i>Obligatorisk frammøte</i>

undervisningsaktivitet	
Vurderingsformer	<i>Godkjenning av notat/tekstbidrag</i>
Karakterskala	<i>Bestått/ikkje bestått</i>
Vurderingssemester	<i>Haust/vår</i>
Litteraturliste	<i>Litteraturlista vil vere klar innan 01.06. for haustsemesteret og 01.12. for vårsemesteret.</i>
Emneevaluering	<i>Emnet skal evaluerast saman med ph.d.-programmet kvart femte år.</i>
Programansvarleg	<i>Forskningsutvalget (FU) har ansvar for fagleg innhald og oppbygging av studiet og for kvaliteten på studieprogrammet og alle emna der.</i>
Kontaktinformasjon	<i>phd@jur.uib.no</i>

PHDJUR901 Rettslege kjelder og rettsvitenskapen sitt metodemangfald

Emnekode	PHDJUR901
Namn på emnet (nynorsk)	Rettslege kjelder og rettsvitenskapen sitt metodemangfald
Namn på emnet (bokmål)	Rettslige kilder og rettsvitenskapens metodemangfold
Namn på emnet (engelsk)	Legal sources and the methodological pluralism of legal science.
Studiepoeng	3
Studienivå	Ph.d.
Undervisningsspråk	Norsk, engelsk ved behov
Undervisningssemester	Haust eller vår
Mål og innhald	<p>Mål:</p> <p>Emnet skal bygga vidare på og utvida kandidatane sine metodeperspektiv og metodekunnskapar med sikte på dei krav ein stiller innan rettsvitenskapleg forskning. Med dette for auga skal emnet både djupne kandidatane sine kunnskapar innan den meir kjende rettskjelde- og metode læra, samt bygga denne ut med perspektivemne som rettshistorisk, komparativ og folkerettsleg metodikk. Perspektiva er i seg sjølv sentrale og har ei viktig rolle innan rettsvitenskapleg forskning, men gjev og grunnlag til vidare refleksjon og djupare forståing knytt til rettskjeldebruk og metode innan eige forskingsfelt</p> <p>Kandidatane skal òg kunne identifisera tydinga andre disiplinær kan ha for eigen rettsvitenskapleg forskning. For kandidatar som skriv avhandling innan desse disiplinane skal emnet bidra til å etablere eit minste fellesspråk og medvit om dei særskilte utfordringar som fylgjer deira arbeid.</p> <p>Emnet skal vidare gjera ph.d.-kandidatane medvitne om forskningsetisk rammeverk og gjera dei i stand til å identifisera etiske utfordringar ved eigen rettsvitenskapleg forskning og rettsleg argumentasjon. Kandidatane skal vidare ha kunnskap om kvar dei kan søka bistand med slike spørsmål.</p> <p>Innhald:</p> <p>Emnet tek opp ulike metodiske innfallsvinklar til rettsvitenskapleg forskning og tilnærmingar som rettshistorie og komparativ rett, samt folkerettsleg metode. Emnet skal gje ei innføring i tilnærmingar og metodeforståingar som i mindre grad har vore del av kandidatane si utdanning på masternivå. I stor grad vil emnet fokusera på perspektivering med sikte på å knyta dette tilbake til kandidatane si eiga rettsforskning.</p> <p>Emnet skal òg ta opp det forskningsetiske rammeverket, og tydinga av etikkdiskusjonar innan rettsvitenskapleg forskning og rettsleg argumentasjon. Emnet skal gje ei innføring i nokre særleg relevante etiske problemstillingar og meir generelt i det forskningsetiske rammeverket.</p>
Læringsutbytte	<p>Kunnskap</p> <p>Kandidaten skal ha kunnskap om</p> <ul style="list-style-type: none"> • ulike metodiske inngangar til rettsvitenskapleg forskning og tydinga disiplinær som rettshistorie og komparativ rett • eksistensen av ulike metodereiningar innanfor dei respektive disiplinane og tyding av metodiske val, • etiske problemstillingar og regelverk. <p>Ferdigheter</p> <p>Kandidaten skal ha ferdigheit til å</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere trongen for å gå inn i metodediskusjonar og kunne analysere tydinga av ulike metodeval, samt ha forståing for korleis dei kan auka eige kunnskaps- og refleksjonsnivå på emnet, • identifisera trongen for å nytta rettshistorie, komparativ rett eller folkerett i rettsvitenskaplege arbeid og rettsleg argumentasjon, • identifisera etiske problemstillingar knytt til eiga forskning, vurdere slike spørsmål opp mot relevant regelverk og retningslinjer og ha kunnskap til å søka avklaring og bistand. <p>Generell kompetanse</p> <p>Kandidaten skal ha generell kompetanse til å</p> <ul style="list-style-type: none"> • analysere tydinga av spørsmål om rettskjelde- og metode læra for rettsvitenskapleg forskning og rettsleg argumentasjon, • forstå korleis eit utvida perspektiv kan medverka til å auka kvaliteten til, eller vera naudsynt for, rettsvitenskapleg forskning og rettsleg argumentasjon, • forstå etiske implikasjonar av og i vitenskaplege arbeid.

Krav til forkunnskapar	<i>Ingen</i>
Krav til studierett	<i>Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet.</i>
Arbeids- og undervisningsformer	<i>Seminarundervisning og arbeid med egne tekstbidrag. Undervisninga vil legge til rette for at kandidatane skal gjere bruk av dei tema emnet tek opp i arbeidet med eiga avhandling, samt drøfting av spørsmål knytt til dette i gruppa.</i>
Obligatorisk undervisningsaktivitet	<i>Obligatorisk frammøte</i>
Vurderingsformer	<i>Godkjenning av notat/tekstbidrag</i>
Karakterskala	Bestått/ikkje bestått
Vurderingssemester	Hautst eller vår
Litteraturliste	Litteraturlista vil vere klar innan 01.06. for haustsemesteret og 01.12. for vårsemesteret.
Emneevaluering	Emnet skal evaluerast saman med ph.d.-programmet kvart femte år.
Programansvarleg	Forskningsutvalget (FU) har ansvar for fagleg innhald og oppbygging av studiet og for kvaliteten på studieprogrammet og alle emna der.
Kontaktinformasjon	phd@jur.uib.no

PHDJUR 902 Rettsteoretiske perspektiv i rettsvitenskapen

Emnekode	PHDJUR902
Namn på emnet (nynorsk)	<i>Rettsteoretiske perspektiv i rettsvitenskapen</i>
Namn på emnet (bokmål)	<i>Rettsteoretiske perspektiver i rettsvitenskapen</i>
Namn på emnet (engelsk)	<i>Introduction to legal theory</i>
Studiepoeng	3
Studienivå	<i>Ph.d.</i>
Undervisningsspråk	<i>Norsk, engelsk ved behov</i>
Undervisningssemester	<i>Haust eller vår</i>
Mål og innhald	<p>Mål: Emnet skal gje ph.d.-kandidatane ei innføring i rettsteorien som del av rettsvitenskapen. Kurset skal sette ph.d.-kandidaten i stand til å forstå og vurdere relevansen for eiga avhandling av ulike rettsteoretiske perspektiv. Det gjeld både med tanke på generelle rettsteoretiske posisjonar slik som rettspositivisme og naturrett, og rettsteoretiske grep knytt til utvikling av mellom anna sentrale omgrep og prinsipp i eiga avhandling. I tillegg er det eit mål å gjere ph.d.-kandidaten meir allment medviten om slike dimensjonar ved retten, og på den måten sette vedkommande i stand til å utvikle og ta del i diskusjonar som inneheld slike perspektiv. Emnet skal òg gje ph.d.-kandidatane ei forståing for vitenskapsteoretiske føresetnader for og utfordringar med rettsvitenskapen.</p> <p>Innhald: Emnet tek opp rettsteorien sin relevans for rettsleg og rettsvitenskapleg argumentasjon. Emnet tek for seg ulike rettsteoretiske spørsmål, slik som spørsmålet om kva retten er og posisjonar knytt til sentrale slike spørsmål, slik som rettspositivisme og naturrett. Emnet tek vidare for seg kva systematisering, utvikling av omgrep og prinsipp har å seie for retten og korleis rettsvitenskapen bidrar og/eller bør bidra til å utvikle retten på slike punkt. I tillegg tek emnet opp rettsvitenskapen sine vitenskapsteoretiske føresetnader og utfordringar ved desse.</p>
Læringsutbytte	<p>Kunnskap</p> <p>Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunnskap om rettsteoretiske problemstillingar • Kunnskap om dei mest sentrale rettsteoretiske retningane, diskusjonane og verkemidla • Kunnskap om dei sentrale vitenskapsteoretiske perspektiva på rettsvitenskapen <p>Ferdigheter</p> <p>Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne identifisere ulike rettsteoretiske spørsmål knytt til rettsleg og rettsvitenskapleg argumentasjon • Kunne forklare ulike rettsteoretiske posisjonar • Kunne identifisere vitenskapsteoretiske spørsmål knytt til rettslege og rettsvitenskapleg verksemd og argumentasjon • Kunne drøfte og ta stilling til rettsteoretiske og vitenskapsteoretiske spørsmål knytt til deira forståing av rett og rettsvitenskap • Kunne kritisk vurdere eksisterande teori på sitt fagfelt, og delta i diskusjon om slike teoriar. <p>Generell kompetanse</p> <p>Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skal ha generell kompetanse til å identifisere rettsteoretiske spørsmål og vurdere betydninga av slike for rettsvitenskapleg og rettsleg argumentasjon • Skal ha generell kompetanse til å drøfte rettsteoretiske og vitenskapsteoretiske spørsmål knytt til rettsvitenskapen
Krav til forkunnskapar	<i>Ingen</i>
Krav til studierett	<i>Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet.</i>
Arbeids- og undervisningsformer	<i>Seminarundervisning og arbeid med eigne tekstbidrag. Undervisninga vil legge til rette for at ph.d.-kandidatane skal gjere bruk av dei tema emnet tek opp i arbeidet med eiga avhandling, samt drøfting av spørsmål knytt til dette i gruppa.</i>
Obligatorisk undervisningsaktivitet	<i>Obligatorisk frammøte</i>
Vurderingsformer	<i>Godkjenning av notat/tekstbidrag</i>
Karakterskala	<i>Bestått/ikkje bestått</i>
Vurderingssemester	<i>Haust eller vår</i>

Litteraturliste	<i>Litteraturlista vil vere klar innan 01.06. for haustsemesteret og 01.12. for vårsemesteret.</i>
Emneevaluering	<i>Emnet skal evaluerast saman med ph.d.-programmet kvart femte år.</i>
Programansvarleg	<i>Forskningsutvalget (FU) har ansvar for fagleg innhald og oppbygging av studiet og for kvaliteten på studieprogrammet og alle emna der.</i>
Kontaktinformasjon	<i>phd@jur.uib.no</i>

PHDJUR903 Rettsvitenskap og empiri

Emnekode	PHDJUR903
Navn på emnet (nynorsk)	Rettsvitenskap og empiri
Navn på emnet (bokmål)	Rettsvitenskap og empiri
Navn på emnet (engelsk)	Empirical perspectives in legal science
Studiepoeng	3
Studienivå	Ph.d.
Undervisningsspråk	Norsk, engelsk ved behov
Undervisningssemester	Haust eller vår
Mål og innhold	<p>Mål: Emnet har som mål å gi ph.d.-kandidater en innføring i empiriske rettsvitenskapelige perspektiver og de mest sentrale metoder som disse omfatter. Målsetningen er også å formidle en forståelse for hvordan empiriske perspektiver kan brukes på ulike måter i den rettsvitenskapelige avhandlingen.</p> <p>Innhold: Empiriske perspektiver har relevans også for problemstillinger som angår retten, noe som blant annet reflekteres i at 'Empirical legal studies' internasjonalt har utviklet seg som en egen gren av rettsvitenskapen. Med en gang vi forlater det strengt rettsdogmatiske perspektivet åpner det seg mange ulike problemer som krever at vi bruker også empiriske tilnærminger: Hvordan innvirker samspillet mellom sakkyndige og dommere på beslutninger i barnefordelingsaker? Har kjønn betydning i tilregnelighetsaker? Hvordan avgjør dommeren bevisproblem? Gjennom å bruke empiriske perspektiver kan vi se nye og andre viktige rettslige spørsmål, og også få en mer helhetlig forståelse for rettsdogmatiske problemer enn hva kun et mer snevert rettsdogmatisk fokus kan tilby.</p> <p>Emnet tar opp betydningen av empiriske perspektiver i rettsvitenskapen, og noen av de sentrale metoder de omfatter. Det vil gi en innføring i overordnede perspektiver på empiri og metode i den rettslige konteksten og i denne sammenhengen også ta opp etiske aspekt knyttet til innhenting og håndtering av empiri. Undervisningen vil også inneholde innlegg og diskusjoner omkring ulike konkrete eksempler på empirisk orientert rettsvitenskapelig forskning. Det vil gjennomgående være en ambisjon å knytte diskusjonene til ph.d.-kandidatenes egne avhandlinger.</p>
Læringsutbytte	<p>Kandidaten skal ved avsluttet emne ha følgende læringsutbytte:</p> <p>Kunnskap Kandidaten skal ha</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunnskap om ulike empiriske perspektiver i rettsvitenskapelig forskning • kunnskap om de mest sentrale metodiske tilnærmingene, og hvordan de kan brukes i rettsvitenskapelig forskning • kunnskap om de sentrale utfordringene ved bruk av empiriske perspektiver og metoder, inkludert etiske aspekt knyttet til innhenting og håndtering av empiri. <p>Ferdigheter Kandidaten skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunne formulere empiriske problemstillinger • kunne identifisere relevante empiriske perspektiver i sin egen forskning • kunne identifisere utfordringer og begrensninger i ulike metodiske tilnærminger <p>Generell kompetanse Kandidaten kan</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdere hvordan empiriske perspektiver og metoder kan anvendes i rettsvitenskapelig forskning.
Krav til forkunnskaper	Ingen
Krav til studierett	Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet.
Arbeids- og undervisningsformer	Undervisningen vil bli gitt som fire seminarer, med vekt på aktivitet og diskusjon fra deltagerne. Utvalgt litteratur skal leses enten i forkant eller etterkant av seminarene. Til det siste seminaret skal det skrives et kort notat som skal presenteres og diskuteres i felleskap.
Obligatorisk undervisningsaktivitet	Aktiv deltagelse i seminarundervisningen
Vurderingsformer	Godkjenning av notat om utvalgte emner
Karakterskala	Bestått/ikke bestått
Vurderingssemester	Haust eller vår

Litteraturliste	<i>Litteraturlisten vil være klar innen 01.06. for høstsemesteret og 01.12. for vårsemesteret.</i>
Emneevaluering	<i>Emnet skal evalueres sammen med ph.d.-programmet hvert femte år.</i>
Programansvarleg	<i>Forskningsutvalget (FU) har ansvar for fagleg innhald og oppbygging av studiet og for kvaliteten på studieprogrammet og alle emna der.</i>
Kontaktinformasjon	phd@jur.uib.no

PHDJUR904 Tekstkvalitet

Emnekode	PHDJUR904
Namn på emnet (nynorsk)	<i>Tekstkvalitet</i>
Namn på emnet (bokmål)	<i>Tekstkvalitet</i>
Namn på emnet (engelsk)	<i>Text quality</i>
Studiepoeng	3
Studienivå	<i>Ph.d.</i>
Undervisningsspråk	<i>Norsk</i>
Undervisningssemester	<i>Høst eller vår</i>
Mål og innhold	<p><i>Mål:</i> Emnet skal bidra til bevisstgjøring hos ph.d.-kandidater om tekstkvalitet som en egen dimensjon ved akademiske tekster. Målet er dels økt tekstkvalitet i kandidatenes egne tekster, dels at kandidatene skal kunne kommentere tekstkvalitetsdimensjonen ved andres tekster.</p> <p><i>Innhold:</i> Tekstkvalitet i akademiske tekster kan i utgangspunktet dreie seg om alt fra rettskriving og korrekt grammatikk til faktorer som påvirker graden av gjennomsiktighet i fremstillingen. Emnet vil først og fremst fokusere på aspekter som påvirker gjennomsiktighet, hvor det forutsatte idealet er at fremstillingen skal være tilpasset tekstens intenderte leser. Aktuelle aspekter å diskutere er for eksempel samling i teksten av det som tankemessig hører sammen, jevn innholdstetthet, artikulering av forfatterens forutsetninger, og dessuten mer tekniske aspekter som tekstbinding og henvisningsteknikk.</p>
Læringsutbytte	<p>Kandidaten skal ved avsluttet emne ha følgende læringsutbytte:</p> <p>Kunnskap Kandidaten skal ha</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunnskap om hva et begrep om tekstkvalitet i akademiske tekster kan omfatte • kunnskap om trekk ved akademiske tekster som fremmer gjennomsiktighet i fremstillingen • kunnskap om språklige virkemidler som fremmer presisjon og sammenheng i teksten <p>Ferdigheter Kandidaten skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • kunne skrive egne akademiske tekster med tilstrekkelig presisjon, stringens og sammenheng • bruke språklige virkemidler med skjønnsomhet • identifisere tekstkvalitetsproblemer i egne og andres tekster • kunne kommentere tekstkvalitetsdimensjonen ved andres tekster i samtale med forfatteren • kunne sitere og henviser på måter som oppfyller krav om redelighet i forskning <p>Generell kompetanse Kandidaten kan</p> <ul style="list-style-type: none"> • skrive tekster i et klart språk, tilpasset leseren • kommentere fremstillingsmessige aspekter ved andres tekster
Krav til forkunnskaper	<i>Ingen</i>
Krav til studierett	<i>Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet.</i>
Arbeids- og undervisningsformer	<p>Undervisningen i emnet består av en forelesning (2 timer) hvor det relevante begrepet om tekstkvalitet blir introdusert. Her blir de generelle poengene illustrert med tekster fra norsk rettsvitenskap. Kandidatene skal deretter levere inn ca. 15 sider tekst fra egen avhandling. Rundt tre uker etter forelesningen deltar kandidatene i en gruppe på 2–4 kandidater hvor det på forhånd er utpekt en hovedkommentator for hver tekst. Gruppen ledes av en vitenskapelig ansatt, og det settes av én time (45 min.) til hver tekst. Hovedkommentatoren skal bruke ca. en halv time på sin kommentering av teksten. Det forutsettes at alle deltakerne i gruppen har lest alle tekstene og deltar i diskusjon mot slutten av hver time. I tiden mellom forelesning og tekstkommentering skal hovedkommentatoren skrive et punktvis sammendrag på 1–2 sider av teksten som kommenteres. Sammendraget deles ut i gruppen når kommenteringen starter. Etter gruppesamlingen skal hovedkommentatoren sende teksten tilbake til forfatteren med egne merknader innskrevet fortløpende.</p>
Obligatorisk undervisningsaktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Til stede på forelesning (2 timer) • Til stede på én gruppesamling med tekstkommentering, hvor ph.d.-kandidaten skal være hovedkommentator for én tekst, og delta i diskusjonen om de øvrige
Vurderingsformer	<p>I emnet nyttes følgende vurderingsformer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Godkjent muntlig prestasjon som hovedkommentator på gruppesamling • Godkjent sammendrag av teksten som kommenteres • Godkjent tilbakemelding til forfatter i form av skriftlige merknader fortløpende i teksten
Karakterskala	<i>Bestått/ikke bestått</i>

Vurderingssemester	<i>Høst eller vår</i>
Litteraturliste	<i>Litteraturlista vil vere klar innen 01.06. for høstsemesteret og 01.12. for vårsemesteret.</i>
Emneevaluering	<i>Emnet skal evaluerast saman med ph.d.-programmet hvert femte år.</i>
Programansvarlig	<i>Forskningsutvalget (FU) har ansvar for faglig innhold og oppbygging av studiet og for kvaliteten på studieprogrammet og alle emna der.</i>
Kontaktinformasjon	<i>phd@jur.uib.no</i>

PHDJUR905 Formidling av rettsvitenskapleg forskning

Emnekode	PHDJUR905
Namn på emnet (nynorsk)	<i>Formidling av rettsvitenskapleg forskning</i>
Namn på emnet (bokmål)	<i>Formidling av rettsvitenskapelig forskning</i>
Namn på emnet (engelsk)	<i>Dissemination of legal research</i>
Studiepoeng	2
Studienivå	<i>Ph.d.</i>
Undervisningsspråk	<i>Norsk, engelsk ved behov</i>
Undervisningssemester	<i>Haust eller vår</i>
Mål og innhald	<p>Mål: <i>Emnet skal bidra til å gi stipendiatane innsikt i føremål bak og metodar for å formidle rettsvitenskap. Målet er at ph.d.-kandidatane gjennom erfaring med formidlingsarbeid og refleksjon rundt rolla som rettsvitenskapsmann/kvinne i ulike medium, vert betre i stand til å vurdere om og korleis formidling av eiga forskning kan skje.</i></p> <p>Innhald: <i>Emnet vil gje ei grunnleggande innføring i formidling av rettsvitenskapleg forskning, etikk knytt til forskingsformidling, handtering av media og forskaren si rolle i media.</i></p>
Læringsutbytte	<p><i>Kandidaten skal ved avslutta emne ha følgjande læringsutbytte:</i></p> <p><i>Ph.d.-kandidaten har fått trening i formidling med fokus på å skrive kronikk i avis, men òg ha fått innføring i andre arenaer for formidling, som deltaking i juridiske debattar.</i></p> <p>Kunnskap</p> <p>Kandidaten skal ha</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kunnskap i ulike måtar å formidle rettsvitenskapleg forskning</i> • <i>Kunnskap om etikk og rolleforståing ved formidling</i> • <i>Kunnskap om handtering av media</i> <p>Ferdigheiter</p> <p>Kandidaten skal</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kunne skrive ein kronikk, lage pod-kast, delta i juridiske debattar eller på annan måte formidle rettsvitenskapleg forskning</i> • <i>Kunne vurdere strategiar for, etiske spørsmål ved og handtering av media, knytt til formidling av eiga forskning</i> • <p>Generell kompetanse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kandidaten <i>kan vurdere eiga rolle i massemedia.</i>
Krav til forkunnskapar	<i>Ingen</i>
Krav til studierett	<i>Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet.</i>
Arbeids- og undervisningsformer	<p><i>Før undersinga vert det sendt ut eigna litteratur om emnet.</i></p> <p><i>Det vert først gjeve ei innleiing og førelesingar over emnet formidling. Førelesinga inneheld òg generelle spørsmål om etikk knytt til forskingsformidling og handtering av media (2 timar).</i></p> <p><i>Deltakarane skal innan ein frist sjølv skrive kronikk eller utarbeide eit anna medie-bidrag med utgangspunkt i eiga forskning. Bidraget skal leverast modulansvarleg, med krav til godkjenning av innlevert arbeid. Bidraga vert derest distribuert til deltakarane, som skal setje seg inn i kvarandre sitt arbeid.</i></p> <p><i>Etter halvanna veke møtast deltakarane for å kommentere og diskutere kvarandre sine tekstar eller bidrag under leiing av modulansvarleg (2-4 timar). Her skal kvaliteten på bidraget analyserast med omsyn til innretning, formidlings-kvalitet, faginnhald og målgruppe. Bidraga skal vidare studerast i lys av forskaren sitt val av strategi, medium og moglege utfordringar ved faktisk publisering eller formidling .</i></p>
Obligatorisk undervisningsaktivitet	<i>Det er obligatorisk oppmøte til all undersing i emnet.</i>
Vurderingsformer	<p><i>I emnet nyttar ein følgjande vurderingsformer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Godkjent innlevert utkast til medie-bidrag, som kronikkutkast.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • Godkjent frammøte på føreløsingar og diskusjon av mediebidrag.
Karakterskala	<i>Bestått/ikkje bestått</i>
Vurderingssemester	<i>Haust eller vår</i>
Litteraturliste	<i>Litteraturlista vil vere klar innan 01.06. for haustsemesteret og 01.12. for vårsemesteret.</i>
Emneevaluering	<i>Emnet skal evaluerast saman med ph.d.-programmet kvart femte år.</i>
Programansvarleg	<i>Forskningsutvalget (FU) har ansvar for fagleg innhald og oppbygging av studiet og for kvaliteten på studieprogrammet og alle emna der.</i>
Kontaktinformasjon	<i>phd@jur.uib.no</i>

PHDJUR906 Rolleforståing og prosjektutvikling

Emnekode	PHDJUR906
Namn på emnet (nynorsk)	Rolleforståing og prosjektutvikling
Namn på emnet (bokmål)	Rolleforståelse og prosjektutvikling
Namn på emnet (engelsk)	Role understanding and project development
Studiepoeng	3
Studienivå	Ph.d.
Undervisningspråk	Norsk, engelsk ved behov
Undervisningssemester	Haust eller vår
Mål og innhald	<p>Mål: Emnet har som mål å gi ph.d.-kandidatane erfaring med å presentere sitt eige forskingsprosjekt i vitenskaplege fora, og motta kritisk tilbakemelding på arbeidet sitt. Ph.d.-kandidatane skal også diskutere og gje kritisk tilbakemelding på andre sitt arbeid.</p> <p>Innhald: Emnet omfattar</p> <ul style="list-style-type: none"> • å legge fram prosjektet i ei forskergruppe eller internasjonalt (nordisk) fagmiljø. Prosjektpresentasjonen bør finne stad i løpet av det fyrste året og fagmiljøet må møte bestemte kvalitetskriterier. • å delta og presentere eige prosjekt på to David Doublet-seminar. David Doublet-seminaret er eit todagars seminar som vert arrangert med 1 – 1,5 års mellomrom. Deltakarane er ph.d.-kandidatar og forskerlinjestudentar ved Det juridiske fakultet, UiB. • å delta ein gong på det nasjonale doktorandseminaret (DNDS). DNDS vert arrangert kvar haust, og er eit felles seminar for ph.d.-kandidatar frå dei juridiske fakulteta ved UiB, UiT og UiO.
Læringsutbytte	Ved avslutta emne skal ph.d.-kandidaten ha erfaring med og kompetanse til å gje konstruktiv og kritisk tilbakemelding på andre sine faglege arbeid, både skriftleg og munnleg. Ph.d.-kandidaten skal også kunne kritisk vurdere andre sine oppfatningar, og delta i kompleks juridisk og vitenskapleg diskusjon. Ph.d.-kandidaten skal også ha erfaring med å utvikle og styre forskingsprosjekt.
Krav til forkunnskapar	Ingen
Krav til studierett	Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet.
Arbeids- og undervisningsformer	
Obligatorisk undervisningsaktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjektframlegg for forskargruppe eller internasjonalt (nordisk) fagmiljø • Deltaking og presentasjon på to David Doublet-seminar • Deltaking på det nasjonale doktorandseminaret (DNDS) éin gong <p>Ph.d.-kandidatar som har deltatt på David Doublet-seminaret som studentar på Forskarlinja får ikkje fritak frå å måtte delta to gonger på ph.d.-programmet.</p>
Vurderingsformer	Det er ikkje eksamen i emnet.
Karakterskala	Bestått/ikkje bestått
Vurderingssemester	Haust eller vår
Litteraturliste	
Emneevaluering	Emnet skal evaluerast saman med ph.d.-programmet kvart femte år.
Programansvarleg	Forskningsutvalget (FU) har ansvar for fagleg innhald og oppbygging av studiet og for kvaliteten på studieprogrammet og alle emna der.
Kontaktinformasjon	phd@jur.uib.no

Forskarutdanning i rettsvitskap – med Bergen som døme

Jørn Jacobsen, Karoline Aksnes, Ingrid Birce Müftüoglu og Ragna Aarli, Det juridiske fakultetet, UiB

1 Introduksjon

Rettsvitskapen har utvikla seg som disiplin dei siste tiåra. I same periode har òg krava og forventningane til sveineprøva i rettsvitskap endra seg. I denne teksten vil vi synleggjere utviklinga i ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultetet ved UiB, og med utgangspunkt i det, diskutere idear, innhald og målsetningar for forskarutdanning i rettsvitskap:¹ Kva skal slik forskarutdanning oppnå og kva prinsipp bør rettleie utforminga og innhaldet i slike ph.d.-program? Aktualisert av pågåande endringar i fagkonteksten og rammevilkåra for ph.d.-utdanninga ynskjer vi å bidra til ein nasjonal og nordisk samtale om forskarutdanninga i rettsvitskap.

Lenge hadde rettsvitskapen i Noreg karakter av å vere ein relativt homogen disiplin, konsentrert omkring rettsdogmatiske studiar, med Det juridiske fakultet i Oslo som einaste institusjon. Nordiske fagfellar sikra internasjonal standard på avhandlingar og artiklar. I dag må rettsvitskapen karakteriserast annleis. Det er ein fagleg sett meir mangfaldig disiplin, der fleire forskingsperspektiv gjer seg gjeldande. Omfanget av rettsvitskapleg forskning er òg vesentleg større og både kandidatar, rettleiarar og fagfellar blir henta frå ein breiare marknad enn dei nordiske landa. Denne utviklinga har òg skjedd i takt med eit endra institusjonelt

¹ Når vi i det vidare nyttar uttrykket «forskarutdanning», gjer vi det berre med tanke på kvalifisering til graden ph.d. I vidare meining omfattar òg forskarutdanninga for mange ei postdoktor-stilling, som får ei stadig større rolle å spele òg i rettsvitskapen. I vidast meining er «forskarutdanning» ein pågåande prosess av utvikling og forbetring av ein sjølv som forskar, noko som dermed òg gjeld den etablerte professoren. Forskarutdanning i slike vidare meiningar er ikkje tema i denne artikkelen. Men eit poeng å understreke allereie her, er at forskarutdanning i vår meining kan hevdast å burde legge til rette for at forskaren etter det obligatoriske løpet skal vere kapabel til sjølv å halde fram si utvikling og modning som forskar.

landskap: Frå å ha hatt eit juridisk fakultet, er dei juridiske fakulteta i Bergen og Tromsø òg veletablerte², i tillegg til at nye utdanningsinstitusjonar veks fram.³

Utdanninga av juridiske kandidatar har også endra seg. Dr. juris.-graden vart i 2008 erstatta av «ph.d. i rettsvitenskap».⁴ Lenge var hovudelementa i utdanningsløpet opptak av kandidaten, dialog med rettleiar og innlevering etterfølgd av komitéinnstilling og disputas. I dag har dei juridiske fakulteta i Oslo, Bergen og Tromsø meir ambisiøse ph.d.-program, noko som heng saman med utviklinga av rettsvitenskapen som vitkapsdisiplin, og med innplasseringa av ph.d.-utdanning i eit nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk som definerer kva læringsutbytte utdanning på dette nivået skal gi.⁵

Forskarutdanningsprogramma er på mange måtar enno i ein etableringsfase, men òg i fortløpande utvikling som følgje av stadige endringar i rammevilkår, forventingar og fagkontekstar. Evalueringa av juridisk forskning som vart gjennomført for Forskningsrådet i 2021 (JUREVAL) peikar på utfordringar og forbedringspotensial for rettsvitenskapen.⁶ Eit viktig bidrag til å løyse desse utfordringane, er å dyrke fram meir sjølvrefleksjon i fagmiljøa knytt til korleis kandidatar blir introdusert for vitkapeleg verksemd. I tråd med det ynskjer vi å opne ein diskusjon om måten vi handterer forskarutdanning i rettsvitenskapen.

Viktige føresetnader og premisser for ein slik diskusjon kan ein finne i den rettsteoretiske tradisjonen om rettsvitenskapen sin karakter og føremål.⁷ Bidrag til den diskusjonen er likevel

² Det juridiske fakultetet ved Universitetet i Bergen vart etablert i 1980 (juridisk utdanning sida 1969), Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø vart etablert 1997 (Institutt for rettsvitenskap sidan 1987). Sjølv om det i Noreg no er fleire studiestadar som tilbyr undervisning i juridiske fag, så er det berre dei tre nemnte universiteta som har ph.d.-program.

³ Fram til 2021 var det berre UiO, UiT og UiB som hadde masterutdanning i rettsvitenskap, No finst dette tilbodet også ved Handelshøgskulen BI, Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder. Fleire studiestadar tilbyr undervisning i juridiske fag på lågare grad. Men det er framleis berre UiO, UiT og UiB som har ph.d.-program.

⁴ Det kan her leggast til at omfanget av fullførte grader er relativt konstant i perioden frå 2008 og fram til i dag. Til dømes vart det i perioden 2008-2011 91 fullførte avhandlingar, medan det i perioden 2019-2022 var 92 avhandlingar.

⁵ Forskrift om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og om henvisningen til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (FOR-2017-11-08-1846)

⁶ Olsen, Henrik Palmer et.al, 2021. *Evaluation of Legal Research in Norway*. Research Council of Norway
⁷ Sjå til dømes Hans Petter Graver, «Hva er rettsvitenskap?», *Tidsskrift for rettsvitenskap* 107 (4) 2019 s. 561-583. Som dette dømet illustrerer, er utgangspunktet for mange slike bidrag føredrag i samband med forskarutdanning og seminar i den region.

primært innretta mot (posisjonering i ein omfattande og tidvis sær avansert diskusjon om) forståing av og normer for rettsvitskapen som vitskapleg disiplin, og ikkje mot korleis ein kan verte, og særleg ikkje korleis institusjonane kan forme, framtidige forskarar. Slike rettsteoretiske tekstar kan vere lite eigna til innføring i dei aktuelle diskusjonane, og det er heller ikkje gjeve at forskarutdanninga skal ta klart standpunkt til den: Diskusjonen er ikkje lenger «skuleprega», med eitt synspunkt som til ei kvar tid er dominerande. Målet for ei forskarutdanning kan i ein slik situasjon like godt vere å omfamne og vise fram denne diskusjonen og kva spørsmål den søker å respondere på, inkludert dei meir historiske bidraga til den, som å kommunisere eit bestemt svar på den. Internasjonalt er det samstundes ein veksande diskusjon om rettsvitskapen sin karakter og utvikling, som er av interesse for det vi skal diskutere i denne artikkelen.

Forskarutdanninga si funksjon og betydning er breitt anerkjent. Det er fleire grunnar til det: Den eine er at forskingsarbeida som dannar grunnlag for tildeling av ph.d.-graden i seg sjølv gir svært viktige bidrag til den aktuelle forskingsdisiplinen, mellom anna ved å introdusere nye perspektiv og metodar og såleis utfordre etablert kunnskap. Det andre er at fleire av dei som i dag arbeider med å utdanne seg til forskarar, om ei tid sjølv vil vere dei sentrale drivkreftene i dei forskingsdisiplinane som dei utviklar seg innanfor. Både på kort og lang sikt utgjer såleis forskarutdanninga eit sentralt element i ein vitskapsdisiplin si utvikling. Dersom den forskarutdanninga som ein bestemt institusjon tilbyr er god, er open for fornyingar av faget og understøttar den einskilde forskaren si faglege utvikling på ein heldig måte, så kjem det heile forskingsdisiplinen til gode. Om forskarutdanninga derimot ikkje tener sitt føremål, bidreg den ikkje til utvikling av disiplinen, men kan tvert om skade denne utviklinga. I verste fall endar den opp med å hemme fagutvikling, til dømes ved berre å kommunisere og vidareføre institusjonen sine eigne dogme og tradisjonar. Noko av det same gjer seg gjeldande i tilfelle der graden er fullført som grunnlag for anna verke enn på universitetet: jo betre forskarutdanninga bidrar til den fullførte graden, jo betre kunnskap og fagpersonar sender universitetet ut i samfunnet. Kva meiner vi så med “forskarutdanning” i denne teksten? Forskarutdanning kan seiast å ha ei formell side i form av obligatoriske kurs og prøvingar, og ei uformell side i form av fagleg dialog og sosialisering mellom kandidaten og etablerte

forskarar.⁸ Det er den formelle sida av det, altså dei ph.d.-programma vi i dag finn ved dei tre juridiske fakulteta i Noreg, som er tema for artikkelen. I punkt 2 omtalar vi bakgrunnen for og utviklinga fram mot dagens ph.d.-program i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultetet i Bergen, som vi nyttar som kasus for drøftinga av så vel reglar som prinsipp og føremål for programmet. Deretter i punkt 3 og 4 omtalar vi det regelverket som legg utgangspunkta for (å utforme) eit ph.d.-program i rettsvitenskap. Vidare viser vi i punkt 5 korleis organiseringa av ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet i Bergen er, og gjer så i punkt 6 vår tolking av dei relevante målsettingane for ph.d.-program i rettsvitenskap. I punkt 7 ser vi nærare på den nylege evalueringa av rettsvitenskapen i Noreg, og då særleg på kva som kan trekkast ut av den evalueringa med tanke på ph.d.-utdanninga på området. Til sist, i punkt 8, kjem ei nærare evaluering av vårt «case», ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet, UiB, på bakgrunn av dei ulike premissane som er pakka ut i punkta 2-6.

2 Utviklinga av eit ph.d.-program i rettsvitenskap

Det er berre 50 år sidan Universitetet i Bergen fekk sin første doktorgrad i rettsvitenskap. Fram til år 2000 var det ikkje årvisse disputasar og sjeldan gitt meir enn ein doktorgrad i eit år.⁹ Marknaden for ei meir systematisk utdanning i rettsvitenskap fekk ein først med auka tal på kandidatar på 2000-talet. Innstillinga til det internt oppnemnte «Forskarskuleutvalet» i 2010, leia fram mot det som lenge var modellen ved Det juridiske fakultet i Bergen, med ei

⁸ At det ikkje er eit klart skilje mellom desse, er ikkje minst tydeleg i dialogen mellom ph.d.-kandidat og rettleiar kan illustrere: Rettleiing er eit krav, og rettleiaren fyller ei formell rolle i forskarutdanninga. Samstundes er det ei (enno) i mindre grad strukturert rolle, som ofte flyt over i den meir allmenne og meir uformelle rolla som seniorforskar vedkommande òg fyller saman med sine kollegaer utan rettleiingsoppdrag.

⁹ For ein oversikt over juridiske doktorgrader ved Det juridiske fakultet, UiB, sjå Johan Giertsen *et al.*, *Rettt i Vest – Festskrift for 50-års jubileet for jurist-utdanningen ved Universitetet i Bergen*, Bergen: Fagbokforlaget 2019, s. 549 flg. For nærare analyse, sjå Marius Mikkjelstad Kjølstad, «Det rettsvitenskaplige kloster», i same publikasjon s. 41 flg.

Grunnlinje og ei Perspektivlinje.¹⁰ *Grunnlinja* tok sikte på å gje kandidatar på forskarutdanninga ei grunnleggande innføring i rettsvitskap, relatert særleg til det som då framleis var den i all hovudsak dominerande avhandlingsforma, den rettsdogmatiske monografien som analyserte av gjeldande norsk rett på eit bestemt område. *Perspektivlinja* supplerte Grunnlinja, ved å introdusere andre perspektiv i rettsvitskapen, slik som rettshistorie, retts sosiologi og rettsøkonomi. Samla utgjorde desse to kursa 30 studiepoeng, og i utforming dekkja dei eitt semester med møter og relatert lesing og skriving for kandidatane.

Sjølv om ein i undervisninga på Grunnlinja og Perspektivlinja freista å kople teori og perspektiv til dei konkrete prosjekta til kandidatane, kom ein ikkje utanom at forskarutdanninga i seg sjølv «stal tid» frå prosjektarbeidet til kandidatane. Då dei fleste gjerne ønskte å gjennomføre ein stor del av undervisningsplikta knytt til stillinga i første delen av avhandlingstida, førte denne modellen til at avhandlingsarbeidet kunne kome seint i gang. Dette synleggjer eit meir generelt poeng: Obligatoriske element i forskarutdanninga krev tid. Om ikkje det kompenseras i lengda på ph.d.-perioden (til dømes ved å følgje Sverige i å ha fem år som normalen for eit ph.d.-løp), så må tida takast frå den tid som elles hadde vore nytta til arbeid med det spesifikke prosjektet.

Mangelen på tid til eige avhandlingsarbeid og tekstproduksjon i oppstarten på forskarutdanninga fekk òg lett negativ innverknad på utbytet av Grunn- og Perspektivlinja: Kandidatane hadde ikkje fått utvikla sine eigne prosjekt i tilstrekkeleg grad til at det som vart teke opp på desse kursa i tilstrekkeleg grad vart relevant for deira eigen arbeidsprosess. Det avspeglar ei anna generell utfordring for forskarutdanninga, som tidlegare har vore kjent frå undervisning på dei universitetsførebuande faga ex.fac og ex.phil: Teoretisk refleksjon rundt retten og vitskapleg analyse av den er krevjande for den som sjølv ikkje har opparbeidd seg ei viss erfaring med å praktisere denne forma for verksemd. Obligatorisk forskarutdanning blir

¹⁰ Forskarskuleutvalet leia av visedekan for forskning Anne Marie Frøseth blei nedsett berre tre år etter at forskarskulen blei oppretta i 2006. Dette må sjåast i lys av at forskarskulen hadde blitt evaluert av NOKUT og forskingsrådet. I tillegg blei dei nasjonale retningslinjene for krav til juridiske doktorgradsavhandlingar oppdaterte i 2007, og i 2009 vedtok Kunnskapsdepartementet kvalifikasjonsrammeverket for universitetsutdanninga. For meir om dei interne prosessane sjå Kjølstad, Marius Mikkel 2019, «Det rettsvitenskapelige Kloster» i *Rett i Vest*. s. 44

gjørne først relevant og levande for den som står midt oppi eit prosjekt der etablerte omgrep, systematikkar eller forståingar skapar motstand i arbeidsprosessen.

I lys av slike erfaringar, vart det gjort ei større omlegging av ph.d.-programmet i 2019. Her vart både læringsutbytet og undervisingsopplegget revidert. Før vi går nærare inn på innhaldet av forskarutdanninga ved Universitetet i Bergen i dag, vil vi seie noko om det regelverket som i dag dannar rammeverket for utforminga av ph.d.-program i rettsvitskap. På 2000-talet har det vokse fram ei rekkje overordna styringsverktøy for å sikre at ph.d.-utdanning skjer innanfor eit fagleg miljø som kan sikre kandidatane eit læringsutbyte som er i samsvar med internasjonale standardar på feltet.

3 Regelverket: Lov, forskrift og retningslinjer

3.1 Lov om universitet og høyskoler

Verksemda på universiteta, forskarutdanninga inkludert, er regulert av lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) av 1. april 2005 nr. 15.¹¹ I lova sin § 1-3 omtalast universiteta og høgskulane sine oppgåver, før det i forlenginga, i § 1-4, vert slått fast at «[u]niversiteter og høyskoler har et særlig ansvar for grunnforskning og forskerutdanning innenfor de områder der de tildeler doktorgrad». Ut over å markere det som eit «særlig ansvar», seier likevel lova ikkje så mykje meir om forskarutdanninga, noko som har samanheng med at den dekker over mange ulike ph.d.-program innanfor relativt ulike vitskapsdisiplinar og samstundes forkinga sin akademiske fridom, og ansvaret som følger med det. Den akademiske fridomen er særleg omtala i § 1-5, og som har visse klargjeringar av relevans for vårt tema. Det heiter i (1):

¹¹ Sjå nærare Jan Fridthjof Bernt, *Universitets- og høyskoleloven av 2005 – med kommentarer*, 2. utgave, Bergen: Fagbokforlaget 2006. Lova er endra ei rekke gonger, seinast i 2022.

«Universiteter og høyskoler skal fremme og verne akademisk frihet. Institusjonene har et ansvar for å sikre at undervisning, forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid holder et høyt faglig nivå, og utøves i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, kunstfaglige, pedagogiske og etiske prinsipper».¹²

I § 1-5 (3) heiter det vidare at «[u]niversiteter og høyskoler kan ikke gis pålegg eller instruksjer om ... a) læreinnholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller i det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet ...». Og i § 1-5 (4) heiter det at den som «gir undervisning ved institusjon under denne lov har et selvstendig faglig ansvar for innhold og opplegg av denne innanfor de rammer som institusjonen fastsetter eller som følger av lov eller i medhold av lov.»

Lova har vidare visse andre reglar som på ulike vis er relevante, men som ikkje direkte går på innhaldet i forskarutdanninga: Paragraf 1-6 inneheld reglar om kvalitetssikring, med krav om studentmedverknad, og § 1-7 pålegg institusjonane eit generelt ansvar for norsk fagspråk. Andre reglar i universitets- og høgskulelova går direkte på graden ph.d., men er ikkje relevante for vårt tema, slik som § 4-13 om tvungen avslutning og fusk.

3.2 Studiekvalitetsforskriften

Med heimel i universitets- og høyskoleloven er det gjeve ei eiga forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av høyere utdanning og fagskoleutdanning. I forskrifta § 3-3 finn ein krava til å få akkreditering av doktorgradsstudiar i Noreg. Krava skal mellom anna sikre at dei som søker seg til eit ph.d.-program får utdanning på eit høgt nivå og som tilsvarar den internasjonale standarden for ph.d.-utdanning elles i Europa. I denne samanheng er det først og fremst krava til *fagmiljøa* som tilbyr forskarutdanning som er av interesse. I § 3-3 (4) krevst det til dømes at fagmiljøet «skal ha dybde og bredde innanfor alle vesentlege deler av doktorgradsstudiet slik at doktorgradskandidatene kan delta aktivt i ulike faglige relasjonar og få innføring i ulike perspektiver». Sjølv om fagmiljøa i og for seg står fritt til å definere rammene for det feltet kandidatane skal tileigne seg kunnskap i djupn og breidde av, må eit fagmiljø syte for at kandidatane får høve til sjølv å diskutere spørsmål innanfor dette feltet i

¹² Om bakgrunnen, sjå NOU 2006: 19 *Akademisk frihet - Individuelle rettigheter og institusjonelle styringsbehov*. Sjå òg mellom anna Morten Holmboe, «Faglig frihet for teoretikere og praktikere», *Kritisk juss* 45 (1) 2019 s. 6-17.

ulike samanhengar og får innsikt i ulike perspektiv som fagfellar kan ha. For forskarutdanning med «rettsvitskap» som fagleg ramme, er det naturleg å tolke dette slik at innføring i eit rettsdogmatiske perspektiv vil vere utilstrekkeleg sjølv om kandidaten sitt utgangspunkt er ei rettsdogmatisk problemstilling.

3.3 Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen

Med heimel i universitets- og høyskoleloven er det óg gjeve ei eiga forskrift for graden ph.d. ved Universitetet i Bergen, i det vidare «UiB-forskrifta». Den gjeld for all utdanning som fører frem til graden *philosophiae doctor* (ph.d.). Denne «lokale» forskrifta kan såleis sjåast som eit uttrykk for den faglege autonomien som universitets- og høyskoleloven understrekar: Universitetet i Bergen får altså både fridom til, men òg ansvar for, å fylle med innhald og gjennomføre den forskarutdanninga som den er akkreditert til å drive.

Forskrifta nemner sjølv i § 1 ei rekke andre regelverk av relevans, slik som forskrift om nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring og om tilvising til Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring, forskrift om tilsettingsvilkår for stillingar som postdoktor, stipendiat, vitskapleg assistent og spesialistkandidat, forskrift om grader og yrkesutdanningar, beskytta tittel og normert studietid ved universitet og høgskular, Kunnskapsdepartementet si forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høgare utdanning og fagskuleutdanning, NOKUT si forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høgare utdanning, lov om organisering av forskningsetisk arbeid, European Charter for Researchers and Code of Conduct for the Recruitment of Researchers og fakulteta sine eigne programomtalar og utfyllande reglar.

Paragraf 2 omhandlar «Målsetting, innhald og omfang for ph.d.-utdanningen» Målsettinga omtalast nærare i § 2-1: Ph.d.-utdanninga skal «skal kvalifisere for forskning av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning, i samsvar med god vitenskapelig skikk og forskningsetiske standarder», og den skal «gi kandidaten kunnskap, ferdigheter og kompetanse i tråd med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk».

Innhaldet i utdanninga omtalast nærare i § 2-2. I sentrum for utdanninga står skriving av avhandlinga, «et selvstendig forskningsarbeid som skal dokumenteres med en vitenskapelig avhandling av internasjonal standard på høyt nivå». I tillegg skal kandidaten ha ein

«opplæringsdel i faglig kontekst, metode og teori som gir dybde og bredde i eget fag, samtidig som faget settes inn i en videre ramme». Det understrekar såleis poenget nemnt innleiingsvis om at det ikkje utan vidare er slik at det berre er den dominerande metoden for institusjonen og/eller rettsvitenskapen - det som vi kan omtale som «normalvitenskap» i ein gjeven kontekst, som skal kommuniserast gjennom forskarutdanninga. Ikkje minst kravet om at «faget settes inn i en videre ramme» opnar for at den òg bør ha element av til dømes relasjonar til andre kunnskapsdisiplinar og refleksjon over rolla til rettsvitaren. Paragraf 2-2 stiller i alle tilfelle òg krav til trening i formidling av vitenskapleg arbeid til fagfellar, studentar og allmennheita.

Omfang av ph.d.-utdanninga er omtalt i § 2-3. Utdanninga skal organiserast i program som er normert til tre årsverk. Ansvar for å fastsette og endre programmtalen for det einstilte fakultet sitt ph.d.-program ligg til einingane. Paragrafen tek i tillegg for seg eit organisatorisk krav av særleg relevans for diskusjonen om innhaldet i forskarutdanninga, ved å slå fast at UiB og fakulteta der «skal legge til rette for en god gjennomføring av tverrfaglige ph.d.-prosjekt», mellom anna ved at kandidatar med slike prosjekt skal ha hovudtilknytning til eitt ph.d.-program ved eitt av fakulteta ved UiB. Fakulteta har òg ansvar for å kvalitetssikre ph.d.-utdanninga i tråd med Kvalitetssystem for utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Bergen.

Ein sentral del av ph.d.-utdanninga er rettleiing, som er omhandla i § 6. Her finn ein òg reglane om midtvegsevaluering (§ 6.3). Viktig for vår del er særleg det som kjem i § 7, om opplæringsdelen. Her heiter det om føremålet (§ 7-1):

«Fakultetet har ansvar for at opplæringsdelen, sammen med avhandlingsarbeidet, gir utdanning på høyt faglig nivå og etter internasjonal standard. Opplæringsdelen skal gi trening i faglig formidling og innføring i forskningsetikk, vitenskapsteori og vitenskapsmetode. Opplæringen skal sammen med forskningsarbeidet bidra til oppnåelse av forventet læringsutbytte i tråd med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.»

Paragraf 7-2 legg til elles til grunn at opplæringsdelen skal utgjere minst 30 studiepoeng, «hvorav minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak». Den skal òg vere gjennomført og godkjent før avhandlinga vert levert inn. Etter § 7-3 skal opplæringsdelen innehalde vitenskapsteori og etikk med et omfang som gir minimum fem studiepoeng.

Det mest omfangsrike elementet i ph.d.-utdanninga er likevel ikkje opplæringsdelen, men avhandlinga, som er nærare omtalt i § 10. Paragraf 10-1 inneheld krav til avhandlinga, som

«skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid av internasjonal standard og på et høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag,

dokumentasjon og framstillingsform. Avhandlingen skal kunne utvikle ny faglig kunnskap og ha et faglig nivå som tilsier at forskningen vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur. Flere arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen når de etter sitt innhold utgjør et hele. I tillegg til de enkelte delene skal det da utarbeides en sammenbindende fremstilling som gjør nærmere rede for helheten i avhandlingen».

Ph.d.-utdanninga blir avslutta med prøveforelesing over eit oppgitt emne og disputas (§ 15-1) der kandidaten forsvarer avhandlinga si munnleg. Sjølv tildelinga av graden er regulert i forskrifta § 16: «På grunnlag av godkjent avhandling, opplæringsdel, prøveforelesning og disputas, kreerer fakultetet selv kandidaten til ph.d.-graden ved at vitnemål utstedes.» Opplæringsdelen er såleis et sjølvstendig element som må vere utført og godkjend før ein kandidat får ph.d.-graden.

3.4 Forskarutdanning som sjølvstendig krav, lausrive frå avhandlinga

Kravet om «opplæringsdel» som eit sjølvstendig krav for ph.d.-graden vart etablert i kjølvatnet av kvalitetsreformen av høgare utdanning som vart innført i Noreg i 2003,¹³ som og handla om standardisering av ein europeisk utdanningsmarknad (Bologna-reforma). Eit av dei politiske måla med å institusjonalisere ph.d.-utdanninga som ein tredje syklus etter bachelor- og masterløpa, var å gjere forskarutdanninga til ein integrert del av høgare utdanning. Eit ledd i dette var å utvikle forskarskuler, det vil seie relativt store forskingsmiljø med fleire kandidatar og rettleiarar som saman sett standard for god forskarutdanning.¹⁴ I åra etter innføringa av ph.d.-utdanninga var det stor ekspansjon i program som ble oppretta ved norske institusjonar med akkreditering. Talet på disputasar (nasjonalt og på tvers av fagfelt) vart fordobla. Innan rettsvitenskap har ikkje talet på avhandlingar stege, men omlegginga har senka alderen på dei som skriv doktorgrad, auka talet på kandidatar og gjort det mogeleg å etablere forskingsmiljø med kandidatar som tek opplæringsdelen saman i «kull». Mykje har vært sagt og kan seiast om det politiske prosjektet med standardisering av høgare utdanning, men kravet om ein sjølvstendig opplæringsdel for å få ph.d.-graden har etter vårt syn vore viktig for utviklinga av rettsvitenskapen som vitkapsdisiplin. Det er ingen tvil om at gjennomføring av eit ph.d.-prosjekt

¹³ St.meld. nr. 35 (2001-2002) *Kvalitetsreformen Om rekruttering til undervisnings- og forskerstillinger i universitets- og høgskolesektoren* Kunnskapsdepartementet.

¹⁴ UHR 2015 Fellesgrader på ph.d.-nivå. Introduksjon og veileder. Notat fra en nasjonal arbeidsgruppe oppnevnt av UHR. Oslo

gir djup forskarerfaring. Utbyte av prosjektforskinga kan likevel vere vanskeleg å samanlikne frå prosjekt til prosjekt. I ein vitkapsdisiplin med tradisjon for monografar, blir bidraga gjerne få samanlikna med artikkelbaserte fagfelt, og dei vitkapslege diskusjonane tilsvarande langsame. Nære faglege band til rettleiar kan i vår tradisjon òg snevre inn rommet for nyskaping. Kravet om eit generelt læringsutbyte om ulike perspektiv i rettsvitenskap for å få ph.d.-graden kan etter vårt syn bidra til å løyse nokre av dei utfordringane rettsvitenskapen står overfor. Dette kjem vi tilbake til nedanfor.

4 Føremålet med forskarutdanninga: Rettleiing i lov og forskrift?

Formelt sett kan ein seie at føremålet med forskarutdanninga er å realisere målsetningane som er gjeve i dei regelverka som er omtala ovanfor. Nokre premissar er tydelege i regelverka omtalt ovanfor, og viktige utgangspunkt for ei nærare drøfting av føremåla med forskarutdanninga. Døme på det er krav om innføring i fagleg kontekst, metode og teori som gjev djup og breidde, element av forskingsetikk, vitkapssteori og vitkapsmetode, analytisk tenking og sjølvstende. Regelverka omtala ovanfor er likevel generelt lite presise og detaljerte med tanke på kva dei uttrykte føremåla med forskarutdanninga er. Fleire av premissane er vage og tidvis berre referansar til andre normer og standardar, slik som «høgt fagleg nivå», «internasjonal standard» (jf. UiB-forskrift § 7-1).

At regelverket ikkje har større grad av presisjon og detaljering har ein del gode grunnar for seg: Trass i at visse generelle ideal og karaktertrekk ved forkinga let seg formulere, tilseier forkinga sin karakter at det er forskarfellesskapen som sjølv til sist får og må ta ansvar for å fortolke og konkretisere kva desse inneber for den forkinga ein driv med og den forskingsutdanninga ein vil tilby. Forskingskonteksten og oppfatningar om kva som karakteriserer forking og kva kvalitetar som forskarutdanninga skal søke å dyrke fram i framtidige forskarar, kan endre seg over tid og er stadig i behov for utvikling, noko som må skje i tett samspel med dei forskingsspørsmåla og den forkinga som til ei kvar tid skjer på institusjonane. For aktive forsøk på å regulere forskarutdanninga i lys av etablerte forskingsperspektiv og metodar, kan såleis vere skadeleg for forkinga si eiga utvikling.

Det er heller ikkje gjeve at målsettingar og prioriteringar på alle nivå skal vere dei same ved alle institusjonane som tilbyr forskarutdanning: Sjølv om generelle ideal for og krav til forkinga vert sett på som universelle, kan ein viss heterogenitet både på den einskilde

institusjonen og ulike forskingsinstitusjonar seg i mellom, i seg sjølv tene forskarsamfunnet som eit heile.

Summen av det som er sagt så langt, understøttar såleis at det er institusjonen sjølv, og det forskarsamfunnet som den er del av, si oppgåve å fortolke målsetningane med forskarutdanninga og å gje den nærare innhald.¹⁵ Som vist, går det heilt ned på nivået for det einskilde fakultet, til dømes den forskarutdanninga som Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen utviklar og tilbyr. Sjølv om det kan peikast på gode grunnar for denne ordninga, som kanskje til og med er nødvendig, så er der samstundes openbert utfordringar og potensielle fallgruver i den. Vage premissar i regelverket gjev opning for at institusjonane og fagmiljøa kan fylle dei med innhald som ligg langt frå ideala termene i seg sjølv peikar på. Det kan skje ut frå grunnar som i seg sjølv er «anerkjennelsesverdige», slik som behov for å sikre undervisningsressursar eller forskingsfinansering for framtida, men òg meir problematiske grunnar slik som manglande evne og vilje til fornying.

5 Organiseringa av ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultetet, UiB

5.1 Generelt om læringsutbyttet

Universitets- og høyskoleloven understrekar som vist den fridomen og det ansvaret som forskarfelleskapet og dei akademiske institusjonane har for å utforme og gjennomføre forskarutdanninga. Den «lokale» UiB-forskrifta tek over stafettspinnen, men sender den samstundes raskt vidare ned på enno meir lokalt nivå; til det einskilde fakultetet. På Det juridiske fakultetet ved UiB er det i tråd med det utvikla eit eige ph.d.-program.

Læringsutbyttet for programmet for Det juridiske fakultetet ved UiB er formulert tilsvarande som eit emne på masterstudiet etter malen for det nasjonale

¹⁵ Samstundes skjer det endringar som bidreg til å nyansere dette biletet. Til dømes har det dei siste ti åra skjedd ei meir internasjonal utvikling i retning "profesjonalisering" av stipendiatar med tanke på karriereutvikling og anna. Slike endringar kan verke på tvers av og utfordre dei målsetningane som den einskilde institusjon si forskarutdanning verkar etter.

kvalifikasjonsrammeverket for høgare utdanning. Det inneber at det er formulert læringsutbyte for «kunnskap», «ferdigheter» og «generell kompetanse» og reflekterer utviklinga mot å sjå på ph.d.-perioden som ein del av eit utdanningsløp, og ph.d.-kandidatane dermed som (i ei meining) studentar på linje med andre studerande. Vi kjem attende til det institusjonelle særpreget ved ph.d.-kandidatane knytt til tilsetjing, involvering i fagmiljø og så vidare.

5.2 «Kunnskaper»

I følge læringsutbytet skal kandidaten etter fullført ph.d.-løp

- «være godt kjent med rettsvitenskapens vitenskapsteoretiske forutsetninger, metoder og ulike teoretiske innfallsvinkler til faget»
- «være godt orientert om problemstillinger, oppfatninger og diskusjoner i sitt fagområde»
- «være i kunnskapsfronten innenfor avhandlingens problemstilling(er)»

I dette læringsutbytet kan ein såleis merke seg at ph.d.-utdanninga skal gje oversikt over og innføring i dei diskusjonane og syna som er om rettsvitenskap. Igjen ser vi det sentrale poenget med at det ikkje utan vidare er eit samsvar mellom det ein meiner er rett eller adekvat metode for rettsvitenskapen og kva slags syn og oppfatningar som skal kommuniserast gjennom forskarutdanninga. Elles kan ein merke seg at forskarutdanninga skal ha eit generelt element, knytt til disiplinen rettsvitenskap (for vår del) meir allment, og eit meir spesifikt element, knytt til den særlege avhandlingstematikken. Dette meir spesifikke elementet handlar naturlegvis i særleg grad om skriving av avhandlinga som det skal disputerast på. Men det treng samstundes ikkje innebere at dei obligatoriske elementa i forskarutdanninga ikkje skal ha innslag knytt til den meir spesifikke tematikken i det heile. Grensdraginga mellom det som kan omtalast som generelle og spesifikke element her er i alle tilfelle ikkje skarp.

5.3 «Ferdigheter»

Ifølge læringsutbytet skal kandidaten ved fullendt utdanning:

- «kunne utøve forskning og formidling med faglig integritet og i samsvar med de grunnleggende verdier for akademisk virksomhet»

- «ha utviklet ferdighet til å formulere rettsvitenskapelige forskningsproblemstillinger, og planlegge og gjennomføre forskning rundt slike problemstillinger på høyt internasjonalt nivå»
- «kunne håndtere komplekse rettsvitenskapelige spørsmål, kritisk vurdere eksisterende oppfatninger og teori, og utfordre etablert kunnskap og praksis på dette området»
- «kunne bidra til utvikling av ny kunnskap og av metoder, fortolkninger og/eller dokumentasjonsformer innenfor rettsvitenskapen»
- «ha erfaring med og kompetanse til å gi konstruktiv og kritisk tilbakemelding på andres faglige arbeid, både skriftlig og muntlig»

Alle punkta er langt på veg formulert som generelle ferdigheiter som ligg i det å vere forskar, men kan av den grunn vere vanskeleg å skilje frå neste punkt, som er «generell kompetanse».

5.4 «Generell kompetanse»

Kandidaten skal

- «kunne identifisere relevante forskningsetiske problemstillinger»
- «ha kompetanse til å drive forskning, inkludert å utføre komplekse arbeidsoppgaver og styre prosjekter, og se potensial for tverrfaglige prosjekter»
- «kunne treffe kvalifiserte og informerte valg av egen metodisk posisjon, mulige teoretiske innfallsvinkler og overordnede problemformuleringer»
- «kunne drive forskningsformidling og formidling av utviklingsarbeid gjennom anerkjente nasjonale og internasjonale kanaler»
- «kunne delta i juridiske og rettspolitiske debatter både nasjonalt og internasjonalt»
- «ha kompetanse til å vurdere behovet for, ta initiativ til og drive innovasjon i rettsvitenskapelig sammenheng»

Lista av punkt for både «ferdigheter» og «generell kompetanse» kan vere noko vanskeleg å orientere seg i – den kan verke noko usystematisk. Dette kan skuldast at malane som kvalifikasjonsrammeverket gjev for korleis kvalifikasjonar skal omtalast kan ha ein tendens til å «overstyre» fagspesifikke målsetningar innanfor rettsvitenskapen. Noko av forklaringa på dette

kan vere at slike fagspesifikke målsetningar i (for) liten grad har vore artikulert og diskutert i fagmiljøa. På dette området kan det såleis vere rom for forbetring og utvikling av målsetningane med forskarutdanninga, noko vi kjem nærare inn på etter at vi òg har introdusert det noverande undervisingsopplegget for forskarutdanninga ved Det juridiske fakultetet i Bergen.

5.5 Undervisingsopplegget

Undervisingsopplegget vart i 2019 lagt om slik at det no inneheld ei rekke mindre modular som utgjer hovuddelen av den obligatoriske undervisinga. Desse er meir konsentrerte i tid, normalt over ein periode på (maks) to veker, og er spreidd ut over dei tre første semestera til ein nystarta kandidat. Ein hovudtanke bak den nye “programmeringa” av forskarutdanninga er at kandidaten skal få betre føresetnader for å komme i gang med eige prosjekt og få kopla vitenskapelig teori og perspektiv med eiga forskingsverksemd. Ansvar for modulane er spreidd til ulike kursansvarlege. Slik kjem kandidatane i dialog med ei rekkje seniorar, og desse kan og formidle ulike typar av erfaring med rettsvitenskapelig forskning.

Dei fire første modulane har forma av meir tradisjonell seminar-undervising. Desse er dei følgjande:

1. *Introduksjon til rettsvitenskap og avhandlingsskriving* (3 studiepoeng) gjev ei første innføring i rettsvitenskap. Fokus er på korleis rettsvitenskap relaterer seg til/er annleis enn anna juridisk arbeid og den vitenskapsteoretiske bakgrunnen for det. Modulen gjev eit oversyn over ulike tema og perspektiv rettsvitenskapen, inkludert mange av dei tema som vert teke opp på dei seinare modulane. Modulen forsøker òg å førebu stipendiatane på opplevinga av og utfordringar med å skrive ei avhandling.
2. *Rettslige kilder og rettsvitenskapens metodemangfold* (3 studiepoeng) tek opp ei rekkje perspektiv i rettsvitenskapen i forlenginga av det vanlege juridiske perspektivet på eit rettsleg tema. Mellom anna tematiserer modulen historiske og komparative (samanliknande) perspektiv på rettsreglar. Modulen tek òg opp forskningsetiske sider ved rettsvitenskapelig forskning.
3. *Rettssteoretiske perspektiver i rettsvitenskapen* (3 studiepoeng) er ein introduksjon til rettsfilosofi. Gjennom å ta utgangspunkt i stipendiatane sine prosjekt, vert det

introdusert ei rekke sentrale rettsfilosofiske tema, slik som rettspositivisme og naturrett, og drøfta relevansen av desse.

4. *Rettsvitenskap om empiri* (3 studiepoeng) tek opp empiriske perspektiv i rettsvitenskapen, knytt til mellom anna sosiologiske, samfunnsvitenskaplege og andre empiriske fag sin relevans for rettsvitenskaplege arbeid.

Dei to neste modulane har i mindre grad karakter av tradisjonell undervising og er meir sentrert rundt aktivitet frå stipendiatane sjølve:

5. *Tekstkvalitet* (3 studiepoeng) bygger på ei førelesing om tekstkvalitet, og innsending av større tekstutdrag frå stipendiatane, som stipendiatane så kommenterer i grupper med tanke på struktur, tilgjengelegheit, klarheit osv.
6. *Formidling* (2 studiepoeng) omhandlar formidling av rettsvitenskapleg forskning, og har eit stort innslag av praksis ved at deltakarane gjennom kurset skal utvikle eit formidlingsinnslag basert på eige avhandlingsarbeid, slik som kronikk eller podcast.

Formelt sett har vi òg ein sjuande modul, som inkluderer andre aktivitetar som kandidatane skal gjennomføre:

7. *Rolleforståelse og prosjektutvikling* (3 studiepoeng): Prosjektframlegging for relevant faggruppe tidleg i prosjektet, to gonger deltaking på David Doublet-seminaret (internt årleg phd-seminar), ein gong deltaking på Det nasjonale doktorandseminaret (DNDS).

I tillegg til desse elementa kjem open del (10 studiepoeng), der stipendiatane får sjølv velje seg relevante aktivitetar som gjev øving i akademisk verksemd, og midtvegsevalueringa. Det samla opplegget er søkt visualisert her: [Opplæringsdelen i ph.d.-programmet | Det juridiske fakultet | UiB](#)

Forbetring av programmet føreset ei meir grunnleggande førestilling om kva det er vi i utgangspunktet forsøker å oppnå med forskarutdanninga, noko som vert tema for neste punkt.

6 Målsettingar for eit ph.d.-program: Vår fortolking

6.1 Tre delmålsettingar

Som utgangspunkt forstår vi føremålet med forskarutdanninga som tredelt, knytt til følgande målsetningar:

- a) Utvikle generell akademisk kompetanse til forskning
- b) Fremme arbeidet med avhandlingsprosjektet som kandidaten har som kjerne i sitt eige utdanningsløp.
- c) Sosialisere kandidaten i forskingsfellesskapen.

Der er ein nær samanheng mellom desse tre føremåla. Samstundes kan dei tidvis trekke i noko ulik retning og jamvel motarbeide kvarandre, til dømes dersom kandidaten arbeider med eit smalt avgrensa prosjekt som krev bruk av nye metodiske verktøy som forskingsfellesskapen knapt er kjend med frå før. Ei målsetting for forskarutdanninga må då vere å dekke inn alle tre i tilstrekkeleg grad. Som vi skal sjå, er det samstundes svært nær samanheng mellom desse ulike målsettingane. I dei påfølgande punkta 6.2-6.4 skal vi likevel omtale kvart einskild av desse isolert sett. I tillegg drøftar vi i 6.5 om kontroll av kandidaten og denne sitt prosjekt og/eller ansvarleggjering av kandidaten kan sjåast som eit eige føremål med forskarutdanninga.

Innleiingsvis er det samstundes verdt å presisere at framhevinga av desse målsettingane ikkje gjev svar på korleis desse målsettingane kan *realiserast*, og om formell forskarutdanning er eit nødvendig instrument for å nå måla. Ei målsetting til dømes om å skape akademisk kompetente forskarar kan tenkeleg vise seg å verte like godt realisert ved *ikkje* å ha eit formelt ph.d.-program, og i staden la kandidaten sin eigeninnsats og uformell kontakt med andre forskarar vere dei drivande kreftene. Som utgangspunkt for denne drøftinga har vi berre som premiss det som regelverket synes kvile på: at ei formalisert forskarutdanning er velgrunna å ha og ideelt sett kan tene til å realisere dei nemnte målsettingane. Spørsmålet om korleis målsettingane i røynda kan realisast er i utgangspunktet eit spørsmål som mellom anna krev at vi går nærare inn i den aktuelle fagkonteksten og rammevilkåra for ph.d.-prosjekta og kandidatane som skal gjennomføre dei. I punkt 8 nedanfor skal vi gå noko nærare inn i den tematikken, med utgangspunkt i ph.d.-programmet i Bergen.

6.2 Delmål 1: Utvikle generell akademisk kompetanse til forskning

Forskningsutdanninga er ei utdanning med tanke på ei framtid som forskar eller anna verksemd der forskingskompetansen er av verdi. Den primære målsettinga for forskarutdanninga siktar såleis ut over sjølve avhandlingsperioden og det kvalifiseringsarbeidet som kandidaten arbeider med, og mot nye oppgåver som kan eller må løysast av personar med generell akademisk kompetanse. Den framtidige forskaren vil kunne hamne i ulike forskingskontekstar, roller og utfordringar, noko som tilseier at den generelle danninga som forskar må omfatte den breidda som forskning og livet på forskingsinstitusjonar i dag inneber. For andre handlar det om å nyttiggjere seg av erverva akademisk kompetanse i verksemd utanfor universitetet. Ei minimumsforventing til forskarutdanninga er slik sett at ein skal ha tileigna seg ressursar til å inngå i, erverve seg kompetanse om og utføre forskingsarbeid i ei rekkje ulike samanhengar. Viktige stikkord her er generell akademisk nysgjerrigheit, open og reflekterande haldning til ulike perspektiv og syn, forståing av vitskapleg kunnskapsdanning meir generelt, inkludert både vitskapsteoretiske og vitskapssosiologiske føresetnader for slik kunnskapsdanning, kritisk haldning til etablerte oppfatningar, og evne til sakleg, presis og utførleg argumentasjon.

Eit særleg moment ved den generelle akademiske kompetansen er det vi kan kalle akademisk sosial kompetanse: Det omfattar ikkje berre det å kunne inngå i ein større meiningsfellesskap, med respekt for medforskarar, sakleg kommunikasjon, forståing av skilnaden mellom forskning og forskingsleiing, men òg av det generasjons- og utviklingsaspektet som pregar forskinga: Forskarar står på skuldrane til tidlegare gigantar, men for å kunne gjere det må ein nødvendigvis trække (lett) på dei òg. Det omfattar vidare òg det å forstå verdien av fagfellesskapet og å gjere den verdien til rettleiande for korleis ein handlar i akademisk samanheng. Det heng saman med at vitskapleg kunnskap kan seiast å ha to særlege kvalitetar i form av å vere både avansert og etterprøvd. For begge desse kvalitetane er fagfellesskapen avgjerande: Ingen kan i dag nå avansert kunnskap utan å bygge på premissar og metodar som andre har erverva før ein. Og ingen er ufeilbarlege, slik at den etterprøvinga som ligg i fagfellar sine perspektiv, innspel og kritikk av forskingsarbeid, er avgjerande for at den skal vere så haldbar at den kvalifiserer som vitskapleg.

Dette første momentet om generell akademisk danning har ei side mot å utvide perspektiva kandidaten har med seg frå den aktuelle fagdisiplinen, i vårt tilfelle rettsvitskapen: Det er ei generell akademisk forventing at ein har ei viss forståing for og ikkje minst respekt for andre vitskapsdisiplinar og dei innsiktene forskarar frå andre felt kan oppnå. Rettsvitskapen er så

mangfaldig at element av dette allereie ligg innanfor disiplinen sjølv, i form av underdisiplinar som til dømes rettsøkonomi, rettsosnologi og retts historie. Men at der òg er forskarar som studerer retten utan kopling til rettsvitenskapen i det heile, frå ein fagleg ståstad i til dømes medisin, antropologi eller litteraturvitenskap, og undersøker korleis retten har påverka eller påverkar deira fagfelt, er òg ei viktig erkjenning. Det same er det at der er mange forskarar som ikkje tenker særleg på rett i det heile, men som arbeider med heilt andre spørsmål og metodar – og likevel er del av den same akademiske fellesskapen som rettsvitaren. Denne siste gruppa av forskarar er kandidatar i rettsvitenskap vel kjend med, og van med å respektere, som dei som kan opplyse faktum når konkrete rettsspørsmål skal løysast.

Til den generelle akademiske danninga høyrer også det å opparbeide seg ei medviten oppfatning om kva som har vore, er, og kan vere rolla til den vitenskapsdisiplinen ein sjølv er ein del av. Kva funksjon fyller og kva funksjon bør rettsvitenskapen fylle i samfunnet? Og korleis påverkar oppfatningar om dette kva rettsvitenskapen gjer, kva spørsmål den stiller og så vidare?¹⁶ I og med at retten er eit kraftfullt styringsmiddel for styresmakter kan det til dømes hevdast å vere særleg viktig at forskarar i rettsvitenskap har akademisk fridom til å velje forskingstema og formulere problemstillingane som reiser seg innanfor dette temaet.

To avsluttande poeng knytt til dette første momentet om generell akademisk danning skal òg trekkast fram. For det første er det viktig å understreke at denne første målsettinga i mindre grad er bunden av kandidaten si eiga erkjenningsinteresse. Tvert om, er målsettinga at kandidaten skal sjå ut over eige prosjekt og erkjenningsinteresse: Særleg for kandidatar med ei snevert eller låst erkjenningsinteresse, som i rettsvitenskapen typisk kan vere ei strengt og snever dogmatisk interesse, kan det vere særleg viktig at forskarutdanninga bidrar til ei breiare og meir open erkjenningsinteresse, eller i alle fall forståing av at andre kan ha det. For det andre bør det understreka at det å framheve dette momentet som *generell* akademisk kunnskap ikkje må forståast som at det er irrelevant for det konkrete prosjektet. Tvert om er utgangspunktet at jo betre den generelle akademiske kompetansen vert utviklast og jo meir

¹⁶ For historiske perspektiv på denne tematikken, sjå til dømes Dag Michalsen, «Universitetsjuristene og nasjonen – Operasjonell rettsforskning 1800–2000», *Nytt Norsk Tidsskrift* 22 (3) (2005) s. 312–323.

medviten forskaren blir om kva rolle rettsvitskapen kan ha, jo sterkare vert føresetnadane for å løyse den konkrete forskingsoppgåva ein arbeider med òg.

6.3 Delmål 2: Fremme arbeidet med avhandlingsprosjektet som kandidaten har som kjerne i sitt eige utdanningsløp

Det andre hovudføremålet vi vil trekke fram er understøtte det konkrete avhandlingsprosjektet til kandidaten. Dette føremålet er noko annleis enn det føregåande: Momentet med den generelle akademiske danninga kan tilseie fokus på spørsmål og tema som den aktuelle kandidaten i utgangspunktet kan ha liten interesse for. For dette andre momentet vil det derimot i større grad vere tale om aktivitetar og øvingar som bidreg til (betre) løysing av den forskingsoppgåva det kandidaten spesifikt arbeider med. Med det kjem det eit meir individuelt moment inn i forskarutdanninga.

Sjølv om det å understøtte det aktuelle avhandlingsarbeidet kan trekke i anna retning enn det føregåande momentet med generell akademisk kompetanse, er det igjen grunn til å understreke den gjensidige relevansen og samspelet mellom (utvikling av) den generelle kompetansen og arbeid med det konkrete prosjektet: Sjølv om forskarutdanninga ikkje kan vere låst til eller avgrensa til det som kandidaten sjølv er oppteken av, er det samstundes klart at kandidaten si interesse og vilje til å tileigne seg ny kunnskap gjerne vil vere sterkt forbunde med det aktuelle prosjektet kandidaten skal løyse. Dette emnet er som oftast valt, eller i alle fall i ein viss mon innretta, ut frå fagleg interesse. Kandidaten vil dessutan ofte ha ei sterk strategisk interesse i å fullføre avhandlinga og i at den skal bli anerkjend som god av fagfellar. Begge deler er gode utgangspunkt for å dyrke refleksjon omkring rettsvitskapen sitt føremål, karakter og metode og slik sett til å tene delmål 1 omtalt ovanfor. Avhandlinga er då òg kjerneelementet i forskarutdanninga som eit heile, som det som vedkommande til sist vert prøvd gjennom (med komitéinnstilling og disputas). Fullført avhandling er då òg prøvet på eit fullført utdanningsløp og erverv av forskarkompetanse.

Det er med andre ord ikkje grunn til å sjå dette momentet med å fremme det konkrete avhandlingsarbeidet som motsetnad til utvikling av kandidaten sin generelle akademiske kompetanse. Grunnen til dette er også eit anna omsyn, knytt til fagdisiplinen i seg sjølv og avhandlinga si betydning for denne: Ph.d.-avhandlingar er ein sentral del av vitskapane si sjølvfornyng. I til dømes rettsvitskapen har det lenge vore ei etablert oppfatning at nettopp

ph.d.-avhandlingane utgjer nokre av dei viktigaste nye impulsane i disiplinen.¹⁷ Det er såleis verdt å løfte fram betydinga av avhandlingsproduktet i seg sjølv, og ikkje berre verdien av å skape ein god forskar for framtidig virke i vitskapskonteksten eller eventuelt anna samanheng. I så måte kan forskarutdanninga seiast å representere og yte innsats for disiplinen si kollektive interesse av det løftet som ei god avhandling vil innebere for faget.

I stor grad vil altså delmål 1 og 2 trekke i same retning. Uavhengig av nærare grunngeving tilseier synspunkta ovanfor til dømes at element av forskarutdanninga skal ha fordjuping i til dømes metodiske aspekt og utfordringar som er særleg relevante for dei avhandlingsskrivande. Det kan òg tilseie at der er element av valfridom i undervisingsopplegget, slik at den einskilde kandidaten får rom for å gjere eigne val og skaffe seg fordjupa kompetanse på området som vedkommande opplever som relevant for seg.

Samstundes er det heller ikkje til å kome frå at det kan oppstå spenningar mellom det å fremme kandidaten sitt eige prosjekt og interessa av å utvikle den generelle akademiske kompetansen til kandidaten. Slike spenningar kan til dels handle om vektlegging og disponering av tid for kandidaten sjølv og til dels handle om institusjonen og fagmiljøet sine interesser. I dyrkinga av disiplinen si interesse i det nye faglege tilskotet kan ein lett kome til å «ta over» arbeidet med å formulere problemstilling, utvikle synspunkt og på anna måte intervensere i kandidaten sin eigen forskingsprosess. Det kan (men må ikkje nødvendigvis) vere negativt for kandidaten si eiga utvikling. I forlenginga er vektlegging av dette momentet òg særleg sårbart for å la ph.d.-utdanninga verte «kolonisert» av ein enno meir instrumentell rasjonalitet der fokus vert på institusjonen sine universitetspolitiske interesser knytt til gjennomføring, rapportering, måltal, og finansiering.

6.4 Delmål 3: Sosialisering av kandidaten i forskingsfellesskapen.

Begge dei to første delmåla heng nært saman med det tredje, som omhandlar det å sosialisere vedkommande inn i forskarkonteksten. Kvar fagkontekst har sin eigenart, og det å verte forskar er (frå eitt perspektiv) å integrere seg i ein (eller fleire) slike fagkontekstar. Der

¹⁷ Innanfor andre disiplinar kan det i større grad òg vere tale om til dømes rettleiar si interesse i å få forskingsresultata ferdig som grunnlag

dei to andre føremåla som vi har omtala er å forstå som i stor grad verdiar og evner nokon kan ha, er dette tredje målet av meir sosial art: Det handlar om å ha teke seg gjennom den prosessen som det er å etablere faglege relasjonar, vere med på seminar og andre aktivitetar innanfor fagmiljøet og så vidare. Det kan ha aspekt av både generell akademisk danning og av å skape viktige ressursar for det aktuelle avhandlingsarbeidet, og er såleis felles for dei to andre. Men der er i tillegg ein særleg grunn til å skilje ut dette som ei eiga målsetting: Vi veit at ph.d.-kandidatar er i ein sær eigen situasjon. Dei har ikkje den faglege, sosiale eller stillingsmessige tryggleiken som ein fast tilsett med fullført grad vil ha. Tilknytingspunkt slik som rettleiarforhold og forskargruppe kan variere i kvalitet og omfang. I perspektiv av det kan det hevdast at ph.d.-utdanninga har ein eigen verdi som tilknytingspunkt og møtestad gjennom ph.d.-løpet. Dette momentet underbygger i så fall det å ha høg grad av seminaraktivitet, til dømes i form av ph.d.-seminar. Sett i samanheng med dei kan det òg handle om støtte opp om at ph.d.-kandidatane utviklar kontakt med fagmiljøa, både dei spesifikke fagmiljøa som dei er aktive i (til dømes eit nordisk nettverk i rettshistorie) og institusjonane dei oppheld seg i (det aktuelle juridiske fakultetet dei er tilsette på).

6.5 Kontroll og ansvar?

Eit anna spørsmål er om dei primært institusjonelle omsyna til kontroll av ph.d.-kandidaten og prosjektet sin progresjon kan seiast å vere eit føremål med forskarutdanninga. Det er openbert at forskarutdanninga bygger på ein føresetnad om at avhandlingsprosjektet skal gjennomførast, og at der i dag er element av kontroll i det løpet som den einskilde ph.d.-kandidaten skal gjennom. Den obligatoriske midtvegsevalueringa er eit døme på det, som i namnet nettopp er ei «evaluering» av status for prosjektet ved halvtid. Samstundes kan det argumenterast for at evna til å fullføre eit forskingsprosjekt i seg sjølv er ei viktig evne å erverve seg som del av det å verte forskar. I tillegg er det ofte òg slik at det som til sist er eit kontroll- eller evalueringstiltak, kan vise seg å vere produktivt som ressurs for avhandlingsarbeidet ph.d.-kandidaten gjer, noko midtvegsevalueringar ofte vert i kraft av den (ytterlegare) ekspertkompetansen som her kjem inn i prosjektet og tilsvarande negativt om midtvegsevalueringa ikkje er kalibrert for sitt føremål.

I denne samanhengen ser vi det som viktig å skilje mellom kontroll i to ulike relasjonar: Det eine er fagleg kontroll, relatert til at faglege og etiske krav og standardar vert ivareteke i

prosjektet. Det er på mange vis den negative sida av dei føregåande momenta, og såleis ei naturleg målsetting for ph.d-programmet: Ph.d.-programmet skal, saman med rettleiaren særleg og fagmiljøet meir generelt, bidra til å sikre at den forskinga som vert utvikla (og forskaren bak den), har tilstrekkeleg høge faglege standardar til å kvalifisere som vitskap(ar). At det kan vere diskusjon om kva desse standardane eigentleg er, er ei anna sak. Og visse slike, slik som vitskapsetiske standardar, er det lite rom for diskusjon og institusjonell autonomi, jf. lov om behandling av etikk og redelighet i forskning av 2006.

I den andre relasjonen handlar kontroll meir om institusjonelle krav og forventingar knytt til gjennomstrømming, arbeidskontrakter og så vidare. Slike institusjonelle behova knytt til institusjonell kontroll av framdrift bør etter vårt syn ikkje reknast som eit eige føremål med forskarutdanninga i seg sjølv: For ph.d.-programmet bør snarare føremålet forståast som å dyrke fram *ansvar* hjå ph.d.-kandidaten til å kunne fylle forskaroppdraget på ein adekvat måte, mellom anna med tanke på den samfunnsmessige rolla og dei ressursane som samfunnet investerer i forskning. Målsetninga må slik sett først og fremst vere å utvikle haldningar og arbeidsmåtar hjå den einskilde som gjer kontrollen «overflødig», knytt til forståing av samfunnsmessig og institusjonell rolle og ansvar på universitetet. Det synspunktet er ikkje det same som at der er legitime institusjonelle grunnar til å drive kontroll med ph.d.-prosjekt. Men desse bør forståast som *eksterne* for forskarutdanninga, i meininga institusjonelle rammer for kandidaten si deltaking i forskarutdanninga som vert tilbydd.

7 JUREVAL om forskarutdanninga i rettsvitskap i Noreg

På bakgrunn av dei premissane som er lagt ut så langt, vender vi oss no til den omfattande nasjonale evalueringa av rettsvitskapleg forskning i Noreg, kjent som JUREVAL frå 2021. Dei tre rettsvitskaplege fakulteta ved UiO, UiT og UiB, og Universitetet i Sørøst-Noreg, Universitetet i Agder, Høgskulen i Innlandet og Handelshøgskulen BI var med i evalueringa.

JUREVAL fortel oss at norsk rettsvitskap er eit solid felt med jamt over høg kvalitet på forskinga. Komiteen let særleg vel om rettsvitskapleg forskning sin effekt på- og relevans for samfunnet, og meiner at norsk rettsvitskap på ein framifrå måte oppfyller sitt samfunnsoppdrag. Samstundes påpeiker komiteen at det er rom for å gjere norsk

rettsvitenskapleg forskning meir tilgjengeleg for eit internasjonalt publikum. Det er også eit potensiale innanfor rettsvitenskapen for å jobbe meir komparativt og tverrvitenskapleg.

Når det gjeld ph.d.-programma blei følgjande aspekt vurdert: “The evaluation considers the capacity and quality of PhD training. Relevant topics include the institutional context of the PhD programmes, the programme content and structure, supervision and guidance of PhD candidates in relation to the job market, duration, success rate, exit numbers, and career prospects (nasjonal rapport s.9).” Dei tre ph.d.-programma innan rettsvitenskap i Noreg (ved UiO, UiT og UiB) vert skildra som generelt godt strukturerte og at dei gir ein god introduksjon til academia, både nasjonalt og internasjonalt. Det vert understreka at innlemming av ph.d.-kandidatane i gode forskingsmiljø er viktig. Rapporten viser at korleis og i kor stor grad kandidatane blir inkludert i fagmiljøa er knytt til fagområde og tradisjonar innan desse. Dei forskingsmiljøa som av ph.d.-kandidatane blir vurdert som inkluderande og stimulerande har det til felles at dei er av ein viss størrelse og er internasjonalt orientert. Dette er ein av grunnane til at komiteen føreslår at samtlege institusjonar reduserer talet på forskargrupper til færre og større einingar. Komiteen meiner for mange små forskargrupper på lang sikt vil kunne gå utover kvaliteten på forskinga og på rettleiinga som kandidatane får. Når eit fagområde er avhengig av eit fåtal aktive forskarar, kan forskinga fort bli individuell, og det kollektive og dynamiske som er viktig for fagutviklinga fell bort. Ein annan grunn til at dei føreslår færre og større forskargrupper er for å skape sterkare forskarfellesskap som vil kunne bidra til større grad av eksternfinansierte prosjekt, noko som igjen vil stimulere til større rekruttering av ph.d.-kandidatar og oppbygging av miljøa på sikt.

Ordninga med hovud- og medrettleiar blir trekt fram som særskilt for Noreg i internasjonal kontekst og komiteen er imponert over ressursane som blir brukt institusjonelt på å følgje opp ph.d.-kandidatane med rettleiarteam. Kvaliteten på rettleiinga blei av komiteen vurdert som høg. Elles nemner rapporten også at:

- Finansieringsmoglegheiter for ph.d.-kandidatar generelt er gode. Det vi seie at det per 2021 lysast ut tilfredsstillande mengder ph.d.-stipend over grunnbevilgninga.
- Det finst gode samarbeidsnettverk mellom universiteta i ph.d.-fasen som gir kandidatane moglegheit til å bygge nettverk.
- Institusjonane ser verdien av at kandidatane publiserer i løpet av ph.d.- perioden. Komiteen ser at publiseringserfaring er viktig for vidare karriere, men åtvarer om at

publiseringsaktivitet og anna aktivitet kan gå utover høg kvalitet på avhandlingane. Ved sampublisering understrekar komiteen at det er svært viktig at ph.d.-kandidatane vert korrekt krediterte.

I tillegg til den nasjonale rapporten fekk kvar deltakande institusjon ein lokal rapport. I denne får UiB skryt for å integrere ph.d.-kandidatane i fagmiljøa. Kandidatane har ofte primær tilknytning til ei forskargruppe som tek ansvar for både sosiale og faglege aspekt i ph.d.-perioden. Komiteen trekk fram forskarlinja som viktig for rekruttering til og utviklinga av ph.d.-programmet. Rapporten viser også at det er god rekruttering frå ph.d.-nivå til vidare akademisk karriere. Om lag 40% av ph.d.-ane vert verande ved fakultetet etter fullført program, medan om lag 30% går til andre forskingsinstitusjonar og 30% arbeidar utanfor academia i relevante stillingar i privat og offentleg sektor. Observasjonane frå rapporten fortel oss at den høge rekrutteringsprosenten frå ph.d. til vitskapeleg posisjon gjer at fakultetet kan drive langsiktig rekruttering med tanke på fagleg utvikling og undervisningsbehov i dei ulike disiplinane.

Hovudinnspelet til komiteen handlar om rettsvitskapens utviklingspotensial på tvers av disiplinær, nasjonalt og internasjonalt. Komiteen trekk fram at dei norske rettsvitskapelege miljøa manglar ei felles forståing av kva rettsvitskap er og kva som kjenneteiknar høg internasjonal kvalitet i forskinga. “They should articulate what characterizes research quality at different levels and in different forms, and identify what they consider the best conditions for producing research of the highest international quality (nasjonal rapport, s. 44).” I vurderinga av institusjonane sine innsende bidrag på forskningstekstar av “høg kvalitet”, fann komiteen at det er stor variasjon i kva som vert rekna som høg kvalitet. Det var både eit sjanger- og kvalitetsspenn i tekstane, der nokre av dei var grunnleggande deskriptive, medan andre var teoretisk og metodologisk nyskapande og av høg vitskapeleg kvalitet i internasjonal målestokk. Spennet i oppfatninga av kvalitet reflekterer at rettsvitskapen rommar ulike ambisjonar: Kombinasjonen av å vere ei “forklarande” vitskap med tette koplingar til samfunnet og rettsinstitusjonane, og samstundes ei “utforskande” vitskap med tverrfaglege koplingar og med særleg fokus på framtidig rettsleg regulering, viser bredde i nedslagsfelt og målgruppe for forskinga. Komiteen meiner at eigenarten til norsk rettsvitskap kan bli endå tydelegare om ein i større grad forskar og formidlar ut i frå prinsippa om originalitet i konsept, teori, empiri

og/eller metode, gjennomslagskraft på eit gitt eller fleire forskingsområde og tydelegare forankring i *state-of-the art*.

Komiteen sett søkelyset på rettsvitskapens ekspansjonsmoglegheit både i forskinga på gjeldande rett og i den forskinga som er meir mangefassetert og perspektivrik. På denne måten bryt komiteen med ideen om at det i rettsvitskapen mest er «advantages of lagging behind» når det gjeld evaluering av forskinga.¹⁸ Evalueringsregime dei siste ti-åra har hatt eit aukande prosjekt-, publiserings- og siteringsfokus med forenkla indikatorar som i seg sjølv blir kvalitetsmål. Indikatorar som h-index, Journal Impact Factor og talet på eksternfinanserte prosjekt har ikkje treft rettsvitskapleg forskning, og forskingsaktiviteten kan seiast å ha gått under radaren og har kunne utvikle seg på eigne premiss. Dette gir handlingsrom og moglegheit til å dyrke eigenart, men manglande rammar og forståing for rettsvitskap som eigen vitskapsdisiplin har også gjort det vanskeleg å vinne fram med rettsvitskapleg forskning i dei beste internasjonale tidsskrifta og i prosjektsamanheng ved søknad om eksterne forskingsmiddel. JUREVAL var ein pilot for utprøving av ein ny evalueringsmodell der vurderinga gjekk frå å vere indikator-styrt til fagfelle-styrt og der konteksten for forskingsaktiviteten og eigenarten spelte ei større rolle.

Med ei fagfellevurdering som overordna fokuserer på forståinga og implementeringa av høg kvalitet i forskingsaktiviteten, har JUREVAL opna opp for ein samtale om rettsvitskapens progresjon. Sjølv om ph.d.-programmet ikkje blir omtala spesifikt i gjennomgangen av forskinga sin kvalitet, observerar vi at dei aspekta som komiteen peikar på som sentrale for ein potensiell ekspansjon av rettsvitskapen er i tråd med utviklinga av ph.d.-programmet ved fakultetet dei siste ti åra. Vidare har omlegginga av undervisningsopplegget i 2019 gitt meir plass til overordna tverrfaglege perspektiv, metodemangfald, rettsvitskapens vitskapsteori og teoretisk stringens. Programmet har blitt meir internasjonalt retta, og fokuserer på å drøfte og artikulere rettsvitskapens rolle i vitskapen og samfunnet. Vidare går programmet på tvers av rettsdisiplinane og bind slik sett saman forskingsperspektiva i dei ulike forskargruppene. I så høve kan vi seie at ph.d.-programmet er i forkant av utviklinga: I staden for å vere mottakar

¹⁸ van Gestel, Rob & Andreas Lienhard (red.) 2020. *Evaluating Academic Legal Research in Norway*. Elgar publishing

av ei bestemt forståing og utøving av rettsvitskapen, kan programmet bli sett på som ein premissleverandør til utviklinga av rettsvitskapen. Programmet er òg ein arena som inviterer til samtale og fellesskap mellom unge akademikarar med nye perspektiv og problemstillingar og erfarne akademikarar med internasjonale karrierar. Sett i lys av kva JUREVAL forventar av rettsvitskapen i Noreg, bør ikkje diskusjonen handle om korleis vi handterer forskarutdanninga i rettsvitskapen, men, iallfall frå UiB sitt perspektiv, korleis vi integrerer og nyttar ph.d.- utdanninga i forskingsaktiviteten og i utviklinga av den fagleg-kritiske kulturen ved fakultetet.

8 Sjølvevaluering og vidareutvikling av eit ph.d.-program

8.1 Nokre erfaringar hausta så langt etter ombygginga av ph.d.-programmet

Sjølv om det her omtalte ph.d.-programmet er relativt nytt, er nokre erfaringar allereie hausta. Vi vil trekke fram særleg følgande erfaringar som viktige: For det første verkar det generelt tenleg å legge til rette for at stipendiatane kjem tidleg i gang med avhandlingsskriving, tekstproduksjon særleg, òg med tanke på å skape betre samspel mellom undervisinga og utvikling av avhandlingsprosjektet. For det andre er konsentrasjon i mindre og meir spissa modular heldig med tanke òg på å gjere det som lett kan verke som ein abstrakt og krevjande tematikk meir tilgjengeleg. For det tredje er det at ansvaret for modulane er spreidd ut over ulike fagansvarlege, eit gode. Det gjer opplegget mindre sårbart samanlikna med tidlegare ordning, der to til tre fagpersonar hadde ansvaret for all undervisinga, noko som mellom anna innebar ein risiko for fråfall og for at visse fagperspektiv vert for dominante. Det er dessutan i seg sjølv eit gode at fleire personar, med ulike fagperspektiv, får eigarskap til programmet. I tillegg får stipendiatane møte ein større flora av fakultetet sine forskarar (fleire av modulane trekk i tillegg inn andre fagpersonar, både på fakultetet og utanfor i undervisinga), noko som er gode med tanke på målsettinga om sosialisering av kandidatane og det «rollemodell»-elementet som gjer seg gjeldande der. Samstundes er der openbert rom for forbetringar i det opplegget som er gjort. I den samanhengen er det nærliggande å peike på nokre meir strukturelle eller kontekstuelle føresetnader og utviklingstrekk av relevans for den vidare utviklinga av ph.d.-programma i rettsvitskap.

8.2 Strukturelle og kontekstuelle føresetnader og utviklingstrekk for ph.d.-program i rettsvitenskap

Korleis dei i punkt 6 nemnte føremåla med forskarutdanninga bør prioriterast og kva undervisningsopplegg som er tenleg i så måte, avhenger som vi har vore inne på, av forskingsdisiplinen og av rammevilkåra for ph.d.-prosjekta og kandidatane. I den samanhengen vil vi trekke fram dei følgande føresetnadane og utviklingstrekk som viktige for vidareutviklinga av ph.d.-programma i rettsvitenskap.

Masterstudiet i rettsvitenskap har lenge hatt karakter av å vere ei profesjonsutdanning utan større element av utprega forskarutdanning innbakt i seg. Endringar i studieprogram og forskarlinja ved fakultetet, som framheva i JUREVAL, kan bidra til å endre på det, men tilfellet vil likevel ofte vere at fleirtalet av kandidatar kjem til ph.d.-programmet utan særleg vitenskapleg trening og erfaring i forskning. Ambisjonar om styrking av forskingsaspektet ved masterstudiet generelt står dessutan i fare for å bli motarbeidd av den auka massen av og kompleksiteten i rettsleg regulering og kjeldemateriale. Kompleksiteten kan føre til stadig større press på å basere undervisinga på oversikter og sentrale reglar, med påfølgande mangel på djupare analyse i masterstudiet. Dette vil kunne gje eit dårlegare startpunkt for forskingsverksemd i framtida.

Samstundes skjer det endringar i fagkonteksten som er relevant, ikkje minst den stadige differensieringa mellom fleire ulike fagperspektiv og den stadig større oppdelinga av rettsvitenskapen som følgjer med. Rettsvitenskapen har lenge vore delt inn etter fagområde, slik som avtalerett, forvaltningsrett, erstatningsrett og strafferett, men forskingsspørsmåla som skal løysast går svært ofte på tvers av desse skiljelinjene. Det er dessutan meir diskusjon om metodemangfaldet i disiplinen og korleis til dømes ulike metodar som rettsdogmatikk, rettshistorie, komparasjon og ulike empiriske metodar kan utfylle kvarandre. Den faglege spesialiseringa og metodiske fragmenteringa kan skape større avstand og kommunikasjonsutfordringar mellom ulike delar av rettsvitenskapen. Desse utfordringane vert særleg synlege i prosjekt med utgangspunkt i internasjonal rett og kandidatar med ikkje-nordisk bakgrunn og breiare metodiske tilgangar. Alle desse utviklingstrekk har mange styrker ved seg, men inneber gjennomgåande òg ei utfordring for ideen om ein samla – fagleg og språkleg – rettsvitenskap. I forlenginga av det kjem utfordringar for den forskarutdanninga

som skal kommunisere den ideen og innhaldet i den for kandidatar med ulike prosjekt, erkjenningsinteresser og kanskje òg sosial, kulturell og språkleg bakgrunn.

Pågåande endringar i rammevilkåra for ph.d.-prosjekta må også nemnast som ei utfordring. Her er det særleg grunn til å trekke fram dei stadig større krava om gjennomføring og fullføringa av ph.d.-prosjekta. Stadig større obligatoriske element, forventingar og tilbod av aktivitetar skal naturlegvis bidra til å sikre dette, men kan ha motsett effekt. Velmeina og tidvis velgrunna som dei ulike krava og aktivitetane kvar for seg kan vere, kan dei òg verte hemmande og motverke dei målsettingane som ph.d.-løpet skal ivareta.

Alt det som er trekt fram her, er viktige bakgrunnsfaktorar for kva retning og innretting framtidige ph.d.-program skal ha.

8.3 Retninga for framtidige ph.d.-program i rettsvitskap

Slik vi ser det, inviterer utviklinga av rettsvitskapen til at ph.d.-program i rettsvitskap i større grad må gje opp ideen om å gje inngåande kunnskap om og trening i dei mange ulike forskingsperspektiva, disiplinane og metodane som i dag kan finnast i rettsvitskapen. Målsettinga på dette punkt bør først og fremst vere å gje eit oversyn over rettsvitskapen som mangfaldig forskingsdisiplin. Det reknar vi i seg sjølv for å vere eit viktig element i ph.d.-utdanninga då det bidreg til å oppretthalde rettsvitskapen som disiplin: Særleg i lys av den pågåande differensieringa innanfor fagkonteksten, bør det vere ei målsetting for ph.d.-utdanninga å bidra til at forskingsperspektiv og forskarar kan forstå kvarandre og kommunisere på tvers av slike ulike fagperspektiv. Det er ikkje rom for å gå nærare inn på grunnane til det vi tek som ei sentral premiss om at rettsvitskapen bør forståast som ein einskap og dei grunnane som tilseier det, slik som den kunnskapen og som dei ulike rettsvitskaplege disiplinane har å tilby kvarandre og den særlege institusjonelle samlokalisering av desse til juridiske fakultet i Noreg.

Ut over det å gje eit slikt grunnleggjande oversyn, bør nærare fordjuping i bestemte forskingsperspektiv og metodar skje gjennom kandidaten sitt eige arbeid med avhandlinga, dialog med rettleiar og fagmiljø, midtvegsevaluering og eventuelle valfrie element i forskarutdanninga. Med tanke på det siste, må tilbodet kome frå fagmiljøa sjølve, til dømes i form av kurs i rettshistorisk, komparativ eller rettssosiologisk metode. Gjeve storleiken på

rettsvitenskapen i Noreg (og Norden) må slike gjerne vere tilbod for eller samarbeid mellom fleire ulike fakultet.

I så måte er vår oppfatning at utviklingstrekk i rettsvitenskapen og dei ulike føresetnadene for den og ph.d.-prosjekt i den, som omtala ovanfor i punkt 8.2, tilseier ei større vektlegging i ph.d-programmet på delmål 1 som handlar om omsynet til utvikling av kandidaten sin generelle akademiske kompetanse, som rettsvitenskapleg forskar, og på delmål 3 knytt til sosialisering av ph.d.-kandidaten, enn på delmål 2 som handlar om å bidra til utvikling av det konkrete prosjektet kandidaten arbeider med. Vår grunngjeving for dette er at den faglege spesialiseringa gjer fagmiljøa betre rusta til å gje kandidaten den nærare kunnskap om og trening i forskingsfronten, kjeldegrunnlag og metode som ph.d.-prosjektet aktualiserer enn det ei – for rettsvitenskapen samlande – ph.d.-utdanning kan gjere.

Ph.d.-programmet er etter vårt syn meir eigna til å bidra til fokus på dei meir generelle akademiske normene, verktøya og grunnleggjande forskningsetiske prinsippa, som òg gjeld for rettsvitenskapen. Desse er sentrale for utvikling av kandidaten sin generelle akademiske kompetanse, og er slik sett velgrunna å legge vekt på i seg sjølv. Det er ikkje minst tilfelle innanfor ein fagkontekst som rettsvitenskapen, der som nemnt ei profesjonsutdanning utgjer bakgrunnen for majoriteten av kandidatane. Fokuset på desse generelle akademiske normene og verktøya kan samstundes lett forsvinne eller i alle fall tonast ned i meir fagspesialiserte kontekstar, slik som rettleiing og forskargruppene som kandidaten er verksam i, noko som tilseier at den generelle ph.d.-utdanninga bør ta særleg ansvar for det. Det bidreg i sin tur til at kandidaten får kompetanse til å verke i ein større forskingskontekst, både innanfor rettsvitenskapen og i møte med forskarar frå andre vitenskapsdisiplinar på universitetet.

Etter vårt syn bør altså ph.d.-programma i rettsvitenskap ytterlegare styrkast mot vektlegging av delmål 1. Realisering av det kan skje på ulike vis. Med utgangspunkt i det programmet som er utvikla så langt ved Det juridiske fakultetet i Bergen, ser vi potensiale for å vidareutvikle trekket av eit slags «livsløp» for eit forskingsprosjekt. Det kan gje ein naturleg inngang til å vidareutvikle og presentere for kandidatane forskarutdanninga, med fokus på å identifisere dei ulike premissane og ferdigheitene som trengs for å gjennomføre forskinga. Element av eit slikt livsløp kan allereie seiast å avspegle seg i UiB-forskrifta sin § 10-1, om krav til avhandlninga, der det talast om «problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform». Enno meir kronologisk og systematisk kan til dømes eit slikt «livsløpet» framstillast slik:

1. Innføring i forskingskonteksten
2. Identifisering og utforming av problemstilling
3. Prosjektetablering, inkludert forskingsfinansiering
4. Utvikling av teoretisk rammeverk
5. Materialinnsamling og arbeid med materialet
6. Skrivning av tekst
7. Ferdigstilling og formidling av forskning

Det er mogleg at eit slikt perspektiv kan vere nyttig for å vidareutvikle og synleggjere føremålet med og den indre strukturen i forskarutdanninga betre. Eit slikt livsløp kan i alle fall tenkast å kunne vere utgangspunkt for ei gjennomarbeiding av både læringsmåla og undervisingsmodulane som omtala ovanfor.

Samstundes må det erkjennast at det å ta til seg og utvikle forståing av desse meir generelle aspekta ved forskning krev både tid og modning, og skjer best i nært samspel med kandidaten sin eigen forskingsprosess og utvikling av og refleksjon rundt denne. I så måte bør opplegget leggest opp slik at det vert mogleg å kome attende til og vidareutvikle denne generelle tematikken på seinare stadium i ph.d.-prosessen til kandidaten. Det kan tenkast skje som frivillige tilbod som kandidaten kan velje som del av sitt individuelle løp, med utgangspunkt i korleis prosjektet så langt har utvikla seg. På den måten kan ein få eit stadig større samspel mellom kandidaten si utvikling av sin eigen generelle akademiske kompetanse og det andre delmålet som vi har peika på innleiingsvis, det vil seie omsynet til å understøtte det konkrete avhandlingsprosjektet som den framtidige forskaren har som kjerne i utdanningsløpet sitt.



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 11/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Ph.d.-kurs-pilot i vitenskapsteoretisk fordjuping og analyse

Det juridiske fakultet vil gjennomføre ein pilot for eit nytt ph.d.-emne i *vitenskapsteoretisk fordjuping og analyse* i 2024. Emnet skal vere eit supplement til den vitenskapsteoretiske undervisninga som i dag inngår i dei obligatoriske emna i opplæringsdelen av ph.d.-programmet. Piloten er utvikla i samarbeid med Senter for vitenskapsteori gjennom prosjektet *Rettsvitenskap for ei ny tid: Nye vitenskapsteoretiske og tverrfaglege utfordringar* finansiert av [humaniorastrategien](#).

Bakgrunn

Introduksjonen av eit frittstående vitenskapsteoretisk emne i samarbeid med Senter for vitenskapsteori, er eit ledd i vidareutviklinga av ph.d.-programmet etter omlegginga i 2019. Før 2019 var ph.d.-opplæringa organisert i ei Grunnlinje og ei Perspektivlinje. Grunnlinja gav overordna innføring i rettsvitenskap med særleg relevans for rettsdogmatiske avhandlingar. Perspektivlinja supplerte med andre perspektiv, slik som rettshistorie og rettssosiologi. Samla utgjorde kursa 30 studiepoeng og dekkja eit semester med arbeid. Ei utfordring med denne ordninga var at omfanget av den obligatoriske undervisninga stal tid frå avhandlingsarbeidet og gjorde óg at kandidatane kom seint i gong med å skrive på eiga tekst.

Etter omlegginga i 2019 består hovuddelen av den obligatoriske undervisninga av mindre modular. Desse er konsentrerte i tid, normalt over ein periode på (maks) to veker, og er spreidd ut over dei tre første semestra til ein nystarta kandidat. Slik skal kandidatane ha betre forutsetningar for å kome i gong med avhandlingsprosjektet og få vitenskapleg teori og perspektiv med i eiga forskingsverksemd. Modulane har ulike kursansvarlege, slik at kandidatane kjem i dialog med ei rekke seniorar som kan formidle ulike typar erfaring med rettsvitenskapleg forskning. Den obligatoriske undervisninga utgjør 20 studiepoeng.

I dagens ordning tilbyr ikkje fakultetet emne etter midtveisevalueringa. Kandidatane kan i andre halvdel av stipendiatperioden supplere dei obligatoriske emna med kurs og konferansar som etter godkjenning kan inngå i dei 10 "opne" studiepoenga, men i hovudsak går tida etter midtveisevaluering til å skrive på avhandlinga.

Piloten presentert i denne saka er utvikla med tanke på dei kandidatane som ønskjer å ta eit avhandlingsnært kurs i siste del av ph.d.-perioden. Piloten har blitt utvikla gjennom prosjektet *Rettsvitenskap for ei ny tid: Nye vitenskapsteoretiske og tverrfaglege utfordringar*, i samarbeid med Senter for vitenskapsteori.



UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Senter for vitskapsteori har gjennom 35 års forskning, formidling og undervisning bygt opp fakultetsvise læringsarenaer for vitskapsteoretisk, forskningsetisk og tverrfagleg refleksjon ved UiB. Det gjeld i særleg grad dei obligatoriske ph.d.-kursane i vitskapsteori og etikk ved MatNat, Psykfak, SV og HF, og meir nyleg med Masterprogrammet i berekraft, der rettsvitskaplege perspektiv inngår som ein viktig del.

Ved Det juridiske fakultetet er element av vitskapsteori bakt inn i delar av den obligatoriske opplæringsdelen i ph.d.-programmet, utan at det per i dag ligg eit formalisert samarbeid med Senter for vitskapsteori i botn.

Den faglege bakgrunnen for å utforske moglegheitene for å styrke dei vitskapsteoretiske elementa i ph.d.-utdanninga og etablere eit samarbeid med Senter for vitskapsteori er særleg knytt til utvikling i rettsvitskapen. Rettsvitskap har dei siste åra utvikla seg frå ein disiplin sentrert rundt juridisk argumentasjon, til ein større 'metodologisk pluralisme', der empiriske tilnærmingar i større grad bidreg til kunnskapsdanninga med fokus på retten som samfunnets viktigaste normsystem. Ein dimensjon som stadig blir viktigare for rettsvitskapen og samfunnet er studiar knytt til framtidig rettsleg regulering. Samfunnsutfordringar som fornybar energi, migrasjon, bioteknologi, digitalisering, samfunnsstryggleik, klimagassutslepp, psykisk helsevern med vidare, inviterer til ny regulering samstundes som vilkåra for god og kunnskapsbasert regulering vert stadig meir kompleks og krevjande. I tråd med at samfunnsutfordringar og relaterte reguleringsspørsmål har fått større merksemd, mellom anna gjennom FN sine berekraftsmål, har slike spørsmål også fått stadig større plass i rettsvitskapen. Det avspeglar seg i doktorgradsprosjekt og anna forskning, men utan at denne sida av disiplinen har fått tilfredsstillande metodisk avklaring. Tradisjonelle juridiske perspektiv strekk ikkje til her: Utviklinga medfører nye metodiske utfordringar for disiplinen, som berre kan handterast gjennom metodisk og vitskapsteoretisk refleksjon.

Prosjektet har hatt ein treledda prosess for å etablere eit fagleg og institusjonelt samarbeid med Senter for vitskapsteori for ei styrking av rettsvitskapens vitskapsteori: 1) faglege møtepunkt og samarbeid mellom etablerte forskarar ved dei respektive institusjonane for å avklare faga sine perspektiv og erkjenningssinteresser; 2) gjennomgang, diskusjon og innspel knytt til tema, litteratur og undervisning på forskaropplæringa med tanke på vitskapsteoretiske perspektiv og utviklingspotensiale, og – i forlenginga av arbeidet gjort under 1) og 2) – 3) utvikling i samarbeid med Senter for vitskapsteori, av eit valfritt undervisningsemne i rettsvitskapens vitskapsteori og etikk på 5 studiepoeng som skal inngå i opplæringsdelen til ph.d.-programmet.

Prosjektgruppa har bestått av Jørn Jacobsen, Karoline Aksnes, Ragna Aarli og Ingrid Birce Müftüoğlu. Frå Senter for Vitskapsteori har senterleiar Rasmus Slaattelid og førsteamanuensis Silje Aambø Langvatn bidratt. Prosjektet har inkludert ph.d.-kandidatane og dei emneansvarlege ved fakultetet i prosessen. Vidare har prosjektet tilsett professor Henrik Palmer Olsen, Københavns universitet i professor II-stilling. Han har saman med professor Sanne Taekema, Erasmus Universitet Rotterdam, som også er professor II ved fakultetet, gitt faglege innspel basert på erfaringar frå å utvikle ph.d.-program ved sine respektive institusjonar.

Skildring av emnet

Emnet vil vere eit individuelt tilbod om fordjupning innanfor vitskapsteoretiske perspektiv som er nært knytt opp til kandidaten sitt eige tema for avhandlinga. Vitskapsteori er introdusert i



dei obligatoriske

emna kandidaten tar i første del av ph.d.-perioden. Dette emnet er tenkt som eit supplement for dei kandidatane som ynskjer å fordjupe seg vidare i vitskapsteoretiske spørsmål innanfor rettsvitskapen, gjennom utforsking av vitskapsteoretiske aspekt ved avhandlingsprosjektet sitt.

Emnet vil vere lagt til siste halvdel av kandidaten sin ph.d.-periode, etter midtvegsevalueringa, der det per i dag ikkje er lagt andre kurs i ph.d.-programmet (med unntak av ev. opne studiepoeng). Fagpersonar frå Senter for vitskapsteori og fakultetet vil bistå med hjelp og oppfølging, men eit sentralt element i emnet er at kandidaten sjølv skal ha eigarskap til prosessen: Kandidaten vil sjølv velje ut tema og litteratur i samarbeid med rettleiar og fagpersonane tilknytt kurset. Hen vil også utarbeide eit opplegg der hen sjølv arrangerer eit seminar eller liknande og invitere eksterne ekspertar for å drøfte særlege vitskapsteoretiske utfordringar i avhandlinga si. Resultata av utforskinga, rettleiinga og evt. seminara som kandidaten sjølv arrangerar skal leggest fram for utvalde fagpersonar frå Det juridiske fakultetet og Senter for vitskapsteori i form av eit vitskapsteoretisk essay. Essayet kan utformast som eit kapittel eller som ein del av eit kapittel i avhandlinga (emneskildring er vedlagt saka). I tillegg til å gje kandidaten fagleg fordjuping, vil opplegget gje kandidaten trening i forskingsleiing og samstundes skape fagleg aktivitetet i kandidaten sitt fagmiljø.

Emnet vil kvalifisere til 5 studiepoeng i den opne delen av ph.d.-opplæringsdelen. Interesserte kandidatar må utarbeide ein søknad i etterkant av midtvegsevalueringa som inneheld:

- eit motivasjonsbrev på om lag ei side
- tema som dei ynskjer å utforske
- litteraturforslag
- evt. planar om å arrangere seminar og invitere gjestar

Søknaden sendast til ph.d.-koordinator, og vil i første omgang bli behandla av ph.d.-sekretariatet ved fakultetet (som består av prodekan for forskning, leiar av ph.d.-programmet og ph.d.-koordinator). Ph.d.-sekretariatet vil utarbeide ei anbefaling som vil bli endeleg behandla i FU. I ein prøveperiode på 2 år vil fakultetet ha eit tak på maksimalt 2 innvilga søknader per år.

Ressursar

Kvar kandidat i emnet vil motta totalt 20 timar rettleiing. 10 av desse timane vil vere utført av ein fagperson ved fakultetet og dei resterande 10 timane av ein fagperson ved Senter for vitskapsteori. Fagpersonane vil få 10 timar førebuingstid kvar som blant anna skal brukast til å lese seg opp på litteraturen kandidaten har valt, tekst utkast og til samarbeid og samsnacking mellom fagpersonane i oppfølging av kandidaten. Fakultetet vil finansiere alle rettleiings- og førebuingstimane. Fakultetet har sett eit tak på maksimalt 2 kandidatar per år, og det kan såleis verte totalt 40 timar rettleiing og 40 timar førebuing per år. Det er imidlertid ikkje sikkert at det vil vere kandidatar kvart år som kvalifiserer til dette emnet.

Emnet vil involvere noko administrativ oppfølging. I tillegg til administrasjon ved søknadsbehandling og gjennomføring, vil det også kunne bli administrativ oppfølging knytt til arrangement av seminar med meir. Mengda administrativ oppfølging vil variere ut i frå kva opplegg kandidaten vel å arrangere.



Resterande

prosjektmidlar frå humanioraprojektet etter utvikling av piloten er på om lag 235 000. Gitt at vi får innvilga forlenga bruk av midlane, vil overskotet dekke gjennomføringa av piloten i 2024. Etter pilotperioden vil fakultetet måtte rekne om lag 200 000 i frikjøp og 50 000 i driftsmidlar per kandidat per år. Det må også reknast inn noko administrativ støtte, gjerne utført av vitskapleg assistent med tanke på oppfølging av kurs og dei potensielle seminarane som kandidatane vil halde som del av kurset.

forslag til vedtak:

- 1. Forskingsutvalet tar planen for gjennomføring av pilotprosjektet med ph.d.-kurs i vitskapsteoretisk fordjupning og analyse til orientering*
- 2. Forskingsutvalet vil ta stilling til om kurset skal vidareførast innanfor dei skisserte rammene, finansiert over grunnløyvinga, når piloten er gjennomført og evaluert.*

Vedlegg:

Emneskildring vitskapsteoretisk fordjuping og analyse

Ragna Aarli
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

Karoline Aksnes
ph.d.-koordinator

10.01.2024
INMU / KARAKS

(PHDJUR907)

Namn på emnet (nynorsk)

Namn på emnet (bokmål)

Namn på emnet (engelsk)

Studiepoeng

Studienivå

Undervisningsspråk

Undervisningssemester

Mål og innhald

(PHDJUR907)

Vitskapsteoretisk fordjuping og analyse

Vitenskapsteoretisk fordypning og analyse

x

5

Ph.d.

Norsk, engelsk ved behov

Haust eller vår

Mål:

Dette er eit emnetilbod for dei som ønsker fordjuping i vitskapsteoretiske spørsmål innanfor rettsvitskapen, gjennom utforsking av vitskapsteoretiske aspekt ved avhandlingsprosjektet sitt. Emnet kan tas etter midtvegsevaluering. Emnet har som mål å gi kandidatane moglegheit til å gå gjere eit sjølvstendig djupdykk i teoretiske, etiske, epistemiske eller metodologiske utfordringar gjennom å nytte vitskapsteori som reiskap og arbeidsmåte.

Innhald:

Emnet bygger på at kandidaten identifiserer ei vitskapsteoretisk problemstilling i sitt avhandlingsprosjekt. Med utgangspunkt i den inneber kurset ein fordjupande refleksjon rundt problemstillinga sin karakter, gjennom identifisering av og bruk av eksisterande litteratur og diskusjonar til, og utvikling av analytiske og teoretiske reiskap for å handtere den identifiserte problemstillinga. Kurset er lagt opp

omkring skrivning av eit vitenskapsteoretisk essay, som presenterast og kommenterast av utvalde fagpersonar.

Læringsutbytte

Kunnskap

Kandidaten skal ha

- *Kunnskap om kva som kjenneteiknar vitenskapsteoretiske problemstillingar*
- *Kunnskap om teoretiske og analytiske perspektiv og ressursar for løysing av vitenskapsteoretiske problemstillingar*
- *Kunnskap om sentrale vitenskapsteoretiske problemstillingar innanfor sitt aktuelle avhandlingsområde*

Ferdigheiter

Kandidaten skal

- *Kunne identifisere kjenneteikn ved rettsvitenskaplege avhandlingar og val og utfordringar knytt til skrivning av slike*
- *Kunne identifiserer problemstillingar og diskusjonar av relevans for å forstå og handtere vitenskapsteoretiske problemstillingar i rettsvitenskapleg arbeid*

- *Kunne nytte vitenskapsteoretiske perspektiv som reiskap til å tenkte refleksivt rundt og kritisk vurdere egne fag og problemstillinger ein arbeider med innanfor faget, inkludert i avhandlingsarbeidet sitt*

Generell kompetanse

Kandidaten

- Skal ha generell kompetanse til å skilje rettsvitenskap frå anna juridisk verksemd ved å tematisere vitenskapsteoretiske spørsmål og premisser i rettsvitenskaplege arbeid
- Skal ha generell kompetanse til å forstå og utnytte andre fagperspektiv enn det juridiske til å identifisere og drøfte vitenskapsteoretiske problemstillinger
- Skal ha generell kompetanse til å ta del i diskusjonar om og ha meiningar om vitenskapsteoretiske spørsmål i prosjekt og arbeid som kandidaten elles ikkje har eigen kompetanse på.

Krav til forkunnskapar

Gjennomført den obligatoriske delen av ph.d.-opplæringa, med unntak av den opne delen på programmet.

Krav til studierett

Opptak til ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet og gjennomført midtvegsevaluering.

Arbeids- og undervisningsformer

Fleksibelt undervisningsopplegg der kandidaten utviklar eitt eller fleire vitenskapsteoretisk element i avhandlinga si. Kandidaten driv prosessen sjølv med hjelp og rettleiing frå Senter for vitenskapsteori, ph.d.-programleiar og eventuelt andre fagpersonar som vert engasjert i det konkrete tilfellet. Kandidaten kan til dømes initiere seminar og invitere eksterne samarbeidspartnarar for å drøfte særlege vitenskapsteoretiske utfordringar i avhandlinga. Eit anna opplegg vi kunne vere å hospitere ved SVT. Resultata i form av eit vitenskapsteoretisk essay knytt til avhandlinga leggst fram for ph.d.-programleiar og rettleiar frå SVT for godkjenning av kurset, eventuelt i samband med presentasjon for forskargruppe eller anna fagforum.

Obligatorisk

Møtepunkt og gjennomføring etter avtale



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 12/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Rekruttering til forskerlinjen 2024

Fakultetet vil videreføre ordningen med stipender som studenter på forskerlinjen kan søke om, med satser på hhv. NOK 75 000 NOK (tematisk åpne) og NOK 90 000 (tilknyttet prosjekt).

Om forskerlinjen

Forskerlinjen (JUS 397) ble etablert i 2017 som et ledd i Forskningsrådets nasjonale pilotprosjekt for forskerlinjer, som skal identifisere og utvikle forskertalenter. Ved fakultetet er forskerlinjen organisert som et emne på 70 studiepoeng, som inkluderer obligatoriske undervisningsaktiviteter og innlevering av en stor masteroppgave på maksimalt 37 500 ord.

Studenter på 4. studieår kan søke opptak til forskerlinjen. Forskerlinjen har opptak en gang i året. Fra 2024 settes søknadsfristen til fredag i uke 15. Det er et krav for å bli tatt opp at man har bestått alle emner de fire første årene av masterstudiet. Videre er det et krav om høyt faglig nivå, tilsvarende kravet som stilles for opptak til ph.d.-programmet. Ved søknad vurderes også kvaliteten på prosjektskisse og søkerens CV.

Fakultetet kan ta opp inntil 15 studenter per studieår. De siste årene har antallet vært: 14 studenter (2020-21), 9 studenter (2021-22), 7 studenter (2022-23) og 10 studenter (2023-24).

Økonomisk støtte til studenter på forskerlinjen

For å rekruttere tilstrekkelig antall kvalifiserte studenter til forskerlinjen har fakultetet bidratt med økonomisk støtte til studentene.

I pilotperioden 2017 – 2023 har forskerlinjen blitt delfinansiert med et tilskudd fra Forskningsrådet. Dette tilskuddet har blitt gitt i form av et sommerstipend på NOK 25 000 per forskerlinjestudent, utbetalt direkte til studentene etter innlevering. Fakultetet vil gå i dialog med Forskningsrådet om mulighetene for å videreføre ordningen med sommerstipendet for studieåret 2024/25 i påvente av Forskningsrådets evaluering av pilotordningen og beslutning om eventuell videreføring.

Fakultetet har også bidratt med egne midler, i form av mulighet til å søke på stillinger som vitenskapelig assistent og ved tildeling av masterstipend. For studentene har denne støtten kommet på toppen av sommerstipendet fra Forskningsrådet.



ble ordningen med ansettelse som vitenskapelig assistent avsluttet, og man gikk over til en ren stipendmodell. Det ble lyst ut tematiske stipend tilknyttet prosjekter/satsinger på NOK 85.000, og åpne forskergruppestipend på NOK 75.000. Denne modellen videreføres, men med en økning til NOK 90 000 for de tematiske stipendene for å gjøre dem mer attraktive.

Ordning for studieåret 2024/25

5 åpne stipender (75 000)

6 øremerkede prosjektstipend (90 000)

- LaW-BALANCE (1 stipend)
- CENTENOL (2 stipend)
- Styrking av trygderettslig/EØS-rettslig forskning og kompetanseutvikling (2 stipend)
- Rettslige implikasjoner av sammensatt (hybrid) virkemiddelbruk (1 stipend)

Søknadsfristen for stipendene settes til samme dag som søknadsfrist for forskerlinjen. Studieseksjonen legger ut informasjon om masterstipendene til studentene på Mitt UiB i god tid. Etter søknadsfristen nedsettes en tildelingskomite for de åpne stipendene. Søknader om prosjektstipend vurderes av prosjektleder, i samråd med faglig ansvarlig for forskerlinjen (dersom søker samtidig har søkt opptak på forskerlinjen).

De åpne stipendene er forbeholdt studenter på forskerlinjen. De eksterntfinansierte stipendene kan også søkes på av studenter som vil skrive masteroppgave på 60 sp (JUS396).

Stipendene betales ut til studentene ved oppstart av skrivesemesteret. Masterstipendene er rene skrivestipender, og det er ikke tilknyttet arbeidsplikt til stipendene.

Forskerlinjekandidatene får også tilbud om å være vitenskapelig assistent i forskergruppen vedkommende er knyttet til. Dersom en student som mottar stipend fra fakultetet også skal utføre arbeid for fakultetet som vitenskapelig assistent, skal dette avlønnes time for time, og komme i tillegg til stipendet.

Fakultetets vurdering

Fakultetet er fornøyd med forskerlinjen, og vurderer at dette er et meget godt tilbud til dyktige studenter som vurderer en videre karriere i academia. Tilbakemeldingene fra studentene på forskerlinjen er også gjennomgående positive. For fakultetet er forskerlinjen særlig viktig som et tiltak for å rekruttere til ph.d.-stilling, og erfaringen viser at tiltaket gir resultater. Av 38 kandidatene som gjennomførte forskerlinjen 2017-2022 har 13 blitt ansatt som stipendiater ved fakultet.

I JUREVAL-rapporten er det anbefalt at forskerlinjen blir gjort permanent. Fakultetet vil gjennomføre en intern evaluering av forskerlinjen i løpet av 2024. Forskningsrådet har også signalisert at de ønsker å gjennomføre en evaluering av pilotprosjektet i 2024. Den interne evalueringen vil danne grunnlag for en sak om etablering av en permanent forskerlinje som vil bli lagt frem for FU, SU og fakultetsstyret i løpet av året



UNIVERSITETET I BERGEN
Det juridiske fakultet

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

FU tar orienteringen om rekruttering til forskerlinjen 2023/24 til etterretning.

Ragna Aarli
leder

Daniel Nygård
Seniorrådgiver

10.11.2024
DANY



Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 13/24
Møtedato: 16.01.2024
Journalnummer:

Fakultetets innspill til Forskningsrådets satsing på kunstig intelligens

Regjeringen kunngjorde i pressemelding 7. september i år at forskningsinnsatsen på kunstig intelligens skal økes med minst en milliard kroner de neste fem årene. Forskningsrådet skal forvalte satsingen som vil ha tre hovedspor:

- 1) SamfunnskONSEKVENSER
- 2) TeknologIutvikling
- 3) Innovasjon

Høsten 2023 inviterte Forskningsrådet norske aktører til å gi innspill til forskningsbehov innenfor de tre sporene og hvordan milliardene bør prioriteres for å gi ønsket fotavtrykk i 2030.

Ved UiB ble fakultetene oppfordret til å sende sine innspill direkte til Forskningsrådet i deres høringsportal, med kopi til Forsknings- og innovasjonsavdelingen som med utgangspunkt i enhetenes innspill utarbeidet et felles innspill fra UiB.

Fakultetet leverte to høringsinnspill og fikk med dette fram bredden i det rettsvitenskapelige forskningsbehovet og bidragene inn i KI-satsingen.

Vedlagt er fakultetets to høringsinnspill og UiB sitt høringsinnspill til orientering.

Forskningsadministrasjonen utreder for tiden muligheter for rettsvitenskapelig forskning innenfor KI-satsingen. Forskningsutvalget vil få saken til drøfting i løpet av våren 2024.

Ragna Aarli
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

09.01.2023
INMU

Innspill til ny forsknings- og innovasjonssatsing på fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskONSEKVENSER av teknologiutviklingen

Uttalelse - Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Status Innsendt til Norges
 forskningsråd
 Innsendt og bekreftet av
 instansen via:
 tiril.johnsen@uib.no

Innsendt Tiril Elise Strand Johnsen
av

Innsender tiril.johnsen@uib.no
s e-post:

Innsendt 02.11.2023
dato

Hvilket Det juridiske fakultet,
fakultet Universitetet i Bergen
eller Fakultet / Institutt / Senter ved
institutt?: universitet eller høgskole
 (Offentlig)

Stilling Forskningsrådgiver

✓ Jeg bekrefter at uttalelsen er på vegne av hele fakultetet eller instituttet.

Innspill til ny forsknings- og innovasjonssatsing på fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskONSEKVENSER AV TEKNOLOGIUTVIKLINGEN

Avsender: Norges forskningsråd

1. INNLEDNING

I pressemelding 7. september 2023 kunngjorde regjeringen at forskningsinnsatsen på kunstig intelligens og digitale teknologier skal økes med minst én milliard kroner de neste fem årene. Forskningsmilliarden skal bidra til større innsikt om hvilke konsekvenser teknologiutviklingen har for samfunnet. Den skal også gi mer kunnskap om nye digitale teknologier og muligheter for innovasjon i næringslivet og offentlig sektor. Satsingen blir finansiert innenfor Kunnskapsdepartementets budsjettamme.

Forskningsinnsatsingen vil ha tre hovedspør:

- Forskning om konsekvenser av kunstig intelligens og annen digital teknologi for samfunnet. Sentrale temaer vil være demokrati, tillit, etikk, økonomi, rettssikkerhet, lovreguleringer, personvern, undervisning og læring, kunst og kultur.
- Digitale teknologier som forskningsområde i seg selv, altså forskning på blant annet kunstig intelligens, digital sikkerhet, neste generasjons IKT, nye sensorer og kvanteteknologi.
- Forskning på hvordan digitale teknologier kan brukes til innovasjon i næringslivet og offentlig sektor og hvordan kunstig intelligens kan brukes i forskningen på mange ulike fagområder.

2. FORSKNINGSRÅDET INVITERER TIL INNSPILL

Forskningsrådet har fått i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å sette forskningssatsingen ut i livet. Som del av det forberedende arbeidet ønsker Forskningsrådet innspill fra relevante aktører i forsknings- og innovasjonssystemet til utformingen av satsingen.

Innspillsrunden er åpen for alle. Du kan gi skriftlig innspill på vegne av deg selv eller på vegne av den organisasjonen du tilhører. Forskningsrådet har laget et skjema for skriftlige innspill, som sendes inn via Forskningsrådets nettsider.

Frist for skriftlige innspill: 9. november 2023 kl. 24.00

Forut for innspillsfristen inviterer Forskningsrådet til innspillmøter. Du kan velge om du vil delta fysisk eller digitalt. Inviterte innledere vil gi sine innspill i møtene og deretter vil det bli åpnet for diskusjon.

Dato for innspillmøtene:

- [Mandag 6. november, kl. 10:00-12:30](#)
- [Tirsdag 7. november, kl. 09:30-12:00](#)

- [Onsdag 8. november, kl. 09:00-11:30](#)

[Du kan melde deg på ett av innspillsmøtene her.](#)

Kontakt oss

Olaug Råd olr@forskningsradet.no og Philip Lorentzen pl@forskningsradet.no

Om skjema

- Det er mulig å videresende skjemaet og gi både lese- og skrivetilgang til andre.
- For å sende inn det endelige innspillet må du huske å trykke "lagre" og "send inn". Du vil motta en kvittering med svarene du har sendt inn.

Med ditt samtykke

Ved å sende innspillene, samtykker du, din bedrift eller organisasjon til at vi kan behandle og samle innspillene for spesifikke formål som for eksempel i rapporter og for publisering på nettsiden samt arkivering.

Vi ber om dine kontaktopplysninger (navn, e-post og ev. institusjon). Vårt behandlingsgrunnlag er GDPR art. 6 (1) (e). Høringsinnspillene regnes som saksdokumenter og vil bli arkivert. [Les vår personvernerklæring for mer informasjon om hvordan vi behandler dine personopplysninger.](#)

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning på samfunnskonsekvenser av kunstig intelligens eller andre digitale teknologier?

Ja

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning og utvikling av kunstig intelligens eller andre digitale teknologier?

Ja

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning og utvikling knyttet til hvordan kunstig intelligens og digitale teknologier kan tas i bruk på en ansvarlig, trygg og verdiskapende måte?

Ja

? Har du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, søkt om finansiering fra Forskningsrådet og/eller et av EU-programmene de siste fem årene? Utdyp gjerne svaret ditt (inntil 200 ord)

Ja

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen deltar i et MSCA cofundprosjekt der KI er tema.

? Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 1 (kulepunktet om samfunnskONSEKVENSER) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord

Særtrekk ved KI-teknologien vil sannsynligvis medføre at den blir utilstrekkelig regulert sammenlignet med konvensjonell teknologi, og dette medfører at personer som har rettigheter eller vern på ulike rettsområder får en dårligere rettsstilling. Utfordringen er felles for alle land, og EU har derfor foreslått en ny reguleringspakke som skal bidra til at KI-produktene er like sikre som andre produkter på det europeiske markedet.

Den nasjonale satsingen på KI bør prioritere forskning på samspillet mellom norsk og overnasjonal rett på ulike områder, samt kunnskap om komplekse reguleringsmodeller og modellenes konsekvenser for innholdet i den nasjonale retten (sammenligning med eksisterende rettstilstand). Begrepet «rett» omfatter mer enn «lovregulering». Det bør tas høyde for dette i fremtidige utlysninger. Nasjonal satsing på KI bør også reflektere sentrale tema fra internasjonal debatt rundt KI og accountability, blant annet "law on liabilities" (inkludert strafferett og erstatningsrett).

Videre vil det være kritisk behov for forskning på samspillet mellom KI og nasjonal lovgivning som personopplysningsloven og helselovene. GDPR opererer med uklare begreper og krav som «egne tiltak» for å kunne bruke helautomatiserte avgjørelser. Dette kan få særlig store konsekvenser for barn og deres personvern, som er ikke ivaretas etter dagens regelverk. Ansvar for behandling av personopplysninger ligger i dag hos den som bestemmer formålet med behandlingen og de hjelpemidler som benyttes. Etterspørselen etter jurister med egnet kompetanse forventes derfor å være økende.

Også digitalisering av domstolene, som kan knyttes til bærekraftig anvendelse av KI og innovasjon i offentlig sektor, bidrar til å møte samfunnskONSEKVENSENE av KI i form å sikre reell adgang og tillitt til domstolene.

? Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 2 (kulepunktet om teknologiutvikling) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord

Forskningsbehovene kan overlappe noe med innspill til "bærekraftig innovativ bruk", som vi mener er mest naturlig å sortere fakultetets planer og forskningsaktivitet inn under.

? Hvilket av de tre hovedsporene mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, bør prioriteres høyest og/eller først? Utdyp gjerne svaret ditt (inntil 200 ord)

1. Samfunnskonsekvenser.

Fakultetet prioriterer «Samfunnskonsekvenser» høyest, da forskningsbehovet som løftes frem vektlegger kunnskap som kan bidra til å sikre at ulike gruppers rettsstilling ivaretas i tråd med deres rettigheter. Effekten av forskningen vil bidra til at KI blir tilstrekkelig regulert, og at utviklingen i ulike gruppers rettsstilling overvåkes og bevares – herunder barn og unges personvernrettigheter. Digital innovasjon i domstolene er også nært knyttet til forskning på konsekvenser og risiko ved anvendelse av KI, der tilgang, funksjonalitet, tillit, medvirkning og skal ivaretas og forbedres. Den sivile rettspleien blir i økende grad verdsatt for sitt bidrag til økonomisk vekst jamfør Verdensbankens rapporter og EUs justisagenda, og forringelse av rettspleien i møte med teknologiutviklingen vil således ha store ringvirkninger for samfunnet. Det er et felleseuropeisk problem at den økonomiske risikoen ved å anlegge sak er blitt så høy at det ikke lenger er reell adgang til domstolene for enhver. Digital transformasjon og KI byr på mulige løsninger for en rettspleie som er under press grunnet økt kompleksitet på sakene, lang saksbehandlingstid og høye kostnader, men anvendelse av ny teknologi åpner også opp for nye former for risiko. Innovasjons og forskning på samfunnskonsekvenser av KI går således hånd i hånd.

? Hva mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, bør være fotavtrykket i 2030 etter KI-satsingen (virkninger på forsknings- og innovasjonssystemet og samfunnseffekter)? Du kan svare med inntil 200 ord

Forskermiljøet for informasjons- og innovasjonsrett ved UiB er pådriver for å bygge en plattform for forskning på risikoen med nye teknologier som KI knyttet i lys av personvern, immaterielle hensyn, datahåndtering og "legal technology", og vil benytte KI-satsingen frem mot 2030 til å utvide dette arbeidet, samt utvikle og rekruttere kompetanse. Miljøet deltar allerede i et MSCA Cofundprosjekt innen KI, og skal rekruttere en postdoktor fra utlandet innen 2024.

Innen 2030 utgjør Bergen, i samarbeid med partnere på Vestlandet, også et nasjonalt kraftsenter for ansvarlig anvendelse av KI-teknologi i domstolsektoren. Utfordringene og utviklingen ved domstolene står høyt på den politiske dagsordenen, og Norge bør ha utviklet solid rettsvitenskapelig kompetanse og FoU-kapasitet innen digital omstilling i domstolsektoren som drar veksler på erfaringer fra Europa. Forskningsmiljøene i konstitusjonell rett og sivilprosess på Vestlandet har i 2030 etablert en solid samarbeidspartnerskap med ledende internasjonale forskere og praksisfeltet, utgjør en sentral bidragsyter i tilrettelegging for innovasjon av saksbehandlingen i rettsvesenet gjennom sin kunnskapsproduksjon.

? Hvilke tiltak mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, er særlig viktige å igangsette for at fotavtrykket skal bli slik som du har beskrevet over? Du kan svare med inntil 200 ord

Kunnskap om relevante rettslige strukturer og reguleringer som inngår i omstillingsprosesser er viktig for å møte samfunnsutfordringer og sikre bærekraftig innovasjon. Juridisk forskning bør derfor være en integrert del av praksis- og innovasjonsnære utlysninger, herunder KSP, innovasjonsprosjekter og førkommersielle anskaffelser, samt i relevante tematiske utlysninger som vektlegger langsiktige effekter på omstilling, bærekraftig innovasjon og verdiskapning. Utlysninger av offentlig eller nærings ph.d. bør løpe parallelt med og kunne knyttes opp mot tilslag på hovedprosjektutlysninger der rettsvitenskapelig bidrag etterspørres. Slik skapes det rom for kunnskapsoverføring/innovasjon i praksisfeltet og FoU-kapasitetsbygging i og utenfor academia - i tråd med teknologiutvikling. Formålet bør være at Norges forskningsråd bidrar til å styrke premissene for at innovasjon og utvikling i jusutdanning og rettssystemet tar utgangspunkt i fri kritisk forskning, i dialog med praksisfeltet.

Med hilsen

Norges forskningsråd

Dokumentet er elektronisk godkjent

Innspill til ny forsknings- og innovasjonssatsing på fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskONSEKVENSER AV TEKNOLOGIUTVIKLINGEN

Uttalelse - (ikke oppgitt)

Status	Ikke innsendt til Norges forskningsråd. Uttalelsen er under utfylling.
Innsendt av	
Innsenders e-post:	*****
Innsendt dato	ikke innsendt
Representerer:	(ikke oppgitt)
Stilling	

Klikk her for å redigere og sende inn denne uttalelsen:

<https://hoering.forskningsradet.no/utkast/v2/6c2d782f-b4cc-4e82-a94c-5b1028530785>

Innspill til ny forsknings- og innovasjonssatsing på fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskONSEKVENSER AV TEKNOLOGIUTVIKLINGEN

Avsender: Norges forskningsråd

1. INNLEDNING

I pressemelding 7. september 2023 kunngjorde regjeringen at forskningsinnsatsen på kunstig intelligens og digitale teknologier skal økes med minst én milliard kroner de neste fem årene. Forskningsmilliardene skal bidra til større innsikt om hvilke konsekvenser teknologiutviklingen har for samfunnet. Den skal også gi mer kunnskap om nye digitale teknologier og muligheter for innovasjon i næringslivet og offentlig sektor. Satsingen blir finansiert innenfor Kunnskapsdepartementets budsjettamme.

Forskningsinnsatsingen vil ha tre hovedspør:

- Forskning om konsekvenser av kunstig intelligens og annen digital teknologi for samfunnet. Sentrale temaer vil være demokrati, tillit, etikk, økonomi, rettssikkerhet, lovreguleringer, personvern, undervisning og læring, kunst og kultur.
- Digitale teknologier som forskningsområde i seg selv, altså forskning på blant annet kunstig intelligens, digital sikkerhet, neste generasjons IKT, nye sensorer og kvanteteknologi.
- Forskning på hvordan digitale teknologier kan brukes til innovasjon i næringslivet og offentlig sektor og hvordan kunstig intelligens kan brukes i forskningen på mange ulike fagområder.

2. FORSKNINGSRÅDET INVITERER TIL INNSPILL

Forskningsrådet har fått i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å sette forskningsinnsatsingen ut i livet. Som del av det forberedende arbeidet ønsker Forskningsrådet innspill fra relevante aktører i forsknings- og innovasjonssystemet til utformingen av satsingen.

Innspillsrunden er åpen for alle. Du kan gi skriftlig innspill på vegne av deg selv eller på vegne av den organisasjonen du tilhører. Forskningsrådet har laget et skjema for skriftlige innspill, som sendes inn via Forskningsrådets nettsider.

Frist for skriftlige innspill: 9. november 2023 kl. 24.00

Forut for innspillsfristen inviterer Forskningsrådet til innspillmøter. Du kan velge om du vil delta fysisk eller digitalt. Inviterte innledere vil gi sine innspill i møtene og deretter vil det bli åpnet for diskusjon.

Dato for innspillmøtene:

- [Mandag 6. november, kl. 10:00-12:30](#)
- [Tirsdag 7. november, kl. 09:30-12:00](#)

- [Onsdag 8. november, kl. 09:00-11:30](#)

[Du kan melde deg på ett av innspillsmøtene her.](#)

Kontakt oss

Olaug Råd olr@forskningsradet.no og Philip Lorentzen pl@forskningsradet.no

Om skjema

- Det er mulig å videresende skjemaet og gi både lese- og skrivetilgang til andre.
- For å sende inn det endelige innspillet må du huske å trykke "lagre" og "send inn". Du vil motta en kvittering med svarene du har sendt inn.

Med ditt samtykke

Ved å sende innspillene, samtykker du, din bedrift eller organisasjon til at vi kan behandle og samle innspillene for spesifikke formål som for eksempel i rapporter og for publisering på nettsiden samt arkivering.

Vi ber om dine kontaktopplysninger (navn, e-post og ev. institusjon). Vårt behandlingsgrunnlag er GDPR art. 6 (1) (e). Høringsinnspillene regnes som saksdokumenter og vil bli arkivert. [Les vår personvernerklæring for mer informasjon om hvordan vi behandler dine personopplysninger.](#)

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning på samfunnskonsekvenser av kunstig intelligens eller andre digitale teknologier?

Ja

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning og utvikling av kunstig intelligens eller andre digitale teknologier?

Nei

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning og utvikling knyttet til hvordan kunstig intelligens og digitale teknologier kan tas i bruk på en ansvarlig, trygg og verdiskapende måte?

Ja

? Har du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, søkt om finansiering fra Forskningsrådet og/eller et av EU-programmene de siste fem årene? Utdyp gjerne svaret ditt (inntil 200 ord)

Ja

Det juridiske fakultet, UiB, søker jevnlig om midler fra Forskningsrådet, og har merket på økt innvilgelsesrate de siste fem årene at det har vært mer i fokus på rettsvitenskap som egen vitenskapsdisiplin i de tematiske prioriteringene og i utlysningstekstene. Når det gjelder EU-midler har fakultetet to ERC-prosesser, MSCA og partner i to COFUND-initiativ, ett innen hav og

ett innen KI. Videre er fakultetet partner i en rekke tverrfakultære og nasjonale prosjekter særlig innen feltene energi- og klimarett og regulatoriske utfordringer knyttet til KI (FME, TMS).

? Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 1 (kulepunktet om samfunnskONSEKVENSER) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord

Forskningsbehov under dette punktet er

*** Avklaring av presspunkter mot og behov for videreutvikling av grunnleggende sider av rettsstaten som konsekvens av implementering av KI i ulike deler av samfunnet (for eksempel rettsstatlige verdier som rettssikkerhet og rettigheter som personvern).**

*** Særsilt fokus på slike rettsstatlige utfordringer når KI har eller skal få en sentral rolle i å understøtte juridiske avgjørelser i offentlig forvaltning og domstoler, for å sikre og fremme effektive beslutningsprosesser (for eksempel rettsstatlige krav om begrunnede rettsavgjørelser og vern mot vilkårlighet i rettsanvendelse.)**

Gjennom de siste årene har vi sett et hittil usett nivå av datainnsamling og bruk av algoritmisk teknologi på tvers av nesten alle områder av privat og offentlig sektor og samfunnslivet generelt. Denne tendensen innen datainnsamling, lagring og behandling finner i stigende grad vei til forskjellige former for saksbehandling i offentlig forvaltning. Drevet av behovet for å produsere effektive og økonomisk bærekraftige beslutningsprosesser i et stadig mer komplekst juridisk miljø søker mange regjeringer og offentlige organer i hele Europa å anvende kunstige intelligens systemer som en måte å håndtere voksende saksmengder på, både i offentlig forvaltning og domstoler. Denne utvikling innebærer en rekke forskjellige utfordringer, men dypst sett handler det om hvordan kunstig intelligens kan implementeres som støtte for eller del av juridiske beslutninger uten å gå på bekostning av de grunnleggende rettsstatlige verdier, prinsipper og rettigheter som er sentralt for vår reguleringsstruktur, som prosessuell rettssikkerhet, rasjonell og begrunnet rettsanvendelse og personvern.

Bruken av kunstig intelligens i den offentlige forvaltning er langt fra uproblematisk. Nyere eksempler fra Europa viser dette. I den såkalte SyRI-sag fra Holland ble bruken av kunstig intelligens brukt av offentlige myndigheter til å utpeke borgere som ble mistenkt for at begå sosialt bedrageri og som derfor ble utsatt for intens overvåkning av deres privatliv. En domstol i Haag fant videre at systemet var brukt på en måte som krenket borgerne sine rettigheter i henhold til den europeiske menneskerettighetskonvensjon. En lignende bruk av et algoritmisk system i delstaten Michigan i USA, viste seg også å være beheftet med feil, hvilket urettmessig førte til at flere tusen borgere urettmessig fikk fratatt sin arbeidsledighetstrygd (Ranchordas 2022). I Danmark har man nylig innført et algoritmisk system for å regne ut eiendomsverdi. Denne verdien brukes som grunnlag for å kreve inn eiendomsskatt. Systemet har vært kraftig

kritisert fordi mange av verdivurderingene oppfattes som feil og fordi borgerne i forbindelse med systemets innføring ikke lenger har klageadgang.

Mens saker som disse belyser bekymringsverdige forhold over bruken av kunstig intelligens i offentlig forvaltning og domstoler, forblir likevel algoritmiske beslutningsstøttesystemer i fokus for mange regjeringer over hele verden, blant annet for å kunne håndtere det voksende presset på den offentlige administrasjonen i form av økende saksmengder og for å ivareta statlige ansvar for andre viktige samfunnsoppgaver som sosial trygghet, helse, nasjonal sikkerhet og beredskap. Mer effektive systemer for juridiske avgjørelser - både tidsmessig og kostnadsmessig sett - er derfor en sentral drivkraft mot mer bruk av KI i domstolene og offentlig forvaltning.

Bruk av KI i offentlig forvaltning og domstoler må med andre ord diskuteres, reguleres og evalueres i lys av mulige presspunkter mot og konflikter mellom en rekke grunnleggende, sentrale kryssende hensyn, som hensynet til rettssikkerhet og behovet for effektiv statsforvaltning. Det er derfor behov for dyptpløyende rettsvitenskapelig forskning og tverrvitenskapelige forskningsprosjekter som involverer både juridisk, språk- og datavitenskapelig kunnskap, ledet av rettsvitenskapelige forskere med særlig ekspertise innenfor juridisk metode og rettsteori sett i et rettsstatsperspektiv.

? Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 2 (kulepunktet om teknologiutvikling) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord

Forskningsbehov under dette punktet:

*** Utvikling av KI som understøtter offentlig forvaltning generelt og den lovbundne forvaltning spesielt, innenfor utviklingsdyktige rettsstatlige rammebetingelser inkludert EU/EØS-rett.**

*** Utvikle systemer som er designet for å understøtte jurister i rettsanvendelse, både i håndteringen av rettskilder og fakta.**

Av de grunner som er beskrevet i forrige punkt, er det et akutt behov for å undersøke hvordan kunstig intelligens kan brukes til å understøtte offentlig forvaltning og særlig den lovbundne forvaltning. Dette krever at vi utforsker hvordan eksisterende state-of-the-art innenfor kunstig intelligens (særlig maskinlære, store språkmodeller og forsterkningslæring) kan utvikles til å understøtte rettsstaten fremfor å undergrave den.

Den største utfordringen per dags dato handler om å utvikle systemer med KI som er designet for å understøtte jurister i deres arbeid med de juridiske resonnementene som utgjør grunnlaget

for rettslige beslutninger. Den datavitenskapelige forskning rettet mot juridisk praksis har primært tatt sitt utgangspunkt i enten oppbyggingen av regelbasert ekspertsystemer (modellering av lovgivning som beslutningstrær) eller i kartlegging av systematikk i en eksisterende avgjørelsespraksis innenfor et gitt rettsområde (bruk av maskinlæring eller nettverksanalyse til å forutsi afgørelser eller pege på relevante prejudikater). Begge deler er nyttig, men hver for sig er slike innfallsvinkler utilstrekkelige som grunnlag for å understøtte juridiske resonnementer. Det er bruk for utvikling av systemer med kunstig intelligens som både kan kombinere deduktive resonnementer basert på lovregler (det vil si systemer som kan modellere ordlydsfortolkning, formålsfortolkning, søke etter ords betydningsgrenser, mv.) med induktive resonnementer basert på gjeldende retts- og forvaltningspraksis (det vil si modellere likheter og forskjeller mellom forskjellige typer fakta-konstellasjoner og typetilfeller). Store språkmodeller som forankres i gjeldende rettskildemateriale har slikt potensiale, men utvikling av slike teknologiske systemer vil kreve et tett og integrert samarbeid mellom jurister som har dyp kunnskap om både juridisk metode og rettsteori, og forskere fra andre vitenskaper med ekspertise om hvordan store språkmodeller utvikles og trenes til spesifikke formål.

❓ **Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 3 (kulepunktet om bærekraftig, innovativ bruk) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord**

Presserende forskningsbehov under dette punktet:

* **EU-lovutvikling på KI-feltet generelt og virkninger av AI Act i Norge spesielt**

Det er bruk for rettsvitenskapelig forskning som kan avdekke mulige virkninger i Norge av EU-kommisjonens forslag til ny forordning om kunstig intelligens - AI Act. Denne forordningen ventes å bli ferdig forhandlet i slutten av 2023 og stiller opp en rekke krav til leverandører og brukere av kunstig intelligens systemer. Det er nærliggende å forvente at denne forordningen vil bli ansett som EØS-relevant, og det trengs følgelig rettsforskning om hvilken betydning AI Act vil kunne få som del av norsk rett.

❓ **Hvilket av de tre hovedsporene mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, bør prioriteres høyest og/eller først? Utdyp gjerne svaret ditt (inntil 200 ord)**

1. Samfunnskonsekvenser.

Det rettsvitenskapelige bidraget bør være til stede i alle faser av forskning på KI (konsekvens, utvikling og bruk), og vi vil særlig understreke viktigheten av at juridisk forskning inkluderes i samfunnskonsekvensene av teknologiutviklingen. Det har ikke stor forskningsverdi å utvikle KI-systemer som viser seg å ikke at ha noen samfunnsverdi fordi de ikke kan brukes uten å bryte

med grunnleggende rettsstatlige hensyn, prinsipper og rettigheter. Kunstig intelligens skal tilpasses menneskelige verdier – inkludert rettsstatlige verdier – og ikke omvendt.

? **Hva mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, bør være fotavtrykket i 2030 etter KI-satsingen (virkninger på forsknings- og innovasjonssystemet og samfunnseffekter)? Du kan svare med inntil 200 ord**

Regjeringens satsing på forskning på kunstig intelligens skaper en unik mulighet for at Norge kan realisere velfungerende løsninger til offentlig forvaltning og domstoler.

Fotavtrykket bør være at både KI og reguleringen av KI, utvikles på en slik måte at sentrale rettsstatlige hensyn, prinsipper og verdier bevares og styrkes for å kunne understøtte juristers arbeid i offentlig forvaltning og domstoler.

? **Hvilke tiltak mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, er særlig viktige å igangsette for at fotavtrykket skal bli slik som du har beskrevet over? Du kan svare med inntil 200 ord**

Det kreves utstrakt og dyptpløyende rettsvitenskapelig forskning om juridisk metode og rettsteori, inkludert samarbeid med andre vitenskaper, knyttet til de rettsstatlige rammebetingelsene for utvikling, bruk og implementering av KI-basert teknologi, spesielt som støtte for juridisk arbeid.

Med hilsen

Norges forskningsråd

Dokumentet er elektronisk godkjent

Innspill til ny forsknings- og innovasjonssatsing på fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskONSEKVENSER AV TEKNOLOGIUTVIKLINGEN

Uttalelse - Universitetet i Bergen

Status Innsendt til Norges
 forskningsråd
 Innsendt og bekreftet av
 instansen via e-post

Innsendt Ingunn Voster
av

Innsender *****
s e-post:

Innsendt 09.11.2023
dato

Hvilket Universitetet i Bergen
universite Universitet / Høgskole
t eller (Offentlig)
høgskole?
:

Stilling Seniorrådgiver

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele universitetet eller høgskolen.

Innspill til ny forsknings- og innovasjonssatsing på fremtidens databehandling: Kunstig intelligens, digital sikkerhet og samfunnskONSEKVENSER AV TEKNOLOGIUTVIKLINGEN

Avsender: Norges forskningsråd

1. INNLEDNING

I pressemelding 7. september 2023 kunngjorde regjeringen at forskningsinnsatsen på kunstig intelligens og digitale teknologier skal økes med minst én milliard kroner de neste fem årene. Forskningsmilliarden skal bidra til større innsikt om hvilke konsekvenser teknologiutviklingen har for samfunnet. Den skal også gi mer kunnskap om nye digitale teknologier og muligheter for innovasjon i næringslivet og offentlig sektor. Satsingen blir finansiert innenfor Kunnskapsdepartementets budsjettamme.

Forskningsinnsatsingen vil ha tre hovedspør:

- Forskning om konsekvenser av kunstig intelligens og annen digital teknologi for samfunnet. Sentrale temaer vil være demokrati, tillit, etikk, økonomi, rettssikkerhet, lovreguleringer, personvern, undervisning og læring, kunst og kultur.
- Digitale teknologier som forskningsområde i seg selv, altså forskning på blant annet kunstig intelligens, digital sikkerhet, neste generasjons IKT, nye sensorer og kvanteteknologi.
- Forskning på hvordan digitale teknologier kan brukes til innovasjon i næringslivet og offentlig sektor og hvordan kunstig intelligens kan brukes i forskningen på mange ulike fagområder.

2. FORSKNINGSRÅDET INVITERER TIL INNSPILL

Forskningsrådet har fått i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å sette forskningssatsingen ut i livet. Som del av det forberedende arbeidet ønsker Forskningsrådet innspill fra relevante aktører i forsknings- og innovasjonssystemet til utformingen av satsingen.

Innspillsrunden er åpen for alle. Du kan gi skriftlig innspill på vegne av deg selv eller på vegne av den organisasjonen du tilhører. Forskningsrådet har laget et skjema for skriftlige innspill, som sendes inn via Forskningsrådets nettsider.

Frist for skriftlige innspill: 9. november 2023 kl. 24.00

Forut for innspillsfristen inviterer Forskningsrådet til innspillmøter. Du kan velge om du vil delta fysisk eller digitalt. Inviterte innledere vil gi sine innspill i møtene og deretter vil det bli åpnet for diskusjon.

Dato for innspillmøtene:

- [Mandag 6. november, kl. 10:00-12:30](#)
- [Tirsdag 7. november, kl. 09:30-12:00](#)

- [Onsdag 8. november, kl. 09:00-11:30](#)

[Du kan melde deg på ett av innspillsmøtene her.](#)

Kontakt oss

Olaug Råd olr@forskningsradet.no og Philip Lorentzen pl@forskningsradet.no

Om skjema

- Det er mulig å videresende skjemaet og gi både lese- og skrivetilgang til andre.
- For å sende inn det endelige innspillet må du huske å trykke "lagre" og "send inn". Du vil motta en kvittering med svarene du har sendt inn.

Med ditt samtykke

Ved å sende innspillene, samtykker du, din bedrift eller organisasjon til at vi kan behandle og samle innspillene for spesifikke formål som for eksempel i rapporter og for publisering på nettsiden samt arkivering.

Vi ber om dine kontaktopplysninger (navn, e-post og ev. institusjon). Vårt behandlingsgrunnlag er GDPR art. 6 (1) (e). Høringsinnspillene regnes som saksdokumenter og vil bli arkivert. [Les vår personvernerklæring for mer informasjon om hvordan vi behandler dine personopplysninger.](#)

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning på samfunnskonsekvenser av kunstig intelligens eller andre digitale teknologier?

Ja

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning og utvikling av kunstig intelligens eller andre digitale teknologier?

Ja

? Jobber du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, med forskning og utvikling knyttet til hvordan kunstig intelligens og digitale teknologier kan tas i bruk på en ansvarlig, trygg og verdiskapende måte?

Ja

? Har du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, søkt om finansiering fra Forskningsrådet og/eller et av EU-programmene de siste fem årene? Utdyp gjerne svaret ditt (inntil 200 ord)

Ja

Universitetet i Bergen har mange forskningsprosjekter finansiert av Forskningsrådet og EU. Vi nevner her noen eksempler på de største prosjektene innen kunstig intelligens: Center for Digital

Narrative (SFF), Centre for Cancer Biomarkers (SFF), LEAD AI (MSCA-COFUND), MediaFutures (SFI) og Smart Ocean (SFI), NeuroSysMed (FKB).

? Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 1 (kulepunktet om samfunnskonsekvenser) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord

UiB understreker viktigheten av å belyse tversgående så vel som tydelige tematiske spørsmål angående samfunnskonsekvenser, og fremhever følgende forskningsbehov:

- Hvilke konsekvenser kan KI-teknologi medføre for digital sikkerhet, pålitelighet og robusthet av digitale system? Uavhengig av KI blir forskning på dette voksende trusselbildet innen digital sikkerhet stadig viktigere. UiBs Seltersenter for pålitelig og sikker kommunikasjon og forskningssenteret Simula UiB utgjør sammen Nordens største forskningsmiljø innen kryptologi. Det er viktig for Norge å ha nasjonal forskning og forskerutdanning innen digital sikkerhet og robusthet.
- Det er stort behov for forskning og utvikling av nye metoder innen KI som unngår uønskede etiske, menneskelige og samfunnskonsekvenser, og som frembringer verktøy for rettferdig, upartisk og ikke-diskriminerende beslutningsstøtte. UiB har nylig startet tre store tverrfaglige forskningsprosjekt nettopp innen pålitelig og forklarbar KI, med hovedfokus på hhv algoritmer, medisin, og læringsanalyse. Vi har også med støtte fra EUs COFUND-program startet LEAD AI – et tverrfaglig treningsprogram for fremtidens teknologiledere innen KI. Tverrfaglig forskning er nøkkel til å utvikle KI i samfunnsnyttig retning, motvirke negative konsekvenser og utnytte det positive potensialet som kan redde liv, bringe vitenskapene fremover, bidra til bedre klima og miljø, og utjevne sosiale forskjeller.
- UiB har fremragende forskningsmiljø som forsker på hvordan KI endrer oss som mennesker og samfunn, og påvirker demokrati, utdanning, forvaltning, osv., herunder også psykologiske og sosiale konsekvenser av overvåking og profilering over tid. Det blir viktig fremover å forske på bruken av KI i utdanning, hvordan KI påvirker og endrer menneskelig kommunikasjon, lese- og skriveferdigheter, norsk språk, kultur og kunst, og hvordan målstyrt påvirkning fra mediene, reklame og propaganda kan motvirkes. Bekjempelse av falske nyheter, utvikling av pålitelige informasjonskilder og digital kildekritikk er viktige forskningsfelt.
- Forskning på lover, reguleringer og retningslinjer blir avgjørende fremover. Samspillet mellom norsk og overnasjonal rett, samt kunnskap om komplekse reguleringsmodeller og modellenes konsekvenser for innholdet i nasjonal rett bør prioriteres for å sikre ulike gruppers rettsstilling. Forskning på samspillet mellom KI og nasjonal lovgivning som personopplysningsloven og helselovene bør prioriteres. EUs rolle i det globale KI-markedet og europeisk normativ og regulatorisk makt i KI-utviklingen og -bruk blir sentralt framover.

Videre anskaffelse, utbredelse og bruk av KI i offentlig sektor og politikk, med særlig vekt på etiske spørsmål og konsekvenser, er viktige å belyse. Andre viktige punkt å vurdere er barns rettigheter mht bruk av deres data, profilering, bruk av KI i barns utdanningskontekster, samt eierskap til KI-generert kunnskap og bruk/misbruk av KI-systemer til andre formål enn angitt.

? Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 2 (kulepunktet om teknologiutvikling) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord

UiB vil framheve følgende behov som særlig viktige for institusjonen at satsingen rettes mot:

- UiB har Norges to eldste forskningsmiljø innen informatikk og informasjonsvitenskap, og landets sterkeste forskningsmiljø innen algoritmer, med fire ERC-tildelinger de siste ti årene. Vi har lange forskningstradisjoner på utvikling av KI-teknologi med fokus på maskinlæring, algoritmer, visualisering, data science, optimering, statistikk, logikk, multiagentsystem, anbefalingssystem og menneske-maskin-interaksjon. Utvikling og forbedring av metoder og modeller er nødvendig for å understøtte de allerede nevnte målene om å motvirke de negative konsekvensene, og ikke minst for å utnytte potensialet i videre digitalisering av samfunnet. Samtidig er videreutvikling av KI-modellene nødvendig for å fortsatt bidra til store vitenskapelige fremskritt, slik de har gjort spesielt innen naturvitenskap og medisin; dette bør utvides til andre vitenskapsfelt.
- VI trenger styrket forskning innen grunnleggende IKT, som alle anvendelsesområdene er avhengig av, inkludert KI. Det gjenstår et stort arbeid i å renovere og sammenkople eksisterende digitale system for bedre utnyttelse og å gjøre dem motstandsdyktige og sikre. Grønn omstilling er ikke mulig uten digital omstilling; domeneforskning er ikke lenger mulig uten integrerte KI- og digitale metoder, og alle fagområdene er avhengige av bedre algoritmer og digitale metoder innen sine domener.
- Videre satsing på utvikling av nettverk og samarbeid om infrastruktur, forskerutdanning, og kontakt mot næringsliv og forvaltning, som vi ser i NORA, vil innebære nasjonal styrking av tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid innen KI. Styrket satsning på digital forskningsinfrastruktur er nødvendig. UiB har lang erfaring med e-infrastruktur bl.a. gjennom ELIXIR Norway, Senter for Digitalt Liv Norge og Norwegian AI Cloud. Høykvalitets forskningsdata er uunnværlige i alle felt og krever en innsats spesielt innen samfunnsvitenskapelig data for å forstå demokratisk styring og konsekvensene av KI på tillit og legitimitet.
- KI er blitt en sentral del av medisinsk forskning, diagnostisering og klinisk behandling, med egne metoder og algoritmer. Bruk av medisinsk kunstig intelligens krever forskning som kan gi klinisk validering av sensorer og pasient-rapporterte data, og dessuten videreutvikling av

metoder som gir beslutningsstøtte til legene for treffsikker og persontilpasset behandling. Interaktive KI-modeller må utvikles for diagnose og behandling av psykiske lidelser.

- Norge trenger egen forskning og metodeutvikling innen databaser, digitale arkiv, tekstbehandling og språk med fokus på norsk historie, kultur og samfunnsliv. Metodeutvikling til bruk i store språkmodeller innebærer forskning på oversettelse, transkribering, billedgjenkjenning, annotering og strukturering av informasjon. Behovet for videreutvikling av språkmodeller til å omfatta små språkgrupper og kulturer, dialekter og andre språklige variasjoner, er stort.

? Hvilke forskningsbehov innenfor hovedspor 3 (kulepunktet om bærekraftig, innovativ bruk) mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, at det er særlig viktig at KI-satsingen retter seg inn mot? Du kan svare med inntil 400 ord

UiB har identifisert følgende forskningsbehov som spesielt viktige å inkludere i satsingen:

- KI og digitalisering ender alle fagområdene, både i forskningsmetoder, forskningstema og innovasjonsmuligheter. På områder som energi, klima, hav og helse har Norge sterke tradisjoner for næring og forskning. På disse områdene har vi gjennom flere tiår også hatt aktiv bruk av e-vitenskap og beregningsvitenskap, som har ført til et raskt og effektivt inntog av KI som forskningsmetode og -verktøy i disse fagfeltene. Slike nasjonale fortrinn må styrkes gjennom KI-satsningen for å holde forskningsposisjonen internasjonalt og videreutvikle Norges økonomiske konkurransefortrinn.
- KI har revolusjonert helseforskning gjennom de siste årene. Innovasjonspotensialet er stort og krever bidrag fra mange ulike fagområder og disipliner. CCBIO og MMIV er to av UiBs tverrfaglige sentre innen medisinsk kunstig intelligens. Fremtidens digitale helseløsninger krever forskning på virtuelle humane tvillinger - en systematisk, stadig voksende digital og kvantitativ representasjon av kunnskap om menneskelig patofysiologi. For helse trengs spesielt forskning for å håndtere helsedata og dataoverføring på en sikker måte. Dette krever tekniske, etiske og juridiske løsninger for datahåndtering som mangler i dag. Vi trenger også mer forskning på KI-assistert effektivisering av diagnostikk, kirurgi, analyse, beregning, og testing innen helsefeltet.
- UiB har en ledende posisjon på forskning og innovasjon innen KI sin rolle for ansvarlig medieteknologi, gjennom for eksempel vår SFI Media Futures. Norge og verden trenger styrket forskning på dette området, samt på oppdagelse og anbefaling av innhold i diverse media, et område som også har stort innovasjonspotensial. Dette gjelder designprosesser og grensesnitt, samt KIs innvirkning på menneskers rutiner og preferanser gjennom brukerretensjonsstøttende algoritmer.
- Alle fagområder og sektorer har potensial for, og vil i økende grad ha, anvendelser av KI innen sine bransjer. Dette er spesielt nødvendig for å få til en vellykket grønn og digital

omstilling for å møte fremtidens behov mot en demokratisk og bærekraftig samfunnsutvikling. Spesialisert og solid ekspertise innen IKT-fagene kombinert med sterk domenekunnskap er avgjørende for å lykkes med denne omstillingen. En styrking av forståelse og bruk av KI og maskinlæring i alle fag er derfor av stor viktighet for å styrke forskning og forskningsbasert utdanning generelt.

- Rettsvitenskapen bidrar til muliggjøring av teknologi og omstillingsprosesser ved å identifisere og utbedre regulatoriske barrierer, samt bygge rettslige systemer som kan håndtere og forebygge negative konsekvenser av KI i rivende utvikling. Dette innebærer også å anvende KI til innovasjon i selve rettssystemet, samt juridisk forskning på en rekke rettslige problemstillinger som følger av KI-utviklingen.

? Hvilket av de tre hovedsporene mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, bør prioriteres høyest og/eller først? Utdyp gjerne svaret ditt (inntil 200 ord)

2. Teknologiutvikling.

Hovedspor 2 – Teknologiutvikling – bør prioriteres høyest. Uten en sterk forskningsaktivitet rettet inn mot metode- og teknologiutvikling, vil Norge ikke ha tilstrekkelig grunnlag for å belyse innvirkningen av KI for samfunnsutviklingen, forebygge dens uønskede konsekvenser eller utvikle nye innovative og bærekraftige løsninger basert på KI for næringsliv og offentlig forvaltning. Behovet for grønn omstilling og mangel på arbeidskraft vil prege vår nærmeste fremtid og vi er avhengige av forskning og innovasjon på digitale teknologier for å lykkes. Det må sikres rom for rene grunnforskningsprosjekt innen teknologiutvikling for å sikre langsiktighet uten krav om kortsiktig avkastning. Erfaring viser at det er grunnforskning over tid som gir den høyeste samfunnsmessige avkastningen; utviklingen av KI som forskningsfelt siden 1950, som i hovedsak bestod av rent teoretisk grunnforskning inntil nylig, er et godt eksempel på det.

? Hva mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, bør være fotavtrykket i 2030 etter KI-satsingen (virkninger på forsknings- og innovasjonssystemet og samfunnseffekter)? Du kan svare med inntil 200 ord

Fotavtrykket bør inkludere

- Styrket vitenskapelig kapasitet innen grunnleggende og anvendt KI-forskning, som kan styrke innovasjon og forretningsmuligheter, og gi eksempler på KI-systemer som bidrar til en bærekraftig og demokratisk samfunnsutvikling.
- Styrkede forskningsmiljø og aktiviteter, spesielt innen teknologiutvikling, som har gitt gode resultat innen alle hovedspor.

- Norges posisjon innen viktige områder som hav, klima, energi og helse, er styrket slik at det gir grunnlag for bærekraftige løsninger.
- Styrket nasjonal og digital sikkerhet, mer motstandsdyktige og pålitelige digitale systemer.
- En vellykket digital omstilling av næringsliv og offentlig sektor som ivaretar demokrati og tillit i samfunnet, gir økt konkurransekraft og støtter grønn omstilling.
- En ny generasjon arbeidstakere, både KI-eksperter og eksperter innen andre felt med høy digital kompetanse, som bidrar i både privat og offentlig sektor.
- Tillit til KI nasjonalt og internasjonalt. Dette fordrer åpenhet om teknologien, gode reguleringer og kunnskapsdeling om vitenskapelige fremskritt som allerede gir bedre helsetjenester, bevaring av natur og miljø, styrket nasjonal og digital sikkerhet, samt rettferdige og raske samfunnstjenester.
- En plattform for forskning på risikoen med nye teknologier i lys av personvern, immaterielle hensyn, datahåndtering, datasikkerhet og etiske perspektiv.
- KI-baserte grunnverktøy og forskningsinfrastruktur for håndtering av ulike former for kvalitative datamengder på tvers av og mellom nivåer (micro-meso-macro).

? Hvilke tiltak mener du, eller den organisasjonen du svarer på vegne av, er særlig viktige å igangsette for at fotavtrykket skal bli slik som du har beskrevet over? Du kan svare med inntil 200 ord

UiB fremhever følgende tiltak:

- Støtte til grunnforskningsprosjekt innen IKT og KI, samt tematisk-orienterte tverrfaglige prosjekt av en størrelse som muliggjør langsiktig teknologisk forskning og utdanning.
- Opprettelse og tilskudd til nasjonale samarbeidsarenaer og store tverrfaglige satsninger med god institusjonell deltakelse. NORA bør styrkes, og NORAs forskerskole med nasjonal KI-forskerutdanning bør videreutvikles.
- Opprettelse og tilskudd til gode KI-forskningsinfrastrukturer med lagringskapasitet, regnekraft, databasestøtte, trening og merking av data, anonymisering og gjenbruk av data, produksjon av syntetiske data, databeskyttelse og sikring av personvern. Norsk bioteknologisk forskning som Digitalt Liv Norge tjener som modell for å gi KI-satsingen et løft.
- Integre juridisk forskning i praksis- og innovasjonsnære utlysninger, fordi kunnskap om relevante rettsstrukturer og reguleringer i omstillingsprosesser trengs for å møte samfunnsutfordringer og sikre bærekraftig innovasjon.
- Styrke nasjonal kompetanse og kapasitet innen digital sikkerhet og KI gjennom opprettelse av et nasjonalt forskningssenter.
- Etablere et nordisk etisk råd for KI som med utgangspunkt i nordiske lands egenart og samfunnsmodell kan styrke demokratisk og bærekraftig samfunnsutvikling i samspill med KI.

- Mer balansert kunnskapsoverføring til samfunnet om positive effekter av digitalisering og KI, utover tekst-/bilde-/lydfrembringende verktøy. KI har gitt store vitenskapelige gjennombrudd med positive konsekvenser for helse- og samfunnstjenester, og for bevaring av natur og miljø, og energiomstilling.

Med hilsen

Norges forskningsråd

Dokumentet er elektronisk godkjent